Hanna Gronkiewicz-Waltz
Prezes Narodowego Banku Polskiego

Rok 1997 był kolejnym rokiem dynamicznego rozwoju gospodarki polskiej. PKB naszego kraju wzrósł o 6,9 procent, stawiając Polskę w rzędzie najszybciej rozwijających się państw świata. Nadal malało bezrobocie. Po raz pierwszy od początku transformacji ustrojowej osiągnięto zaplanowany poziom inflacji.

Spadkowi dynamiki inflacji towarzyszył jednak szybki wzrost deficytu obrotów handlu zagranicznego oraz deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego. Różnica występująca między popytem globalnym a podażą generowaną ze źródeł krajowych była bowiem wyrównywana przez import. Jak niebezpieczne może to być zjawisko, pokazuje zarówno historia gospodarcza, jak i niedawne doświadczenia niektórych państw.

W Polsce, mimo okresowych napięć na rynku walutowym, uniknęliśmy kryzysu walutowo-finansowego. Przyczyniła się do tego m. in. polityka NBP, która już od grudnia 1996 r. została nakierowana na ograniczanie popytu wewnętrznego. W 1997 r. nasza polityka uległa dalszemu zdecydowanemu zaostrzeniu. Wobec nadal niedostatecznej efektywności tradycyjnych instrumentów banku centralnego NBP musiał zastosować niekonwencjonalny instrument regulacji obiegu pieniężnego, którym było bezpośrednie przyjmowanie depozytów terminowych od ludności. W sytuacji niedostatecznej i opóźnionej reakcji polityki fiskalnej oraz braku reakcji ze strony polityki dochodowej takie działania były niezbędne.

W 1997 r. nastąpiły również bardzo głębokie zmiany w otoczeniu prawnym NBP. Przede wszystkim należy wskazać, że z dniem 17 października weszła w życie nowa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Nowa ustawa zasadnicza w art. 227, dotyczącym NBP, stwarza podstawę pogłębienia jego autonomii decyzyjnej. W innym zapisie Konstytucja zakazuje finansowania deficytów budżetowych przez bank centralny. Aczkolwiek ten ostatni przepis wszedł w życie z początkiem 1998 r., to jednak już w końcu grudnia 1997 r. NBP nie posiadał bonów skarbowych w swoim portfelu.

W 1997 r. ukończono także pracę nad innymi ustawami, kształtującymi otoczenie prawne, w którym działa nasz system bankowy. W dniu 29 sierpnia 1997 r. Sejm uchwalił ustawy o NBP, Prawo bankowe oraz o listach zastawnych i bankach hipotecznych. Ustawy te weszły w życie z początkiem 1998 r., jednak już w poprzednim roku w NBP prowadzono intensywne prace nad wykonaniem delegacji ustawowych.

Nowa Konstytucja RP oraz pozostałe wymienione akty prawne zdecydowanie przybliżyły polskie ustawodawstwo bankowe do standardów Unii Europejskiej. Chociaż wiele szczegółowych przepisów prawnych, dotyczących funkcjonowania naszego sektora bankowego będzie musiało jeszcze być zmienionych pod kątem ich pełnego zharmonizowania z dorobkiem prawnym Unii Europejskiej, to jednak obecny kształt systemowy naszych regulacji jest już zasadniczo zgodny z wymaganiami UE.

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Hanna Gronkiewicz-Waltz

Cele i uwarunkowania polityki pieniężnej

Rok 1997 był kolejnym rokiem wzrostu gospodarczego. Produkt krajowy brutto, według szacunków, wzrósł realnie o 6,9% wobec 6,1% w 1996 r. Tym samym przekroczono o 1,4 pkt. proc. wskaźnik zakładany w ustawie budżetowej i *Założeniach polityki pieniężnej na 1997 rok*. Uwarunkowania makroekonomiczne spowodowały, że polityka pieniężna realizowana była w innych warunkach niż przyjęte w *Założeniach polityki pieniężnej na 1997 rok*.

Podstawowym celem polityki pieniężnej w 1997 r. było dalsze ograniczanie inflacji. *Założenia polityki pieniężnej na 1997 rok* prognozowały obniżenie średniego rocznego tempa wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych do 15%. Chociaż faktyczny przebieg procesów gospodarczych w 1997 r. w wielu aspektach różnił się od przewidywanego w *Założeniach,* to jednak cel ten udało się zrealizować (również w zakresie wskaźnika inflacji mierzonego w relacji grudzień 1997 r. do grudnia 1996 r.).

Przez cały rok 1997 polityka pieniężna nakierowana była na neutralizowanie silnego potencjału inflacyjnego widocznego w polskiej gospodarce. Wynikał on z szybszego wzrostu popytu wewnętrznego (konsumpcyjnego, inwestycyjnego i rządowego) niż produktu krajowego brutto (PKB). Ta nierównowaga popytowa na rynku wewnętrznym znajdowała pokrycie – podobnie jak w 1996 r. – przede wszystkim w szybko rosnącym imporcie. Zmniejszeniu wskaźnika inflacji towarzyszył więc szybki wzrost deficytu handlowego i deficytu obrotów bieżących.

Szybki wzrost deficytu obrotów bieżących groził, w przypadku nagłej utraty zaufania inwestorów zagranicznych do gospodarki polskiej i niekontrolowanej deprecjacji złotego, poważnym przyśpieszeniem inflacji, koniecznością gwałtownego ograniczenia wydatków budżetowych, a w konsekwencji zmniejszeniem tempa wzrostu gospodarczego, zwiększeniem poziomu bezrobocia i poważnym spowolnieniem tempa wzrostu płac realnych. Czynnikiem, który zwiększył prawdopodobieństwo takiego scenariusza była niekorzystna sytuacja na światowym rynku finansowym wywołana kryzysami walutowymi w krajach o tak zwanych rynkach wschodzących (*emerging markets*), w tym głównie w Czechach oraz krajach Azji Południowo-Wschodniej.

Potrzeba przeciwdziałania tym zagrożeniom wymagała od banku centralnego poważnego zwiększenia w trakcie roku stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej w celu zahamowania dynamiki popytu wewnętrznego. Zakres koniecznych dostosowań w charakterze polityki pieniężnej determinowany był także niedostateczną i opóźnioną reakcją polityki fiskalnej na rosnącą nierównowagę zewnętrzną gospodarki. Jednocześnie wiele cech transformującej się gospodarki polskiej ograniczało efektywność stosowanych instrumentów polityki pieniężnej. Spośród cech tych należy wymienić: utrzymującą się nadpłynność sektora banków komercyjnych oraz ich, zastaną po gospodarce centralnie planowanej, strukturę (z poważną rolą dużych banków, z niedorozwiniętą w stosunku do skali gromadzonych pasywów działalnością kredytową), jak też niską elastyczność popytu na kredyt w reakcji na zmiany stóp procentowych. Banki silnie konkurowały przy tym między sobą o rynek kredytów wskutek czego oprocentowanie kredytów rosło wolniej niż stopy procentowe na rynku międzybankowym.

Z kolei zjawiska kryzysowe w krajach o wschodzących rynkach oraz niepewność związana z wyborami parlamentarnymi w Polsce, paradoksalnie, ułatwiały realizację zadań polityce pieniężnej. Wyższy, w ocenie kapitału zagranicznego, poziom ryzyka kursowego związanego z inwestycjami w Polsce pozwalał bowiem utrzymać relatywnie wysoki poziom stóp procentowych bez wywoływania znacznego napływu zagranicznego kapitału portfelowego. Uchroniło to bank centralny przed koniecznością podejmowania kosztownych i potencjalnie nie w pełni skutecznych operacji otwartego rynku, neutralizujących wpływ przyrostu rezerw walutowych na podaż pieniądza, jak również przed aprecjacją złotego.

Podaż pieniądza

Założenia polityki pieniężnej na 1997 rok przewidywały przyrost podaży pieniądza w wysokości 27,4-28,6 mld zł. Faktycznie zrealizowany przyrost podaży pieniądza wyniósł 39,8 mld zł, tj. 28,5% zasobu pieniądza według stanu z końca 1996 r. przekraczając prognozowaną wielkość o co najmniej 39,1%. Realnie zasób pieniądza wzrósł o 13,6%.

Stosunek zasobu pieniądza ogółem do PKB wyniósł 39,6% wobec 37,7% w 1996 r., co oznacza, że stopień monetyzacji gospodarki wzrósł, choć nadal utrzymuje się na niskim poziomie. Wzrósł również stopień monetyzacji określany relacją podaży pieniądza krajowego do PKB. Wyniósł on w 1997 r. 32,7%, podczas gdy w 1996 r. wynosił 31,2%.

Głównym czynnikiem wzrostu podaży pieniądza w 1997 r. był przyrost należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych, który stanowił 68,3% wzrostu zasobu pieniądza ogółem[1]. Należności od podmiotów gospodarczych stanowiły 51,7%, a od gospodarstw domowych 16,6% przyrostu podaży pieniądza.

Wartość należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych wyniosła na koniec 1997 r. 108,2 mld zł zwiększając się w porównaniu do roku poprzedniego o 27,2 mld

[1] Przy obliczeniach uwzględniono saldo pozostałych pozycji netto.

zł, tj. o 33,5% (zobacz Aneks Statystyczny, tabela X). W kategoriach realnych wzrost ten wyniósł 17,9 %.

W strukturze podmiotowej należności ogółem dominowały należności od podmiotów gospodarczych z udziałem 83,0%. W strukturze walutowej dominowały należności złotowe stanowiąc 85,2% ogółu należności.

Instrumenty polityki pieniężnej, mające na celu ograniczenie ekspansji kredytu, doprowadziły do pewnego wyhamowania tempa wzrostu jego podaży. Skokowy wzrost zadłużenia gospodarstw domowych z tytułu kredytów konsumpcyjnych o prawie 110%, jaki miał miejsce w 1996 r., został silnie ograniczony – do 56,2% w 1997 r. Natomiast tempo wzrostu zadłużenia podmiotów gospodarczych w krajowym sektorze bankowym obniżyło się z 37% w 1996 r. do 29,6% w 1997 r.

Zadłużenie netto sektora budżetowego wzrosło w 1997 r. o 7,0 mld zł i wyniosło na koniec roku 55,2 mld zł. Zadłużenie to stanowiło 17,5% przyrostu podaży pieniądza ogółem.

Należności zagraniczne netto wzrosły w 1997 r. o 2.762 mln USD osiągając w końcu roku poziom 24.429 mln USD[2]. Podobnie jak w poprzednim roku o przyroście rezerw dewizowych systemu bankowego zadecydowała część finansowa bilansu płatniczego. Nadwyżka uzyskana w tej części bilansu płatniczego zrównoważyła deficyt obrotów bieżących i umożliwiła wzrost rezerw dewizowych, chociaż nie tak wysoki jak w 1996 r. Saldo obrotów finansowych wyniosło 7.494 mln USD. Najważniejsze źródło wzrostu rezerw to inwestycje bezpośrednie (nadwyżka 3.041 mln USD) i inwestycje portfelowe 2.098 mln USD. Deficyt obrotów bieżących wynoszący 4.268 mln USD został spowodowany deficytem obrotów towarowych o wysokości 11.269 mln USD. Tylko w połowie został on wyrównany przez nadwyżkę nie sklasyfikowanych obrotów bieżących.

W strukturze podaży pieniądza w 1997 r. nie zaszły większe zmiany.

Tabela 1. Struktura pieniądza ogółem w 1996 i 1997 r. (w %)

Wyszczególnienie	1996	1997
Pieniądz gotówkowy	17,5	15,4
Depozyty złotowe	65,2	67,1
Depozyty walutowe	17,3	17,5

Depozyty złotowe osób prywatnych i podmiotów gospodarczych w końcu 1997 r. wyniosły 118,4 mld zł i wzrosły, w porównaniu z końcem 1996 r., o ponad 28,7 mld zł., tj. o 31,9%. W ujęciu realnym depozyty te wzrosły o 16,5%. W końcu 1997 r. depozyty złotowe osób prywatnych stanowiły 68,3%, zaś depozyty podmiotów gospodarczych 31,7% depozytów złotowych ogółem. Ich wzrost nominalny wyniósł odpowiednio 40,9% i 16,0%, zaś realny 24,4 % i 2,5%.

Wartość depozytów walutowych ogółem wzrosła w 1997 r. o 31,8% (realnie o 16,5%) osiągając poziom 30,8 mld zł. Depozyty walutowe podmiotów gospodarczych wzrosły o 90,8% (realnie o 68,6%) stanowiąc 18,1% depozytów walutowych ogółem. Depozyty walutowe osób prywatnych wzrosły o 23,4% (realnie o 9,0%).

Zasób pieniądza gotówkowego wyniósł na koniec 1997 r. 27,3 mld zł. W porównaniu z 1996 r. wzrósł o 3,7 mld zł, tj. nominalnie o 15,7%, a realnie o 2,2%.

W strukturze przyrostu podaży pieniądza dominował przyrost depozytów złotowych z udziałem prawie 72%. Udział depozytów walutowych wyniósł 18,7%, a pieniądza gotówkowego 9,3% tego przyrostu.

Cel operacyjny

W 1997 r., tak jak w roku poprzednim, celem operacyjnym NBP była kontrola przyrostu **pieniądza rezerwowego**. Zgodnie z projektem *Założeń polityki pieniężnej,* przyrost pieniądza rezerwowego powinien był zostać ograniczony do 5,2-7,5 mld zł. Dolna granica przedziału została wyznaczona przy założeniu obniżenia stopy rezerwy obowiązkowej, natomiast górna – utrzymania stopy rezerwy na nie zmienionym poziomie. W uchwale Sejmu w sprawie założeń polityki pieniężnej na rok 1997 NBP został zobowiązany do ograniczenia przyrostu podaży pieniądza rezerwowego do 6,6 mld zł.

Ze względu na znaczne dzienne wahania stanu pieniądza rezerwowego, Narodowy Bank Polski prowadził kontrolę przyrostu 30-dniowego średniego kroczącego poziomu tego pieniądza.

[2] W dotychczasowych opracowaniach jako kategorię skonsolidowanego bilansu systemu bankowego, umożliwiającą ocenę zmian w zakresie aktywów i pasywów zagranicznych oraz ich wpływ na wielkość podaży pieniądza, stosowano „należności zagraniczne netto". Stopniowo jest ona jednak w analizach NBP zastępowana przez kategorię „aktywów zagranicznych netto". Różnice w wartości nominalnej należności zagranicznych netto i aktywów zagranicznych netto są niewielkie, bowiem pozycje nie zaliczane do należności zagranicznych netto są porównywalnej wielkości nominalnej po stronie aktywnej i pasywnej, a więc w ujęciu netto „znoszą się". W Aneksie statystycznym, w tabelach X i XI przedstawiono kategorię „aktywa zagraniczne netto".

W ujęciu bilansowym przyrost pieniądza rezerwowego w 1997 r. wyniósł 8,1 mld zł, tj. 23,7%, podczas gdy przyrost średniej 30-dniowej wyniósł 10,6 mld zł, tj. 30,3%. Ponad 85% rocznego przyrostu pieniądza rezerwowego w ujęciu bilansowym przypadło na pierwsze półrocze: w pierwszym i drugim kwartale pieniądz rezerwowy zwiększył się po około 3,5 mld zł. Około 50% tego przyrostu wynikało z dwukrotnego podniesienia stopy rezerwy obowiązkowej. W drugim półroczu pieniądz rezerwowy rósł wolniej. W trzecim kwartale zwiększył się on o 2,8 mld zł, natomiast w czwartym kwartale nawet zmniejszył się o 1,8 mld zł.

Znaczne przekroczenie faktycznego przyrostu pieniądza rezerwowego ponad zakładany poziom wynikało z faktu, iż w przedłożonym Sejmowi projekcie *Założeń polityki pieniężnej na 1997 rok* Zarząd NBP nie zakładał konieczności podniesienia stóp rezerw obowiązkowych.

Średni miesięczny poziom mnożnika pieniądza rezerwowego wyniósł w 1997 r. 3,85 i wzrósł w porównaniu z 1996 r. o 1,9%. Na zmianę poziomu mnożnika pieniężnego wpływały dwa przeciwstawne czynniki: wzrost stopy rezerw obowiązkowych i, szczególnie w końcu roku, spadek popytu na gotówkę.

W 1997 r. polityka budżetowa utrudniała skuteczną kontrolę kreacji pieniądza rezerwowego przez bank centralny. Trudności w finansowaniu długu publicznego poprzez krajowy rynek papierów wartościowych skłaniały Ministerstwo Finansów, za przyzwoleniem Sejmu, do bezpośredniego finansowania deficytu budżetu państwa pieniądzem banku centralnego. NBP ośmiokrotnie dokonywał bezpośrednich zakupów bonów skarbowych od Ministerstwa Finansów, co odpowiadało zasileniu kasowemu budżetu kwotą 2,3 mld zł.

Dodatkowym elementem zwiększającym podaż pieniądza rezerwowego była decyzja rządu o finansowaniu pomocy dla powodzian kredytem z banku centralnego. Nowelizacja ustawy budżetowej dała budżetowi państwa możliwość bezpośredniego finansowania się w NBP na kwotę 2,5 mld zł, co zostało wykorzystane prawie w całości.

Niekorzystne dla skutecznej kontroli zasobu pieniądza rezerwowego były również skutki pośredniego lub bezpośredniego finansowania się budżetu środkami pozyskanymi za granicą. Jego efektem był wzrost rezerw dewizowych. Operacje budżetu państwa, polegające na zaciąganiu kredytów w bankach zagranicznych (1,5 mld zł), emisji obligacji na rynku międzynarodowym (1,3 mld zł) czy pośrednim finansowaniu zagranicznym poprzez zakup skarbowych papierów wartościowych przez inwestorów zagranicznych (2,2 mld zł), były istotnym źródłem nadpłynności systemu bankowego.

Instrumenty realizacji polityki pieniężnej

Polityka stopy procentowej

W 1997 r. NBP prowadził politykę, zmierzającą do podniesienia poziomu realnych stóp procentowych zarówno poprzez kształtowanie swoich podstawowych stóp procentowych, jak i stóp procentowych operacji otwartego rynku. Na rzeczywisty poziom realnych stóp procentowych wpływał wzrost poziomu stóp nominalnych oraz spadek tempa wzrostu cen.

Stopa procentowa operacji otwartego rynku (14-dniowa stopa *reverse repo*) wzrosła z 21,64% w styczniu 1997 r., do 22,59% w lipcu i 23,55% w sierpniu i utrzymała się na tym poziomie do grudnia tego roku. Z dniem 4 sierpnia 1997 r. NBP podniósł swoje stopy podstawowe. Stopa oprocentowania kredytu lombardowego została podniesiona z 25% do 27%, a stopa redyskonta weksli z 22% do 24,5% (w przeliczeniu na kredyt redyskontowy: z 23,28% do 26,1%).

Poziom realnej stopy lombardowej w kolejnych kwartałach 1997 r. przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Realna stopa lombardowa w 1997 r.

Kwartały	Stopa lombardowa w skali rocznej (średnia kwartalna)	Średnia miesięczna stopa lombardowa	Realna stopa lombardowa A	Realna stopa lombardowa B
I	25,0	2,08	0,6	0,5
II	25,0	2,08	1,4	1,0
III	26,3	2,19	1,3	1,8
IV	27,0	2,25	1,6	1,1

A – po uwzględnieniu wskaźnika cen produkcji sprzedanej przemysłu
B – po uwzględnieniu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych

Efektywność realizowanej w 1997 r. polityki stopy procentowej była niższa od oczekiwanej ze względu na ograniczony wpływ zmian stóp procentowych NBP na zmiany oprocentowania depozytów i kredytów w bankach oraz niską elastyczność popytu na kredyt w reakcji na zmiany poziomu stopy procentowej. Pierwszy z tych czynników wynikał ze wspomnianych w poprzednim rozdziale cech transformującej się gospodarki polskiej. Niska elastyczność cenowa popytu na kredyt dotyczy zarówno gospodarstw domowych, jak i podmiotów gospodarczych. W przypadku gospodarstw domowych jest to wynikiem szybkiego wzrostu płac realnych, dużego potencjału konsumpcji odkładanej w pierwszych latach transformacji gospodarki oraz braku instytucjonalnych czynników wspierających wzrost skłonności do oszczędzania (np. kapitałowego filaru w systemie emerytalno-rentowym, systemu dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych, rozwiniętego systemu kas budowlanych czy prywatnego sektora edukacyjnego). Słaba reakcja podmiotów gospodarczych na zmiany w poziomie stóp procentowych powodowana jest wciąż małą rolą finansowania zewnętrznego w rozwoju działalności gospodarczej oraz dużym udziałem w niej własności państwowej.

Refinansowanie banków

W 1997 r. zadłużenie banków z tytułu kredytów refinansowych zwiększyło się łącznie o 933,8 mln zł (tj. o 13,8%), a bez uwzględnienia inwestycji centralnych o 346,4 mln zł (około 19%). Wielkość i dynamikę zmian kredytów refinansowych przedstawia tabela 3.

Zadłużenie z tytułu kredytu refinansowego na inwestycje centralne w 1997 r. zwiększyło się o 587,4 mln zł, tj. o 11,8%. Wypłaty kredytów wyniosły 145 mln zł, kapitalizacja odsetek – 640 mln zł, natomiast spłaty kredytów – 197,6 mln zł. Wypłaty z tytułu tego kredytu były przeznaczone wyłącznie dla Powszechnego Banku Gospodarczego SA w Łodzi – Grupa Pekao SA na finansowanie przez ten bank inwestycji „Elektrownia Opole". Spłaty kredytu

Tabela 3. Kredyty refinansowe NBP w 1997 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	Stan na					Przyrost 1997
	31.12.1996	31.03.1997	30.06.1997	30.09.1997	31.12.1997	
Ogółem	6.780,9	6.962,5	6.598,4	6.375,3	7.714,8	933,8
1. Inwestycje centralne	4.987,9	5.001,5	5.026,0	5.007,6	5.575,3	587,4
2. Redyskontowy	180,8	145,1	136,5	28,7	230,3	49,5
– skupowy	180,6	142,6	130,6	25,1	228,7	48,1
– handlowy	0,2	2,5	5,9	3,6	1,6	1,4
3. Lombardowy	255,6	489,1	135,9	46,4	613,7	358,1
– restrukturyzacyjny	50,0	48,3	47,1	45,2	36,9	-13,1
– pozostały	205,6	440,8	88,8	1,2	576,8	371,2
4. Pozostałe (zadłużenie BHK SA)	1.356,6	1.326,8	1.300,0	1.292,5	1.295,4	-61,2

refinansowego na inwestycje centralne były ponad dwukrotnie wyższe od tych, które wynikały z umów.

W ciągu trzech pierwszych kwartałów zadłużenie banków, zarówno z tytułu kredytu redyskontowego, jak i lombardowego, stopniowo się obniżało, natomiast w czwartym kwartale, jak co roku, znacznie zwiększył się popyt banków cukrowniczych na kredyt redyskontowy.

Kredyt lombardowy z reguły wykorzystywany był przez banki pod koniec miesiąca w celu uzupełnienia stanu środków rezerwy obowiązkowej utrzymywanej na rachunkach bieżących w NBP. Zadłużenie banków z tytułu kredytu lombardowego na restrukturyzację zmniejszyło się o 13,1 mln zł i na koniec roku wyniosło 36,9 mln zł. Oprocentowanie kredytu na restrukturyzację stanowiło 0,7 stopy kredytu lombardowego.

Kredyt w rachunku bieżącym dotyczył nie spłaconych odsetek od zadłużenia Banku Handlowo-Kredytowego SA w Katowicach w likwidacji. Zadłużenie BHK SA w NBP uległo dalszemu niewielkiemu obniżeniu.

Polityka kursowa

W 1997 r. kontynuowano zasadę kształtowania się kursu walutowego, stosowaną w roku poprzednim. Zgodnie z nią, dopuszczalne odchylenie kursu rynkowego od centralnego parytetu złotego wynosiło +/- 7%. Parytet centralny złotego podlegał pełzającej dewaluacji w tempie 1% miesięcznie.

Polityka kursowa bardziej niż na przeciwdziałanie inflacji nastawiona była na ograniczanie tempa narastania deficytu w obrotach bieżących bilansu płatniczego. Kształtowanie się kursu złotego miało więc na celu poprawę efektywności eksportu i pogorszenie opłacalności importu. Z tego powodu tempo dewaluacji kursu centralnego zostało utrzymane na poziomie 1% miesięcznie (12,68% rocznie). Mechanizm ten był dodatkowo wzmocniony częstymi interwencjami NBP na międzybankowym rynku dewizowym w sytuacjach nadmiernej aprecjacji rynkowego kursu złotego.

Rok 1997 przyniósł także, głównie na skutek wydarzeń na rynkach finansowych krajów o gospodarkach wschodzących, relatywnie silną tendencję do deprecjacji kursu złotego w ramach pasma dopuszczalnych odchyleń od parytetu. Wyraźnie wyższa była także amplituda wahań kursu rynkowego w porównaniu z 1996 r., przy czym najwyższe wahania – ponad 7% – rynek odnotował w lipcu (por. wykres 1).

Wykres 1. Odchylenie kursu złotego od koszyka walut w 1997 r.

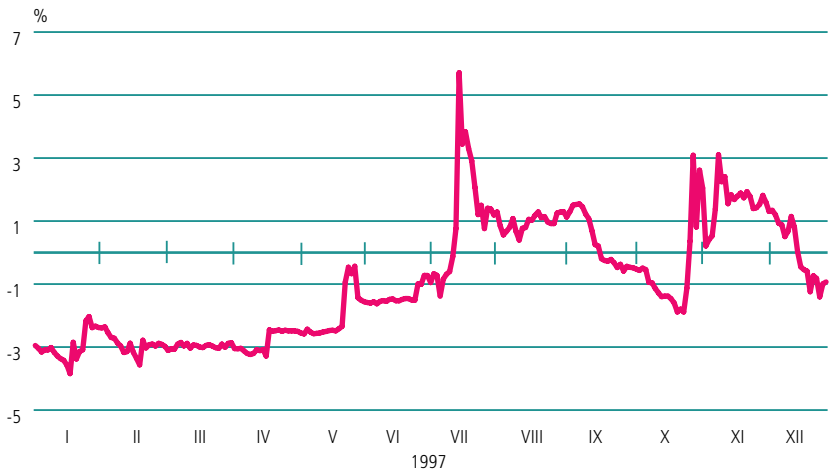

W I kwartale 1997 r., z uwagi na utrzymujące się ze strony zarówno polskich, jak i zagranicznych podmiotów zainteresowanie inwestycjami w złotowe instrumenty finansowe, polska waluta podlegała rynkowej presji aprecjacyjnej. Presja ta była wyraźnie hamowana przez działalność interwencyjną NBP. Intensywność interwencyjnych zakupów walut obcych była najwyższa w styczniu. Średnie odchylenie rynkowego kursu złotego od parytetu dochodziło do -3%.

Drugi kwartał 1997 r. przyniósł wyraźne osłabienie tendencji do aprecjacji złotego będące efektem intensywnej akcji interwencyjnej – skala interwencji w kwietniu była prawie dwukrotnie wyższa niż w całym I kwartale 1997 r. Druga połowa maja przyniosła silną tendencję do deprecjacji złotego, wywołaną wyprzedażą polskich bonów skarbowych przez zagranicznych inwestorów, reagujących na kryzys korony czeskiej.

W I półroczu 1997 r. bank centralny skupił w sumie z tytułu interwencji walutowych oraz na fixingu 2,5 mld USD. Kurs rynkowy złotego utrzymywał się w całym I półroczu powyżej parytetu centralnego, a średnie odchylenie kursu fixingowego od kursu parytetowego wyniosło w tym okresie -2,5%.

Druga połowa 1997 r. charakteryzowała się wyraźnym osłabieniem rynkowego kursu złotego, przy znacznym wzroście zmienności tego kursu. Średnie odchylenie kursu fixingowego od kursu centralnego ukształtowało się w III kwartale na poziomie dodatnim w wysokości 0,8%, wobec -3% w I kwartale oraz -2,1% w II kwartale. Z uwagi na nasilenie azjatyckiego kryzysu finansowego i, w jego następstwie, wyprzedaży przez inwestorów zagranicznych papierów wartościowych krajów o rynkach wschodzących (w tym Polski) pojawiła się ponownie silna presja na deprecjację złotego. Osłabieniu polskiej waluty sprzyjały także wydarzenia wewnętrzne – skutki powodzi i oczekiwania na rezultaty wyborów. Tendencję tę hamowały decyzje banku centralnego, mające na celu osłabienie działalności kredytowej, a więc podniesienie podstawowych stóp procentowych oraz uruchomienie depozytów dla ludności.

Dopuszczenie do zwiększonego zakresu wahań kursu złotego w II półroczu miało istotne znaczenie dla wzrostu skuteczności polityki pieniężnej. Możliwe było utrzymywanie relatywnie wysokich stóp procentowych przy mniejszym zagrożeniu napływem zagranicznego kapitału. Ponad trzykrotnie słabszy był, w porównaniu z I półroczem, skup walut przez NBP z tytułu fixingu i interwencji walutowych.

Na poziom rynkowego kursu złotego wpływało także kształtowanie się kursów głównych walut na rynku światowym. Silna aprecjacja dolara wobec głównych walut zachodnioeuropejskich (średni roczny kurs dolara wobec marki niemieckiej wzrósł w porównaniu z 1996 r. o około 15,4%) miała – obok tendencji na krajowym rynku walutowym – wpływ na przyśpieszenie dynamiki wzrostu kursu dolara wobec złotego. W całym 1996 r. (licząc grudzień do grudnia) kurs fixingowy dolara USA zwiększył się o 13,9%, natomiast w 1997 r. wzrósł on o 23,4%. Z kolei średni kurs marki niemieckiej wzrósł o 7,6% wobec 5,9% w roku 1996.

Analiza indeksów realnego efektywnego kursu złotego wobec walut głównych partnerów handlowych wskazuje na wyraźną i postępującą deprecjację naszej waluty. Realna deprecjacja złotego, mierzona relatywnymi zmianami cen produkcji przemysłowej (PPI) wyniosła 1,5 pkt. proc., natomiast deprecjacja złotego mierzona relatywnymi zmianami cen towarów konsumpcyjnych (CPI) wyniosła 0,9 pkt. (por. wykres 2).

Wykres 2. Realny efektywny kurs złotego w 1997 r. (grudzień 1996 = 100)

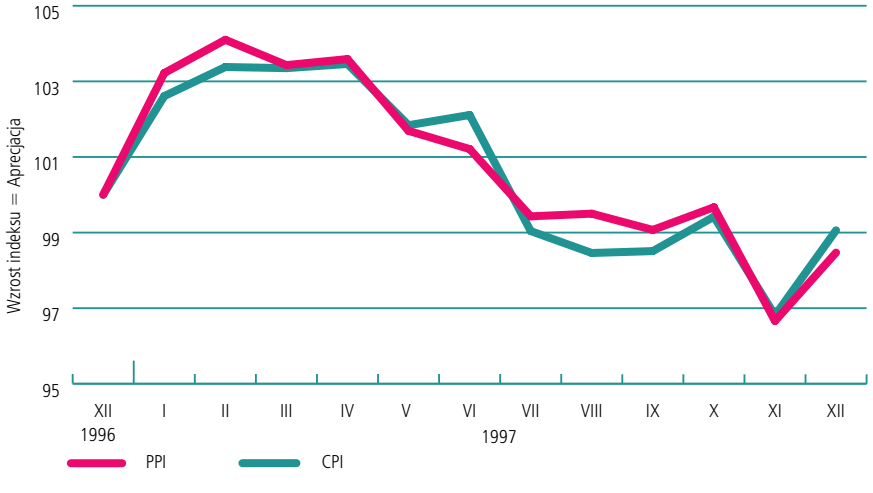

Lepsza pozycja konkurencyjna polskich producentów oraz ożywienie popytu zewnętrznego znalazły odzwierciedlenie w poprawie tendencji handlu zagranicznego. Szczególnie II półrocze wykazało, że narastanie deficytu handlowego uległo wyraźnemu spowolnieniu. Wartość eksportu (liczona według stałych kursów krzyżowych[3]) wzrosła w tym okresie o 22,9% (w stosunku do II półrocza 1996 r.), natomiast wartość importu zwiększyła się odpowiednio o 24,4% (wobec jeszcze 32,8% w I półroczu 1997 r.).

Rezerwa obowiązkowa

W 1997 r. obowiązywały – wprowadzone w sierpniu 1994 r. – zasady odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej oraz wykorzystywania środków rezerwy na pokrycie bieżących rozliczeń pieniężnych.

W ciągu 1997 r. NBP dwukrotnie podwyższał stopy rezerwy obowiązkowej. Z dniem 28 lutego 1997 r. NBP podniósł stopę rezerwy od depozytów złotowych a vista z 17% do 20% oraz od depozytów walutowych a vista i terminowych: z 2% do 4%. Bezpośrednim powo-

[3] W sytuacji silnej aprecjacji dolara wobec innych walut obcych, w których rozliczany jest polski eksport, zmiany w tendencjach obrotów handlowych są lepiej obrazowane przez wartości eksportu i importu przeliczone na dolary po tzw. kursach krzyżowych z podobnego okresu poprzedniego roku.

dem decyzji o podniesieniu stopy rezerwy było sprzedanie 30 grudnia 1996 r. przez Ministra Finansów bankowi centralnemu bonów skarbowych na kwotę 2,2 mld zł. Konieczne było zneutralizowanie tej transakcji, aby nie doszło do nadmiernej ekspansji pieniądza.

W związku z koniecznością dalszego ograniczenia ekspansji kredytowej, zwiększającej nadwyżkowy popyt w gospodarce, NBP podjął decyzję o kolejnym podniesieniu stopy rezerwy obowiązkowej od 31 maja. Podniesiono wówczas stopę rezerwy od złotowych depozytów terminowych z 9% do 11% i ponownie od depozytów walutowych a vista i terminowych: z 4% do 5%. Ponadto, od 31 grudnia 1997 r. obniżono z 50% do 10% poziom gotówki w kasie, którą banki mogą zaliczać do rezerwy obowiązkowej.

Kształtowanie się zmian w poziomie rezerwy obowiązkowej w 1997 r. przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Zmiany w poziomie rezerwy obowiązkowej w 1997 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.1996	Przyrost w ciągu kwartałów 1997				Stan na 31.12.1997
		I	II	III	IV	
1. Rezerwa wymagana ogółem	10.308	2.149	2.472	1.139	986	17.054
w tym:						
1.1. rezerwa na rachunkach w NBP	7.246	1.872	2.272	992	3.048	15.430
– rezerwa nie oprocentowana	6.601	869	987	801	2.916	12.174
– rezerwa oprocentowana	645	1.003	1.285	191	132	3.256
1.2. zapas gotówki w kasach banków	3.062	277	200	147	-2.062	1.624

W ciągu 1997 r. w wyniku podniesienia stopy rezerwy obowiązkowej płynność systemu bankowego została ograniczona o 3.556 mln zł. W porównaniu ze stanem na 31 grudnia 1996 r. rezerwa obowiązkowa ogółem wzrosła o 65,4%, przy wzroście depozytów, będących podstawą naliczania rezerw, o 30,9%.

Zmiana stóp rezerwy od depozytów terminowych i depozytów na żądanie spowodowała wzrost średniej stopy z 9% w grudniu 1996 r. do 11,7% na koniec 1997 r.

Na wzrost rezerwy obowiązkowej wpływał przede wszystkim wzrost depozytów złotowych (prawie o 31%), od których średnia stopa rezerwy była 2,7 razy wyższa niż stopa rezerwy od depozytów walutowych. W wyniku podwyżek stopy rezerwy, rezerwa obowiązkowa od depozytów walutowych wzrosła ponad dwukrotnie. Mimo to jej udział w rezerwie nie przekraczał 10%.

W ciągu 1997 r. utrzymywała się tendencja spadku udziału rezerwy obowiązkowej deklarowanej w formie zapasu gotówki w kasach banków. Udział rezerwy obowiązkowej utrzymywanej w tej formie zmniejszył się z 29,7% na 31 grudnia 1996 r. do 9,5% na 31 grudnia 1997 r.

NBP nadal wspierał banki, realizujące programy naprawcze, poprzez zwalnianie ich z obowiązku odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Za środki zwolnionej rezerwy banki zobowiązane były kupować skarbowe papiery wartościowe lub bony pieniężne NBP, będące źródłem dodatkowego dochodu banku i zabezpieczeniem zobowiązań wobec deponentów (por. rozdział „Nadzór nad działalnością bankową", podrozdział „Rola NBP w sanacji banków").

Operacje otwartego rynku

W 1997 r. saldo operacji otwartego rynku zwiększyło się o 4,6 mld zł. Saldo operacji przeprowadzanych na bonach pieniężnych wzrosło o 1,8 mld zł, a operacji typu *reverse repo* spadło o 0,8 mld zł. Dodatkowym instrumentem absorbującym płynność były w 1997 r. lokaty przyjmowane przez bank centralny od osób fizycznych. Depozyty te, będące również formą operacji otwartego rynku, osiągnęły poziom 3,6 mld zł. Dane, dotyczące operacji otwartego rynku, w 1997 r. zawiera tabela 5.

Tabela 5. Operacje otwartego rynku w 1997 r. (w mln zł)

Wyszczególnienie	31.12.1996	31.03.1997	30.06.1997	30.09.1997	31.12.1997	Zmiana 1997
Operacje *repo*	0	0	0	0	0	0
Operacje *reverse repo*	2.127	61	773	1.495	1.288	-839
Bony pieniężne	12.533	16.954	18.021	14.748	14.374	1.841
Depozyty ludności	0	0	0	842	3.600	3.600
Suma operacji	14.660	17.015	18.794	17.085	19.262	4.602

W okresie między styczniem i lipcem kwota operacji otwartego rynku zwiększyła się najpierw z powodu wzrostu kredytu dla budżetu, a następnie w efekcie wzrostu rezerw oficjal-

nych brutto NBP. Jednym z głównych powodów wzrostu rezerw dewizowych było finansowanie przez zagranicznych inwestorów potrzeb pożyczkowych budżetu państwa. Zmniejszenie skali operacji otwartego rynku nastąpiło w sierpniu i wrześniu, gdy poprawiła się sytuacja budżetu i ustabilizował poziom rezerw walutowych. W październiku inwestorzy zagraniczni przejściowo powrócili na rynek polskich papierów skarbowych. Ponownie zwiększyły się rezerwy oficjalne brutto, wzrosły również operacje otwartego rynku. Kolejny znaczny wzrost zapotrzebowania na operacje otwartego rynku pojawił się w grudniu. Na początku tego miesiąca banki znacznie przekroczyły średni miesięczny wymagany poziom rezerwy obowiązkowej. Tymczasem ekspansja pieniądza gotówkowego okazała się niższa od oczekiwanej. W rezultacie pod koniec miesiąca wzrosły wolne środki banków, co stworzyło popyt na bony pieniężne NBP.

Głównym instrumentem wykorzystywanym w operacjach otwartego rynku była emisja bonów pieniężnych NBP. Zorganizowano ogółem 120 przetargów, na których sprzedawano bony pieniężne z 91-, 182-, i 273-dniowym terminem wykupu. Ponadto, emitowano bony krótkoterminowe 1-, 7- i 14-dniowe. Wartość nominalna bonów wystawionych na sprzedaż wynosiła 48,3 mld zł, a popyt wyniósł 47 mld zł. Wartość aukcyjna bonów sprzedanych wynosiła 39,6 mld zł.

Zorganizowano także 102 operacje warunkowe *reverse repo*, w większości z 14-dniowym terminem odkupu. NBP zaoferował sprzedaż warunkową bonów o wartości nominalnej 61,85 mld zł, podczas gdy banki zgłosiły ofertę zakupu w kwocie 43,7 mld zł. Wartość sprzedanych bonów wyniosła 41,3 mld zł. Operacje te służyły przede wszystkim do absorbowania krótkookresowych nadwyżek płynności.

Instrumenty nadzwyczajne

Z uwagi na ograniczony wpływ zmian podstawowych stóp procentowych NBP na zmiany oprocentowania depozytów i kredytów w bankach, bank centralny w połowie września zaczął przyjmować depozyty od osób fizycznych. Depozyty te były oprocentowane według stałej stopy procentowej, wynoszącej dla depozytu 6-miesięcznego 21,5%, a dla depozytu 9-miesięcznego 22,5% w skali rocznej. Oprocentowanie to było wówczas wyższe niż oferowane przez banki komercyjne. W ciągu trzech miesięcy trwania akcji przyjęto 3,6 mld zł, z czego ponad dwie trzecie stanowiły depozyty złożone na okres 9 miesięcy. Zarząd NBP oczekiwał, że w ślad za tym posunięciem banki podniosą oprocentowanie depozytów i kredytów, a wyższa realna stopa procentowa skłoni gospodarstwa domowe do ograniczenia bieżącej konsumpcji. Zdaniem NBP, wzrost podstawowych stóp procentowych oraz przyjmowanie depozytów od ludności przyczyniły się do wzrostu oprocentowania depozytów w największych bankach od 0,9 pkt. proc. (depozyty 12-miesięczne) do 1,6 pkt. proc. (depozyty 1- i 3-miesięczne). Oprocentowanie kredytów dla najlepszych kredytobiorców zwiększyło się natomiast o 1,1 pkt. proc. Według GUS, wskaźnik oszczędności w relacji do dochodów dyspozycyjnych wzrósł z 10,4% w 1996 r. do 10,9% w 1997 r., a dynamika spożycia indywidualnego obniżyła się z 8,7% w 1996 r. do 7% w 1997 r.

Wpływ instrumentów polityki pieniężnej na stan kredytów i depozytów

Skuteczność instrumentów polityki pieniężnej ocenić można między innymi na podstawie jej wpływu na tempo wzrostu kredytów i depozytów w ciągu poszczególnych miesięcy 1997 r. (por. wykres 3).

Wykres 3. Tempo wzrostu kredytów i depozytów sektora niefinansowego (ten sam miesiąc roku poprzedniego = 100)

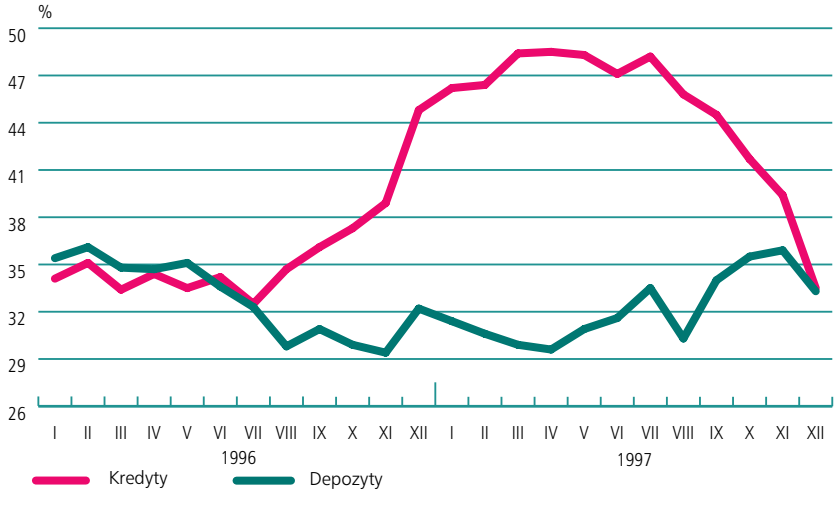

Do lipca 1996 r. zarówno kredyty, jak i depozyty rosły w podobnym tempie. Od sierpnia przyrost kredytów stał się znacznie szybszy, co mogło być skutkiem obniżenia stóp podstawowych NBP (dokonanego w połowie lipca 1996 r.), a następnie spadku stóp procentowych stosowanych przez banki. Maksymalna różnica w tempie wzrostu kredytów i depozytów osiągnęła 18 pkt. proc. i utrzymywała się w granicach 10 pkt. proc. aż do września 1997 r. W grudniu tempa wzrostu depozytów i kredytów się wyrównały.

Wzrost kredytów dla podmiotów gospodarczych i gospodarstw domowych układał się odmiennie niż dla wielkości zagregowanych (por. wykres 4). Najszybszy wzrost akcji kredytowej dla gospodarstw domowych utrzymywał się do grudnia 1996 r. (w dużej mierze z powodu akcji promocyjnej prowadzonej przez wiele banków), a dla podmiotów gospodarczych szczyt wystąpił w lipcu 1997 r. W ciągu 1997 r. tempo wzrostu kredytów konsumpcyjnych stopniowo malało. Tempo wzrostu kredytów dla podmiotów gospodarczych zaczęło się natomiast obniżać dopiero w drugiej połowie roku.

Podsumowując należy stwierdzić, że skuteczność tradycyjnych instrumentów polityki pieniężnej była ograniczona. Dlatego też w celu wzmocnienia efektywności polityki pieniężnej Zarząd NBP uznał za konieczne wprowadzenie nadzwyczajnego instrumentu w postaci depozytów od osób fizycznych.

Wykres 4. Tempo wzrostu kredytów dla podmiotów gospodarczych i gospodarstw domowych (ten sam miesiąc roku poprzedniego = 100)

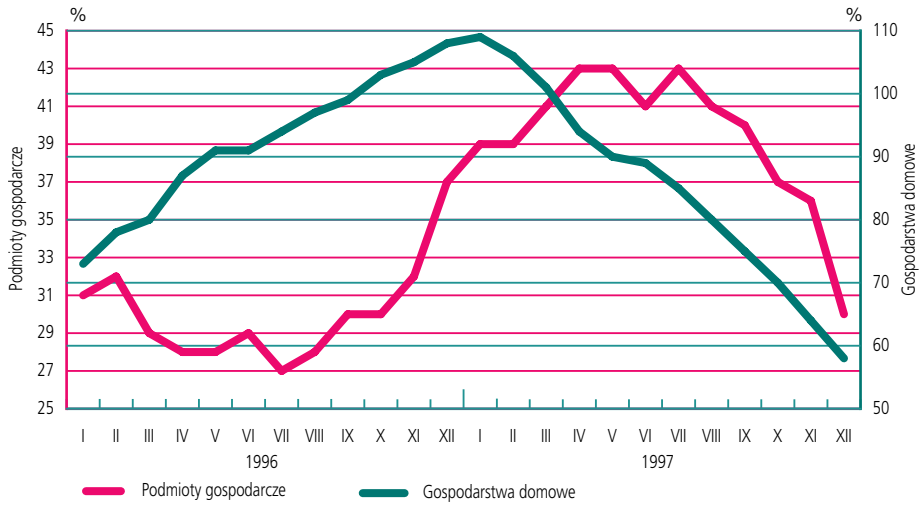

Nadzór nad działalnością bankową

Działalność nadzoru bankowego w 1997 r.

Działania nadzoru bankowego w 1997 r. można podzielić na dwie podstawowe grupy:

– ustalanie zasad bezpiecznego funkcjonowania banków poprzez tworzenie norm ostrożnościowych, które mają zapobiegać podejmowaniu przez banki nadmiernego ryzyka,

– badanie sytuacji banków na podstawie analiz i inspekcji na miejscu.

W ramach działań, związanych z tworzeniem zasad bezpiecznego funkcjonowania banków, w 1997 r. w Narodowym Banku Polskim rozpoczęto prace nad wykonaniem delegacji ustawowych zawartych w nowych ustawach, które weszły w życie 1 stycznia 1998 r.: Prawo bankowe i o Narodowym Banku Polskim oraz o listach zastawnych i bankach hipotecznych.

Rekomendacje Prezesa NBP

W 1997 r. działania NBP w zakresie tworzenia zasad bezpiecznego funkcjonowania banków koncentrowały się na wprowadzeniu elementów nadzoru jakościowego.

W efekcie tych działań bankom przekazano rekomendacje, dotyczące funkcjonowania banków na rynku kapitałowym (ryzyko związane z transakcjami instrumentami pochodnymi, z inwestycjami kapitałowymi i koncentracją) oraz zarządzania systemami telekomunikacyjnymi i informatycznymi (szczególnie w zakresie dostosowania tych systemów do pracy w roku 2000).

Regulacje ostrożnościowe

Nową regulacją ostrożnościową, wydaną na podstawie delegacji ustawowej, było Zarządzenie nr 9/97 Prezesa NBP z dnia 5 grudnia 1997 r. w sprawie zasad ustalania wysokości funduszy własnych banków należących do grup bankowych na potrzeby stosowania norm i granic określonych ustawą Prawo bankowe (na podstawie art. 10 ust. 4 Ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o łączeniu i grupowaniu niektórych banków w formie spółki akcyjnej).

Regulacje dotyczące rachunkowości i sprawozdawczości banków

W 1997 r. przygotowano w formie zarządzenia Prezesa NBP nową regulację – Zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad sporządzania zbiorczego (skonsolidowanego) sprawozdania finansowego zrzeszenia regionalnego. Zarządzenie to stanowiło wykonanie delegacji ustawowej zawartej w art. 23 ust. 6 Ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw. Ponadto, wydano trzy zarządzenia, nowelizujące przepisy dotyczące sektora bankowego. Nowelizacje te spowodowane były głównie wejściem w życie z dniem 1 stycznia 1998 r. Ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, jak również wynikały z praktyki funkcjonowania bankowego planu kont i systemu sprawozdawczości. Jednocześnie, w związku z koniecznością zapewnienia równomierności między ponoszonymi przez banki kosztami z tytułu spłaty skapitalizowanych odsetek od kredytu refinansowego oraz przychodami z tytułu odsetek skapitalizowanych od kredytów na finansowanie inwestycji centralnych, zmienione zostało zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości banków i sporządzania informacji dodatkowej.

Nadzór nad bankami

W 1997 r. zostały opracowane ujednolicone zasady nadzoru inspekcyjnego w postaci: *Podręcznika inspekcji*, który poświęcony jest procedurom i metodologii badania banków. Z podręcznika tego korzystają głównie inspektorzy nadzoru. Został on także przekazany bankom. Ponadto, przygotowano opracowania: *Raport nt. wskaźników ekonomiczno-finansowych na tle grupy rówieśniczej* oraz tzw. arkusze nadzorcze dla wszystkich banków komercyjnych. Zapewniają one ujednolicenie metodologii przeprowadzania inspekcji i systemu ocen punktowych dla badanych banków w grupach rówieśniczych. Oceny te wykorzystywane są do potrzeb analitycznych. Docelowym zamierzeniem NBP jest przekazywanie ocen do wiadomości banków.

W ramach nadzoru inspekcyjnego w 1997 r. w 42 bankach komercyjnych przeprowadzono 118 inspekcji. Spośród nich 9 miało charakter inspekcji kompleksowych, 52 to inspekcje problemowe, a 57 – doraźne. W bankach spółdzielczych przeprowadzono ogółem 378 inspekcji, w tym 155 to inspekcje kompleksowe, 169 – problemowe, 8 związanych było z zawieszeniem działalności lub likwidacją, a 46 to pozostałe. W badaniach inspekcyjnych o charakterze kompleksowym stosowany był ujednolicony system CAMEL, wzorowany na procedurach przyjętych przez System Rezerwy Federalnej USA, dostosowany do struktury ekonomicznej i prawnej polskiej bankowości.

Rola NBP w sanacji banków

Działalność NBP w zakresie sanacji banków dotyczyła przede wszystkim nadzoru, wdrażania i realizacji programów naprawczych oraz wspierania procesów sanacyjnych i restrukturyzacyjnych w systemie bankowym.

W 1997 r. Prezes NBP pozytywnie zaopiniowała programy naprawcze dla trzech banków w formie spółek akcyjnych.

Jednocześnie ze względu na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne niektóre z banków opracowały i, po uzyskaniu akceptacji, wprowadziły zmodyfikowane procesy sanacji.

Na koniec 1997 r. 14 banków w formie spółek akcyjnych kontynuowało działania naprawcze, a w jednym banku wprowadzono ograniczenie zakresu działalności. W okresie 1991-1997 17 banków w formie spółek akcyjnych pomyślnie zakończyło realizację programów naprawczych. Spośród banków spółdzielczych 287 realizowało zaakceptowane lub warunkowo zaakceptowane programy naprawcze, 25 znajdowało się w trakcie przygotowywania bądź analizowania programu przez nadzór, natomiast w 21 rozpoznany został stan zagrożenia, z tym że nie zapadły ustalenia co do ich dalszych losów.

Na koniec 1997 r. NBP nadal czynnie wspierał działania sanacyjne pięciu banków w formie spółek akcyjnych, udzielając im wsparcia finansowego na podstawie podpisanych w latach 1993-1994 porozumień. Łączne zaangażowanie z tego tytułu, według stanu na dzień 31 grudnia 1997 r., wynosiło 486.618,3 tys. zł[4].

Ponadto, bank centralny nadal wspierał procesy restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych. W 1997 r. uruchomiono pomoc finansową w postaci taniego kredytu wekslowego dla 35 banków, na łączną kwotę 57.095,3 tys. zł. W związku z faktem, iż niektóre procedury formalne przy uruchomieniu pomocy zostały rozpoczęte w okresach poprzednich, a zakończone w roku 1997, część środków finansowych uruchamianych przez NBP została rozdysponowana na podstawie Rezolucji Sejmu RP z dnia 12 lipca 1995 r. oraz uchwał Sejmu RP z dnia 11 stycznia 1996 r. i 24 stycznia 1997 r.

Wykonując rezolucję i uchwały Sejmu RP, a także decyzję Zarządu NBP z 1994 r., bank centralny wspierał procesy przejęcia 25 banków spółdzielczych przez 12 banków w formie spółek akcyjnych i przejęcia 85 banków spółdzielczych przez 67 innych banków spółdzielczych. W pięciu przypadkach, w związku z zakończeniem działań sanacyjnych przejętych przedsiębiorstw bankowych, pomoc została całkowicie zwrócona. Według stanu na dzień 31 grudnia 1997 r., zaangażowanie NBP w restrukturyzację sektora banków spółdzielczych wynosiło 122.226,7 tys. zł.

Rok 1997 był ostatnim, w którym Narodowy Bank Polski w porozumieniu z Ministerstwem Finansów podejmował decyzje o udzieleniu pomocy w formie nabywania weksli restrukturyzacyjnych dla sektora banków spółdzielczych.

Na podstawie Ustawy o NBP, bank centralny kontynuował działania, mające na celu wspieranie procesów sanacji banków spółdzielczych w formie zwolnienia z obowiązku utrzymywania i odprowadzania środków rezerwy obowiązkowej. W 1997 r. z tej formy pomocy skorzystały 82 banki spółdzielcze, a wysokość zwolnionych środków rezerwy obowiązkowej wynosiła 88 mln zł.

W przypadku banków w formie spółek akcyjnych w 1997 r. zwolnienie środków rezerwy obowiązkowej uzyskało 5 banków, przy czym dwa banki na samodzielną sanację, trzy pozostałe zaś w związku z przejęciem innych przedsiębiorstw bankowych. W tym przypadku kwota zwolnionych środków rezerwy obowiązkowej liczona była od wysokości przejętych depozytów. Dodać również należy, że dwa banki uzyskały pomoc w tej formie w związku z przejęciem czterech banków spółdzielczych.

Ogółem do końca 1997 r. z tego rodzaju pomocy skorzystały 23 banki w formie spółek akcyjnych i 221 banków spółdzielczych, kwota zwolnionych środków wynosiła zaś 720,6 mln zł.

Od 1995 r., po wejściu w życie Ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, obowiązek finansowania działań naprawczych banków, a także gwarantowania depozytów klientów banków, których upadłość została ogłoszona, spoczął wyłącznie na Funduszu. NBP opiniował wnioski banków kierowane do BFG.

Działania konsolidacyjne

W 1997 r. Narodowy Bank Polski kontynuował działania, mające na celu wspieranie konsolidacji sektora bankowego. W wyniku decyzji Prezesa NBP, wyrażających zgodę na przejęcie banku, siedem banków spółdzielczych zostało przejętych przez cztery inne banki spółdzielcze i jeden bank w formie spółki akcyjnej. Ponadto, po uzyskaniu zgody Prezesa NBP, akcjonariusze jednego z banków podjęli decyzję o likwidacji tego banku oraz sprzedaży przedsiębiorstwa bankowego innemu bankowi, cieszącemu się renomą i uznaniem na rynku. W ocenie NBP, wszelkie inicjatywy konsolidacji sektora bankowego są niezwykle cenne i pozytywnie wpływają na wizerunek i bezpieczeństwo systemu.

Analizy i oceny systemu bankowego

W ramach nadzoru analitycznego, podobnie jak w latach ubiegłych, działalność i sytuacja finansowa sektora bankowego poddawana była okresowo kompleksowym badaniom. Przygotowane zostały cztery syntetyczne oceny działalności banków (za 1996 r. oraz 3 kwartały 1997 r.), które każdorazowo były przekazywane bankom, dyrektorom oddziałów okręgowych NBP oraz zainteresowanym urzędom, instytucjom i do wiadomości publicznej. Opracowano ponadto całościową *Ocenę funkcjonowania systemu bankowego w 1996 r.*

Rozwój bankowego sektora spółdzielczego

NBP zajmował się również analizowaniem funkcjonowania pionu bankowości spółdzielczej oraz banków, znajdujących się w trudnej sytuacji. Działalność tego sektora regulowana jest

[4] Bez uwzględnienia kredytu refinansowego przeterminowanego udzielonego w 1994 r. Bankowi Agrobank SA.

głównie przez Ustawę o restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ. NBP przygotował, we współpracy z Ministrem Finansów, sprawozdanie z realizacji powyższej ustawy oraz *Ocenę sytuacji banków spółdzielczych w okresie trzech kwartałów 1997 r.*

Działania NBP w pierwszej kolejności związane były z nadzorowaniem realizacji Umowy Zrzeszenia Krajowego. Zgodnie z zapisem Ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej SA, zakładającej utworzenie trójszczeblowej struktury bankowości spółdzielczej – Krajowej Grupy Banków Spółdzielczych, podstawę działalności tej struktury stanowić będzie, opracowana i uzgodniona przez Bank Gospodarki Żywnościowej SA z przedstawicielami organizacji zrzeszających banki spółdzielcze, Umowa Zrzeszenia Krajowego, zatwierdzona przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego w porozumieniu z Ministrem Finansów. W 1997 r. NBP opracowywał przygotowane przez poszczególne departamenty uwagi do projektów Umowy Zrzeszenia Krajowego przedkładanych przez Prezesa Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej SA. Projekt umowy nie został jednak zatwierdzony.

W ramach realizacji Ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej SA zakończono proces tworzenia banków regionalnych. NBP współpracował z bankami regionalnymi w przygotowywaniu dokumentów wymaganych do uzyskania licencji. W 1997 r. zarejestrowano Dolnośląski Bank Regionalny SA we Wrocławiu, Bałtycki Bank Regionalny SA w Koszalinie oraz Rzeszowski Bank Regionalny SA w Rzeszowie. Zgodę na rozpoczęcie działalności operacyjnej uzyskały: Mazowiecki Bank Regionalny SA w Warszawie, Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA w Bydgoszczy, Bałtycki Bank Regionalny SA w Koszalinie, Dolnośląski Bank Regionalny SA we Wrocławiu i Małopolski Bank Regionalny SA w Krakowie.

Działalność emisyjna Narodowego Banku Polskiego

Pieniądz gotówkowy w obiegu

Pieniądz gotówkowy w obiegu ogółem (z kasami banków) powiększył się w 1997 r. o 3,8 mld zł, osiągając na koniec roku wartość 31,1 mld zł; roczny przyrost wyniósł 14,1%. Pieniądz gotówkowy w obiegu liczony bez kas banków osiągnął na dzień 31 grudnia 1997 r. wartość 27,3 mld zł, tj. o 15,7% więcej w porównaniu ze stanem sprzed roku. Wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu w 1997 r. był więc wyraźnie mniejszy niż w 1996 r. (o 21,6%).

Porównanie dynamiki obiegu pieniądza gotówkowego oraz cen towarów i usług konsumpcyjnych w poszczególnych miesiącach 1997 r. obrazuje tabela 6.

Z obserwacji kształtowania się poziomu pieniądza gotówkowego w obiegu w poszczególnych miesiącach 1997 r. wyraźnie wynika, że najwyższy jego wzrost miał miejsce w marcu, kwietniu i lipcu. Z kolei, analiza danych za 1997 r. prowadzona w układzie kwartalnym wskazuje, że najwyższy przyrost obiegu gotówki nastąpił w II kwartale (2,2 mld zł), a następnie w kwartałach III (0,8 mld zł) i I (0,7 mld zł). Wyjątkowo stabilnie kształtował się natomiast poziom pieniądza gotówkowego w ostatnim kwartale 1997 r. – jego przyrost wyniósł niespełna 0,1 mld zł. O ile wysoki przyrost gotówki w obiegu wiosną i w lipcu nosi znamiona sezonowości, o tyle jego niemal zupełny brak w IV kwartale 1997 r. może mieć związek z przyjmowaniem w tym czasie przez NBP korzystnie oprocentowanych 6- i 9-miesięcznych lokat terminowych od osób fizycznych.

W strukturze nominałowej obiegu gotówkowego, która ukształtowała się na koniec 1997 r., najwyższe nominały banknotów, tj. 200 zł i 100 zł, stanowiły łącznie około 77,5% jego wartości. Pozostałe nominały banknotów stanowiły około 19,4%, a wszystkie nominały monet około 3,1% wartości pieniądza gotówkowego w obiegu na dzień 31 grudnia 1997 r. Zmiany, które zaszły w tym zakresie w porównaniu ze strukturą nominałową obiegu w roku poprzednim, polegały na zwiększeniu się w obiegu wartościowym udziału banknotów o najwyższych nominałach kosztem zmniejszenia udziału pozostałych banknotów, przy zbliżonym udziale monet.

W roku 1997 NBP emitował monety okolicznościowe o charakterze kolekcjonerskim, poświęcone 6 tematom emisyjnym. Były one kontynuacją tematów podjętych w latach poprzednich (m.in. seria królewska, zamki i pałace w Polsce, zwierzęta świata); poświęcono je także przypadającym na 1997 r. rocznicom – 1000-leciu męczeńskiej śmierci Świętego Wojciecha, 200-leciu urodzin Pawła Edmunda Strzeleckiego – lub ważnym wydarzeniom: Jan Paweł II – Kongres Eucharystyczny we Wrocławiu. W ramach tych tematów wyemitowano 13 rodzajów monet:

– 4 monety ze stopu „Golden Nordic" o nominale 2 zł,
– 7 monet srebrnych o nominałach 10 i 20 zł,
– 2 monety złote o nominale 100 i 200 zł.

Ponadto, w 1997 r. kontynuowano podjętą przed dwoma laty emisję monet złotych, tzw. bulionowych, na cele lokacyjne i kolekcjonerskie, z wizerunkiem orła bielika: o nominałach 50, 100, 200 i 500 zł i wadze odpowiednio 1/10, 1/4, 1/2 i 1 uncji czystego złota.

Tabela 6. Dynamika obiegu pieniądza gotówkowego i cen w poszczególnych miesiącach 1997 r.

Miesiąc	Obieg pieniądza gotówkowego ogółem w mln zł	Dynamika obiegu	Dynamika cen	Dynamika obiegu	Dynamika cen
		XII 1996 = 100		poprzedni miesiąc = 100	
Grudzień 1996	27.244,4	100,0	100,0	x	x
Styczeń 1997	25.748,4	94,5	102,9	94,5	102,9
Luty	26.240,9	96,3	104,0	101,9	101,1
Marzec	27.989,2	102,7	104,9	106,7	100,8
Kwiecień	28.952,5	106,3	105,9	103,4	101,0
Maj	29.352,5	107,7	106,6	101,4	100,6
Czerwiec	30.156,8	110,7	108,2	102,7	101,5
Lipiec	31.129,4	114,3	108,0	103,2	99,8
Sierpień	31.185,5	114,5	108,1	100,2	100,1
Wrzesień	30.990,0	113,7	109,5	99,4	101,4
Październik	31.136,5	114,3	110,8	100,5	101,1
Listopad	30.994,2	113,8	112,1	99,5	101,2
Grudzień	31.075,2	114,1	113,2	100,3	101,0

Inne zagadnienia

Z dniem 1 stycznia 1997 r. stare znaki pieniężne emitowane przed denominacją utraciły moc prawnych środków płatniczych. W olbrzymiej większości zostały one w sposób naturalny zastąpione nowymi monetami i banknotami w latach 1995-1996, tj. w okresie podwójnego obiegu starych i nowych znaków pieniężnych. Na dzień 1 stycznia 1997 r. wartość starych znaków pieniężnych, które nie powróciły do kas NBP (a więc nie zostały wymienione w dwuletnim okresie podwójnego obiegu i nadal pozostawały poza bankiem centralnym), stanowiła nieco ponad 3% wartości całego ówczesnego obiegu gotówkowego. Wspomniane stare znaki pieniężne, stosownie do ustaleń art. 3, ust. 2 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego, mogą być bez żadnych ograniczeń wymieniane w kasach banków do końca 2010 r. Rok 1997 był pierwszym rokiem wymiany prowadzonej w tym trybie. Największa intensywność tego rodzaju wymiany wystąpiła na początku 1997 r. Na dzień 31 grudnia 1997 r. stare znaki pieniężne, pozostające nadal poza bankiem centralnym, stanowiły już tylko 0,86% łącznej wartości obiegu gotówkowego. Oznacza to, że w roku sprawozdawczym – licząc w ujęciu wartościowym – wymieniono aż ponad 2/3 starych znaków pieniężnych pozostałych na koniec 1996 r., tj. po upływie dwuletniego okresu podwójnego obiegu.

Obsługa budżetu państwa

Obsługa rachunków budżetu państwa

Narodowy Bank Polski obsługuje budżet państwa, tj. gromadzi, przekazuje i realizuje wydatki środków publicznych.

Narodowy Bank Polski obsługuje około 10.000 jednostek budżetu państwa oraz około 890 jednostek organizacyjnych państwowych funduszy celowych. W 1997 r. liczba obsługiwanych klientów, którzy realizują wykonanie budżetu państwa, oraz prowadzonych dla nich rachunków pozostała w zasadzie bez zmian. Na rachunkach bieżących wykonywane są operacje związane zarówno z dochodami, jak i wydatkami, w formie bezgotówkowej i gotówkowej. Przy realizacji wydatków respektowana jest podstawowa zasada funkcjonowania rachunku bieżącego, zgodnie z którą wydatki są dokonywane tylko do wysokości salda środków pieniężnych, znajdujących się na tym rachunku.

Obsługa przez Narodowy Bank Polski budżetu państwa umożliwia bieżący monitoring wykonania ustawy budżetowej. Bank centralny codziennie przekazuje Ministerstwu Finansów sprawozdanie o stanie środków budżetu państwa, wysokości dochodów w układzie rodzajowym i poniesionych wydatków ogółem oraz o stanie środków zgromadzonych na finansowanie deficytu budżetowego.

Pracochłonność obsługi procesu wykonywania budżetu państwa, mierzona liczbą transakcji rozliczeniowych, systematycznie wzrasta. W 1997 r. liczba transakcji wysłanych przez jednostki organizacyjne, dotyczących zleceń płatniczych jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych, wzrosła o 19,4%, a transakcji otrzymanych na rzecz tych podmiotów o 18,5%; w 1996 r. wskaźniki te kształtowały się na poziomie 15,3% i 6,6%. Mimo wzrostu liczby operacji, realizowane są one przez Narodowy Bank Polski w jednodniowym cyklu rozliczeniowym.

Dyspozycje jednostek budżetowych i państwowych funduszy celowych wykonywane były przez terenowe jednostki organizacyjne oraz przez placówki innych banków. Ta ostatnia forma obsługi wykorzystywana jest w sytuacji, gdy jednostka budżetowa ma swą siedzibę poza siedzibą jednostek organizacyjnych NBP prowadzących kasy.

Powyższa działalność prowadzona jest na koszt Narodowego Banku Polskiego i to zarówno w przypadku dyspozycji realizowanych przez własne placówki terenowe, jak i przez placówki innych banków.

Szczegółowe informacje, dotyczące liczby obsługiwanych transakcji, ich strukturę i dynamikę przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Liczba transakcji rozliczeniowych wysłanych i otrzymanych w latach 1996-1997

Kwartały	Liczba transakcji rozliczeniowych				Wskaźnik dynamiki	
	transakcje wysyłane		transakcje otrzymane		transakcje wysłane	transakcje otrzymane
	1996	1997	1996	1997		
I	1.097.028	1.235.162	1.624.184	1.699.450	112,6	104,6
II	1.135.804	1.391.829	1.638.656	1.908.707	122,5	116,5
III	1.154.432	1.357.752	1.743.224	2.082.639	117,6	119,5
IV	1.226.952	1.525.010	1.742.852	2.305.994	124,3	132,3
Razem	4.614.216	5.509.753	6.748.916	7.996.790	119,4	118,5

Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

W 1997 r. Narodowy Bank Polski jako agent emisji bonów skarbowych organizował i przeprowadzał przetargi na sprzedaż bonów, stanowiących nadal główne źródło finansowania bieżącego deficytu budżetowego. W ciągu roku NBP przeprowadził 58 przetargów: 53 w stałym cyklu tygodniowym i 5 dodatkowych w kwietniu i w czerwcu.

Popyt na bony wyniósł 74,8 mld zł i był wyższy od podaży o 6,8 mld zł, tj. o 10,0% (w stosunku do 1996 r. popyt zwiększył się o 1,5%). Sprzedaż bonów skarbowych wyniosła natomiast 49,1 mld zł, przekraczając poziom sprzed roku o 13,1%.

W ujęciu wartościowym w strukturze sprzedaży bonów w 1997 r. największy udział – 46,2% – miały bony roczne, najmniejszy natomiast – 3,0% – bony 39-tygodniowe.

Szczegółowe informacje, dotyczące rozmiarów i struktury sprzedaży bonów skarbowych w 1997 r., zawiera tabela 8.

Niezależnie od organizowania przetargów na sprzedaż bonów skarbowych na rynku pierwotnym, NBP prowadził Centralny Rejestr Bonów Skarbowych (emitowanych od 1 lipca 1995 r. wyłącznie w postaci zdematerializowanej). Jest to system ewidencji bonów zarejestrowanych na kontach depozytowych oraz rejestrowania transakcji kupna – sprzedaży bonów, dokonywanych na rynku wtórnym.

Tabela 8. Sprzedaż bonów skarbowych w 1997 r.

Rodzaj bonów	Oferta		3 : 2	Sprzedaż				
	sprzedaży	zakupu		ogółem	w tym zakup przez banki	6 : 5	5 : 2	5 : 3
	w mln zł		w %	w mln zł			w %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
8-tygodniowe	4.100,00	7.892,32	192,5	4.477,26	3.274,74	73,1	109,2	56,7
13-tygodniowe	15.600,00	19.329,16	123,9	14.420,36	9.916,96	68,8	92,4	74,6
26-tygodniowe	10.700,00	8.553,59	79,9	6.036,92	3.710,53	61,5	56,4	70,6
39-tygodniowe	2.100,00	1.639,27	78,1	1.465,27	1.194,21	81,5	69,8	89,4
52-tygodniowe	35.500,00	37.358,96	105,2	22.680,34	16.996,64	74,9	63,9	60,7
Razem	68.000,00	74.773,30	110,0	49.080,15	35.093,08	71,5	72,2	65,6

W 1997 r. NBP nadal organizował przetargi ograniczone na sprzedaż obligacji skarbowych, służących finansowaniu deficytu budżetowego w dłuższym horyzoncie czasowym niż bony skarbowe. Na przeprowadzonych przez NBP 48 przetargach (w 1996 r. przetargów tych było 30), do których dostęp mieli wyłącznie bezpośredni uczestnicy Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych SA, sprzedane zostały obligacje o łącznej wartości nominalnej 8.637,8 mln zł, z czego przypadało na obligacje:

– jednoroczną – 221,1 mln zł, czyli 2,6%,
– dwu- i pięcioletnią – 5.084,1 mln zł, czyli 58,9%,
– pięcioletnią asymilacyjną[5] – 2.177,5 mln zł, czyli 25,2%,
– trzyletnią – 873,6 mln zł, czyli 10,1%,
– dziesięcioletnią – 259,5 mln zł, czyli 3,0%,
– dziesięcioletnią asymilacyjną[6] – 22,0 mln zł, czyli 0,2%.

Oprócz sprawowania funkcji agenta emisji bonów skarbowych i organizowania przetargów na sprzedaż obligacji Skarbu Państwa, NBP prowadził obsługę obligacji przeznaczonych na zwiększenie funduszy własnych Banku Gospodarki Żywnościowej SA (wyemitowanych w 1996 r.).

[5] Obligacje danej emisji nie sprzedane w oznaczonym dla niej terminie mogą być zaoferowane jako obligacje asymilacyjne o terminie wykupu identycznym z obligacjami pięcioletnimi.
[6] Obligacje danej emisji nie sprzedane w oznaczonym dla niej terminie mogą być zaoferowane jako obligacje asymilacyjne o terminie wykupu identycznym z obligacjami dziesięcioletnimi.

Działalność Narodowego Banku Polskiego jako centralnej bankowej instytucji dewizowej

Gospodarka rezerwami dewizowymi w 1997 r.

W 1997 r. rezerwy dewizowe NBP wzrosły z poziomu 18,0 do 20,7 mld USD.

W porównaniu z rokiem 1996 przyrost rezerw był o około 0,4 mld USD niższy.

Największy wpływ na kształtowanie się poziomu rezerw miało dodatnie saldo transakcji z bankami krajowymi, które jednak w stosunku do roku 1996 było niższe o 1,7 mld USD. W tabeli 9 ujęto procentowy udział poszczególnych czynników, oddziałujących na wysokość rezerw.

Wartość wpływów i płatności, wynikających ze zleceń Ministerstwa Finansów, zamknęła się saldem ujemnym na kwotę 0,2 mld USD, przy stosunkowo wysokich obrotach: 3,1 mld USD. Największe wpływy, około 82,2%, z powyższego tytułu odnotowano w okresie od czerwca do sierpnia. Większość płatności (74,4%), wynikających z obsługi zadłużenia wobec Klubu Paryskiego i Londyńskiego, przypadało na kwiecień, wrzesień i październik.

W 1997 r. sytuacja na rynkach zagranicznych wpływała na polski rynek walutowy o wiele silniej niż w roku poprzednim. Spośród czynników wewnętrznych o pozycji złotego decydowały:

– napływ kapitału zagranicznego,
– wysoka dochodowość instrumentów złotowych,
– sytuacja w bilansie obrotów bieżących,
– działania NBP, zmierzające do ograniczenia wzrostu popytu wewnętrznego,
– zjawiska wyjątkowe oraz wydarzenia polityczne.

Znacznie nasiliła się presja na obniżenie wartości złotego oraz poszerzył się zakres jego wahań wokół kursu centralnego. Większość dokonywanych w 1997 r. interwencji była w dalszym ciągu ukierunkowana na uchronienie złotego przed nadmierną lub gwałtowną aprecjacją. Nasilenie gry spekulacyjnej na krajowym rynku walutowym skłoniło NBP do uelastycznienia polityki interwencyjnej. W stosunku do 1996 r., w 1997 r. liczba interwencji wzrosła, jednakże NBP korygował kursy zdecydowanie rzadziej, niż oczekiwał tego rynek.

Wykres 5. Poziom rezerw oficjalnych brutto w latach 1995–1997 (w ujęciu miesięcznym)

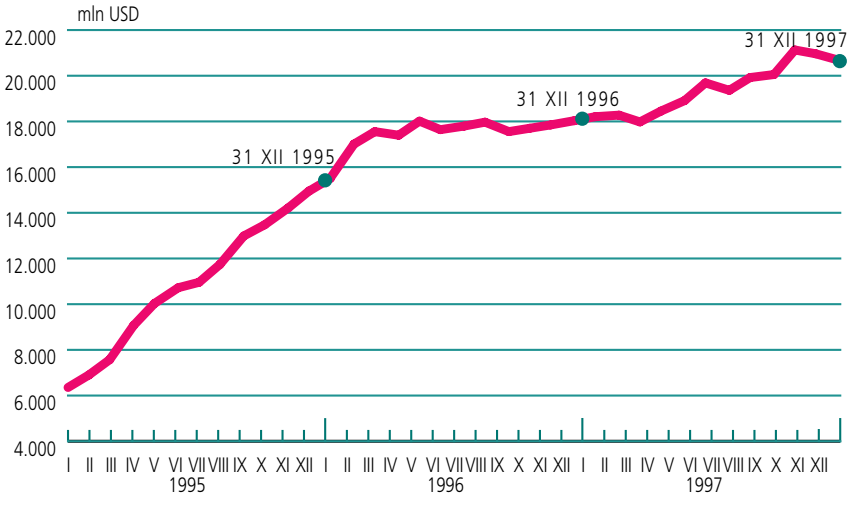

Tabela 9. Udział poszczególnych czynników oddziałujących na wysokość rezerw

Czynniki podwyższające poziom rezerw	Udział w %	Czynniki obniżające poziom rezerw	Udział w %
Zakup walut od banków krajowych	75,3	Sprzedaż walut bankom krajowym	66,4
Wpływy wynikające ze zleceń Ministerstwa Finansów	13,5	Płatności wynikające ze zleceń Ministerstwa Finansów	23,6
Wpływy z tytułu kredytów będących w gestii NBP	0,8	Spłaty kredytów będących w gestii NBP	0,2
Przychód uzyskany z inwestowania rezerw	9,1	Płatności wynikające z inwestowania rezerw	0,8
Inne wpływy	1,2	Lokaty specjalne w bankach krajowych	8,7
		Inne płatności	0,4

Wykres 6. Salda transakcji NBP z podmiotami krajowymi

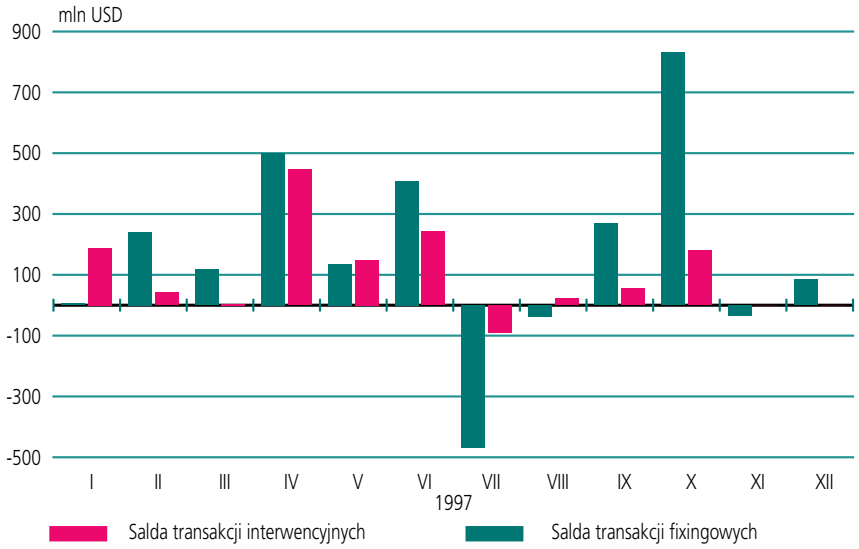

Wartość obrotów z bankami krajowymi podczas transakcji fixingowych i interwencyjnych wyniosła 12,7 mld USD i w porównaniu z rokiem poprzednim była wyższa o 1,1 mld USD.

Salda transakcji wymiany walutowej z podmiotami krajowymi są przedstawione na wykresie 6.

Podobnie jak w roku poprzednim, zdecydowana większość operacji zawieranych na rynku krajowym dokonywana była w dolarach, stanowiąc 66,4% wszystkich transakcji podczas fixingu i interwencji. Pozostałe 33,6% należało do operacji w markach niemieckich.

Do podstawowych kryteriów, którymi Narodowy Bank Polski kierował się w procesie zarządzania rezerwami, należały: osiągnięcie możliwie najwyższego stopnia bezpieczeństwa inwestycyjnego, utrzymanie niezbędnego stopnia płynności oraz optymalnego w warunkach rynkowych poziomu dochodowości.

Działalność inwestycyjna

W 1997 r. w NBP prowadzone były prace w zakresie ryzyka partnerów inwestycyjnych, mające na celu udoskonalenie i uelastycznienie procesu przyznawania limitów, zmodyfikowanie kryteriów ich przyznawania i dokonanie niezbędnych zmian.

Wykres 7. Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach w 1997 r.

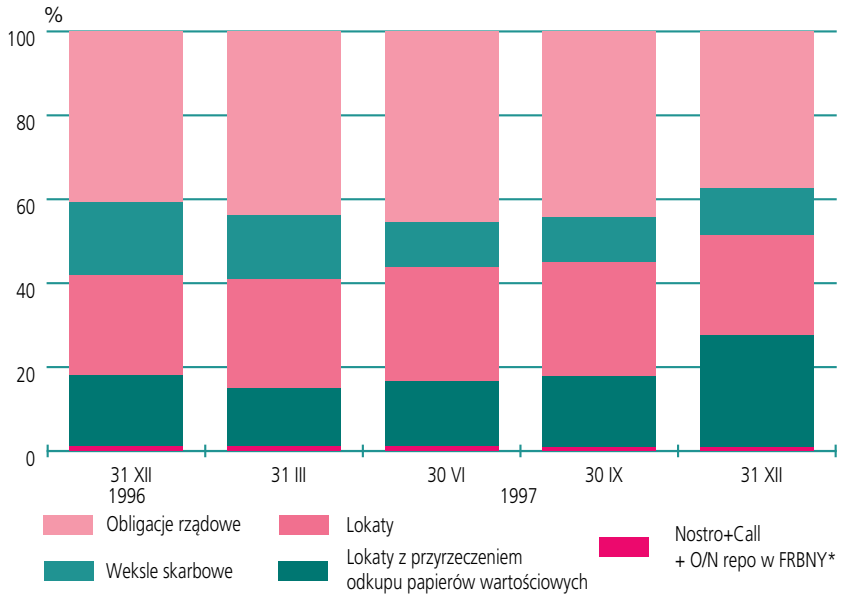

* Federal Reserve Bank of New York

Aktywna polityka inwestycyjna miała na celu: zapewnienie płatności, wynikających ze zobowiązań międzynarodowych Polski (obsługa zadłużenia zewnętrznego i utrzymywanie płynności rozliczeń handlu zagranicznego), zabezpieczenie płynności wewnętrznego rynku walutowego oraz umożliwienie realizacji polityki kursowej poprzez dokonywanie interwencji na krajowym rynku międzybankowym.

Do głównych rodzajów instrumentów inwestycyjnych należały krótko- i średnioterminowe rządowe papiery wartościowe (w tym weksle skarbowe i obligacje), krótkoterminowe lokaty z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych (transakcje *reverse repo*) oraz krótkoterminowe lokaty rozmieszczane wyłącznie w bankach o wysokim stopniu wiarygodności i mocnej kondycji finansowej. Instrumenty dłużne, wchodzące w skład portfeli papierów wartościowych, były przedmiotem transakcji *securities lending* (równoczesnego zawierania transakcji *repo* i *reverse repo*), przynoszących dodatkowy dochód. Transakcje wymiany walutowej były wykorzystywane głównie do utrzymywania obowiązującej struktury walutowej bądź obsługi zadłużenia zagranicznego.

Wykres 7 przedstawia procentowy udział poszczególnych instrumentów inwestycyjnych w rezerwach.

Wpływy NBP uzyskane z działalności inwestycyjnej w 1997 r. liczone przy zastosowaniu średnich miesięcznych kursów USD/PLN wyniosły około 1,1 mld USD, z czego około 0,9 mld USD stanowił dochód faktycznie otrzymany. Różnica między obiema wielkościami to dochody i koszty okresów przyszłych naliczone za dany okres obrachunkowy.

Działania w zakresie zadań dewizowych

Kontrola dewizowa

Realizując ustawowe zadania kontroli dewizowej, NBP w omawianym roku wykonywał kontrolę wobec następujących podmiotów:

– banków upoważnionych do dokonywania czynności obrotu dewizowego,

– osób krajowych i zagranicznych, które otrzymały indywidualne zezwolenia dewizowe (w tym punktów kupna i sprzedaży wartości dewizowych),

– pozabankowych kas walutowych upoważnionych do prowadzenia obsługi walutowej i dewizowej ludności.

Działalność kontrolną w 1997 r., w podziale na zakres kontroli oraz wykonujące ją jednostki organizacyjne NBP, przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Działalność kontroli dewizowej NBP w 1997 r.

Zakres kontroli	Liczba kontroli		
	Centrala NBP	oddziały okręgowe	ogółem
Kontrole działalności banków upoważnionych do dokonywania czynności obrotu dewizowego	12	167	179
Kontrole realizacji indywidualnych zezwoleń dewizowych	25	629	654
Kontrole działalności kantorów walutowych	-	3.499	3.499
Kontrole działalności punktów kupna i sprzedaży wartości dewizowych w postaci złota i platyny	-	45	45
Kontrole działalności pozabankowych kas walutowych	-	181	181

Zakresem kontroli dewizowej banku centralnego objęto:

– czynności obrotu dewizowego dokonywane w bankach, z ich udziałem lub za ich pośrednictwem,

– przestrzeganie przez banki wymogów zarządzenia w sprawie przeciwdziałania procederowi prania brudnych pieniędzy,

– realizację indywidualnych zezwaleń dewizowych na dokonywanie wskazanych w decyzji dewizowej i zgodnych z prawem dewizowym czynności obrotu dewizowego,

– działalność pozabankowych kas walutowych w ramach nadanych im uprawnień.

Indywidualne zezwolenia dewizowe wydane przez Prezesa NBP

W 1997 r. dyrektorzy oddziałów okręgowych, Głównego Oddziału Walutowo-Dewizowego w Warszawie oraz w Centrali NBP, działając z upoważnienia Prezesa NBP, wydali łącznie 4.609 decyzji. Struktura wydanych decyzji zezwalających przedstawiała się następująco:

– prowadzenie działalności gospodarczej, polegającej na obrocie wartościami dewizowymi oraz na pośrednictwie w obrocie tymi wartościami – 665 decyzji,

– nabycie przez osobę krajową akcji lub udziałów w spółkach z siedzibą za granicą oraz nabycie obligacji – 579 decyzji,

– odstąpienie od obowiązku niezwłocznego transferu z zagranicy wartości dewizowych – 276 decyzji,

– ustanawianie przez osoby krajowe na rzecz osób zagranicznych poręczeń i gwarancji wykonania zobowiązań – 44 decyzje,

– wywóz lub przekazanie za granicę zagranicznych środków płatniczych na pokrycie przyszłych zobowiązań wobec osób zagranicznych z tytułów określonych w art. 9 ust. 1 lit. b-d Ustawy Prawo dewizowe, powyżej kwoty o równowartości 5.000 ECU – 206 decyzji,

– otwarcie i posiadanie rachunku w banku za granicą przez podmiot gospodarczy w celu finansowania wydatków miejscowych związanych z realizacją kontraktów eksportowych, których wartość przekracza 500.000 ECU – 339 decyzji,

– wywóz za granicę zagranicznych środków płatniczych na pokrycie wymagalnych zobowiązań powyżej równowartości 5.000 ECU – 61 decyzji,

– zaciąganie przez osoby krajowe pożyczek i kredytów w obrocie z zagranicą – 215 decyzji,

– spłata pożyczek i kredytów zaciągniętych bez zezwolenia – 41 decyzji,

– spłata pożyczek i kredytów zaciągniętych w złotych – 22 decyzje,

– cesja wierzytelności – 40 decyzji.

Działania w zakresie zmiany organizacji obrotu dewizowego

W wyniku starań Polski o przystąpienie do Unii Europejskiej, jak również z tytułu członkostwa w Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) od kilku lat prowadzone są prace dostosowawcze m.in. w zakresie ustawodawstwa dewizowego. Tak jak w 1996 r. i w latach poprzednich, NBP uczestniczył w procesie liberalizacji przepisów dewizowych. Proces ten, z uwagi na potrzebę szybkich zmian, polegał dotychczas na zmianach przepisów wykonawczych do Ustawy Prawo dewizowe. W 1997 r. prace dostosowawcze, w których brali udział przedstawiciele NBP, dotyczyły przede wszystkim stworzenia nowoczesnej Ustawy Prawo dewizowe.

Współpraca międzynarodowa Narodowego Banku Polskiego

W 1997 r. współpraca międzynarodowa NBP koncentrowała się na działaniach, zmierzających do dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, a także na koordynacji współpracy Polski z międzynarodowymi instytucjami finansowymi, obsłudze kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP oraz współpracy z bankami centralnymi.

Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej oraz Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

Procesy integracyjne Polski z Unią Europejską nabrały w 1997 r. znacznego przyspieszenia. Dotyczyło to również działań Narodowego Banku Polskiego.

Unia Europejska (UE)

W 1997 r. nastąpił istotny postęp w procesie harmonizacji polskiego prawa ze standardami UE. Przyjęta została nowa Konstytucja RP, która zbliżyła status NBP do norm unijnych, m.in. umacniając niezależność banku centralnego, wprowadzając zakaz finansowania deficytu budżetowego przez zaciąganie zobowiązań w centralnym banku państwa, a także kolegialne formułowanie polityki pieniężnej – przez Radę Polityki Pieniężnej. Ponadto, przyjęta została nowa Ustawa Prawo bankowe, znacznie zbliżająca polskie ustawodawstwo bankowe do dorobku prawnego UE, oraz nowa Ustawa o NBP, która dokonała istotnych zmian w organizacji banku centralnego, określając zasady funkcjonowania Rady Polityki Pieniężnej, Komisji Nadzoru Bankowego i Zarządu NBP. W pracach nad obiema ustawami aktywnie brali udział przedstawiciele banku centralnego.

Równolegle ze zmianami legislacyjnymi przebiegały dostosowania technologiczne. Kontynuowano prace w dziedzinie informatyzacji NBP, m.in. w celu przystosowania systemu informatycznego polskiego banku centralnego do wymogów przyszłego uczestnictwa w Europejskim Systemie Banków Centralnych. Trwały także intensywne prace nad usprawnieniem nowego systemu obsługi rachunków banków SORBNET, będącego polskim odpowiednikiem systemów rozrachunków brutto w czasie rzeczywistym (Real Time Gross Settlement – RTGS). System SORBNET umożliwi przyszłe włączenie Polski do systemu TARGET, łączącego systemy RTGS w różnych krajach w III etapie Unii Gospodarczej i Walutowej (EMU).

W styczniu 1997 r. została przyjęta przez rząd „Narodowa Strategia Integracji" (NSI), obejmująca zadania wynikające z procesu dostosowawczego w okresie przedakcesyjnym, w trakcie negocjacji i w pierwszym okresie członkostwa. Na podstawie NSI opracowano szczegółowy „Harmonogram działań implementacyjnych Narodowej Strategii Integracji", zawierający najważniejsze zadania dostosowawcze; w realizacji wielu z tych zadań uczestniczy NBP, jako instytucja współpracująca lub wiodąca.

W lipcu 1997 r. ogłoszono oficjalnie „Opinię Komisji Europejskiej dotyczącą wniosku Polski o członkostwo w Unii Europejskiej". Opinia została wydana na podstawie przygotowanego przez stronę polską kwestionariusza, który w części dotyczącej polityki pieniężnej, przepływów kapitałowych i wewnętrznego rynku finansowego został opracowany przy znaczącym udziale NBP. Ogólnie ocena wypadła pozytywnie, a w konkluzji Komisja Europejska stwierdziła, że Polska spełnia lub spełni w perspektywie średniookresowej kryteria członkostwa w UE, ustalone w 1993 r. w Kopenhadze.

W odniesieniu do banku centralnego stwierdzono, że polityka pieniężna jest „umiejętnie prowadzona" i skuteczna w zwalczaniu inflacji, polityka kursowa zaś – prowadzona według jasnych zasad. Uznano też, że polski system finansowy jest nadzorowany w sposób satysfakcjonujący, przez kompetentne władze. Pewne krytyczne uwagi skierowano pod adresem sektora bankowego i oceniono, że wymaga on dalszych reform. Odnośnie do harmonizacji polskiego prawa bankowego z wymogami Białej Księgi z Cannes uznano, że dyrektywy przewidziane do realizacji w I etapie procesu dostosowawczego zostały w większości przyjęte, etap II zaś charakteryzuje się mniejszym stopniem zaawansowania.

W 1997 r. zostały powołane przez rząd 33 podzespoły zadaniowe, mające przygotować dokumentację na potrzeby negocjacji o członkostwo w UE. Przedstawiciele NBP uczestniczyli w pracach 10 podzespołów. Efekty prac podzespołów zadaniowych zostały przedstawione na koniec roku w raporcie Komitetu Integracji Europejskiej pt. *Przygotowania do Negocjacji Akcesyjnych z Unią Europejską*.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) [7]

Rok 1997 był pierwszym rokiem współpracy Polski z OECD w charakterze pełnoprawnego członka OECD. Pociągało to za sobą obowiązek uczestniczenia przedstawicieli NBP w stałych gremiach tej organizacji.

Współpraca z OECD w sektorze finansowym jest koordynowana na szczeblu rządowym przez Ministerstwo Finansów, a NBP pełni funkcje organu współdziałającego przy wypracowywaniu stanowiska Polski na posiedzenia różnych gremiów tej organizacji. Jedynie w Grupie Roboczej ds. Statystyk Finansowych NBP pełni funkcję wiodącą we współpracy Polski z OECD.

[7] Tradycyjnie używa się skrótu w brzmieniu angielskim.

W 1997 r. przedstawiciele NBP brali udział w pracach Komitetu Polityki Ekonomicznej, Komitetu Rynków Finansowych, Komitetu Przepływów Kapitałowych i Transakcji Niewidzialnych, Komitetu ds. Międzynarodowych Inwestycji i Przedsiębiorstw Wielonarodowych oraz w posiedzeniach poniżej omawianych grup roboczych, powołanych przez te Komitety.

Współpraca z międzynarodowymi instytucjami finansowymi

Prezes NBP, zgodnie z art. 11 ust. 3 Ustawy o Narodowym Banku Polskim z dnia 29 sierpnia 1997 r., reprezentuje interesy Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych instytucjach bankowych oraz, o ile Rada Ministrów nie postanowi inaczej, w międzynarodowych instytucjach finansowych. Wykonując te uprawnienia, Prezes pełni funkcję Gubernatora reprezentującego Polskę w Grupie Banku Światowego (z wyjątkiem Wielostronnej Agencji Gwarancji Inwestycyjnych – MIGA[8]) oraz Europejskim Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR). NBP reprezentuje także interesy Polski w Międzynarodowym Banku Inwestycyjnym (MBI) i Międzynarodowym Banku Współpracy Gospodarczej (MBWG).

NBP jest również właścicielem udziałów Polski w Międzynarodowym Funduszu Walutowym (MFW), a także akcjonariuszem Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS)[9] w Bazylei.

Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)

W ciągu całego 1997 r., podobnie jak w 1996 r., stosunki Polski z MFW regulowane były przez art. IV statutu MFW stosowany wobec krajów nie korzystających lub korzystających w minimalnym stopniu z kredytów Funduszu. Zgodnie z tym artykułem, gospodarka tej grupy krajów członkowskich podlega przeglądowi MFW raz w roku bez ustalania szczegółowych kryteriów oceny. Jednakże, zgodnie z dobrowolnymi ustaleniami z MFW, przegląd gospodarki polskiej dokonywany jest dwa razy w roku.

Współpraca z bankami centralnymi

Prezes NBP, reprezentujący interesy Polski w międzynarodowych instytucjach bankowych, uczestniczył w 1997 r. w organizowanych przez BIS comiesięcznych konsultacjach prezesów banków centralnych, a w czerwcu w posiedzeniu Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy BIS.

Przedstawiciele NBP brali udział w organizowanym przez BIS w Bazylei dorocznym spotkaniu koordynatorów pomocy technicznej i szkoleniowej.

Wizyty i spotkania Prezesa NBP

W 1997 r., w ramach współpracy z instytucjami międzynarodowymi i bankami centralnymi, na zaproszenie Prezesa NBP złożył wizytę w Polsce Jacques de Larosiere, Prezes Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Charles R. Frank, Wiceprezes Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Prof. Reimut Jochimsen, Prezes Centralnego Banku Krajowego Północnej Nadrenii-Westfalii, a także Wiktor Juszczenko, Gubernator Narodowego Banku Ukrainy.

Gośćmi Prezesa NBP byli także James D. Wolfensohn, Prezes Banku Światowego oraz Christian L. Stals, Prezes Południowoafrykańskiego Banku Rezerwy. Prezes NBP w 1997 r. na zaproszenie prezesów banków centralnych złożył natomiast wizyty w bankach centralnych: Niemiec, Austrii, Litwy oraz w Banku Rezerwy Federalnej w Kansas City.

Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP

W 1997 r. kontynuowana była obsługa kredytów Banku Światowego zaciągniętych przez NBP w 1990 r. na realizację programów Rozwój Przemysłu i Rozwój Przemysłu Rolno-Spożywczego. W ramach obsługi tych kredytów nadzorowano spłaty podmiotów krajowych z tytułu udostępnienia im środków.

W 1997 r. Narodowy Bank Polski, za pośrednictwem banków uczestniczących, udostępnił kolejne kredyty na rozwój spółek polsko-francuskich w wysokości 13,5 mln FRF w ramach linii kredytowej Natexis Banque (następcy prawnego Crédit Nationale), z przeznaczeniem na modernizację i rozbudowę fabryk oraz na zakup we Francji maszyn, urządzeń, a także całych linii technologicznych.

[8] Tradycyjnie używa się skrótu w brzmieniu angielskim.
[9] j.w.

Tabela 11. Wykorzystanie kredytów zaciągniętych przez NBP

Kredytodawca	Kwota wykorzystanych środków		Spłata kapitału		Zadłużenie na 31 XII 1997
	ogółem	1997	ogółem	1997	
Bank Światowy (w mln USD)	147,5	-	119,4	90,2	28,1
Rozwój Przemysłu	75,9	-	47,8	15,3	28,1
Rozwój Przemysłu Rolno-Spożywczego	71,6	-	71,6	0,0	0,0
Natexis Banque * (w mln FRF)	263,0	11,8	55,5	11,7	207,5
Rozwój spółek polsko-francuskich	233,2	11,8	55,5	11,7	177,7
Współpraca w dziedzinie bankowości	29,8	–	–	–	29,8

* następca prawny Crédit Nationale

Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez rząd RP

Na podstawie umów zawartych w latach 1992-1995 między Narodowym Bankiem Polskim i instytucjami rządowymi, NBP dokonuje obsługi zobowiązań zagranicznych rządu RP. Obejmuje ona pełnienie funkcji agenta finansowego w odniesieniu do niektórych kredytów Banku Światowego, obsługę bankową większości kredytów zaciągniętych przez rząd RP w międzynarodowych instytucjach finansowych, obsługę bankową Funduszu Prywatyzacji Banków Polskich (FPBP), a także ewidencję zobowiązań budżetu państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych oraz członkostwa Polski w tych organizacjach.

Administrowanie kredytami zagranicznymi

W 1997 r. środki kredytu Rozwój Instytucji Finansowych były udostępniane bankom na podstawie umów podpisanych w październiku 1995 r. z NBP na finansowanie programów automatyzacji banków: Banku Depozytowo-Kredytowego SA – Grupa Pekao SA oraz Banku Przemysłowo-Handlowego SA. Wykorzystanie środków w 1997 r. wyniosło 6,7 mln USD.

Na mocy podpisanej w lipcu 1995 r. umowy z Ministrem Przekształceń Własnościowych w sprawie administrowania środkami kredytu Prywatyzacja i Restrukturyzacja oraz umów kredytowych z 14 Narodowymi Funduszami Inwestycyjnymi, NBP kontynuował wypłaty dla Firm Zarządzających Narodowymi Funduszami Inwestycyjnymi. W 1997 r. wykorzystano 24,8 mln USD. Łączna kwota wypłat na koniec 1997 r. wyniosła 70,8 mln USD.

Kredyt Rozwój Rolnictwa został zamknięty 31 lipca 1995 r. Pełniąc funkcję agenta finansowego, NBP w 1997 r. nadzorował spłaty banków z tytułu udostępnionych im środków.

Fundusz Prywatyzacji Banków Polskich (FPBP)

Na utworzony w dniu 4 stycznia 1993 r. Fundusz Prywatyzacji Banków Polskich składały się początkowo wkłady USA, Szwecji, Australii, Islandii, Finlandii i Wielkiej Brytanii oraz kredyt rządu Japonii. W styczniu 1995 r. do Funduszu przystąpiły Dania i Turcja, a w grudniu 1996 r. Szwajcaria. Całkowita kwota wkładów wzrosła tym samym do 440 mln USD.

Środki FPBP mogą być wykorzystane na obsługę wyemitowanych przez rząd RP długoterminowych obligacji restrukturyzacyjnych, przekazanych bankom komercyjnym na podstawie Ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o Restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, lub na inne cele prywatyzacyjne w polskim systemie bankowym, uzgodnione z Komitetem Operacyjnym, w skład którego wchodzą przedstawiciele państw uczestniczących w FPBP oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Środki z FPBP mogą być wykorzystane na obsługę obligacji restrukturyzacyjnych przekazanych danemu bankowi dopiero po jego sprywatyzowaniu. W 1995 r. warunek ten spełniał Bank Przemysłowo-Handlowy SA, a w 1996 r. również Bank Gdański SA. W związku z tym wysokość ciągnień środków z FPBP na obsługę obligacji restrukturyzacyjnych w 1997 r. wyniosła 23,8 mln USD, w porównaniu z 25,6 mln USD w roku poprzednim. Ogółem z Funduszu wypłacono na ten cel kwotę 60,6 mln USD.

Bilans Narodowego Banku Polskiego na dzień 31 grudnia 1997 r.

	w tys. zł
AKTYWA OGÓŁEM	**108.987.930,1**
I. Aktywa podstawowe ogółem	**105.401.388,0**
1. Złoto	923.062,9
2. Wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych	73.705.034,6
3. Udział Rzeczypospolitej Polskiej w MFW	4.302.845,6
4. Udział Rzeczypospolitej Polskiej w MBOiR	4.442,1
5. Lokaty w walutach obcych w bankach krajowych	1.425.118,2
6. Kredyty refinansowe	6.870.729,8
7. Kredyty redyskontowe	230.343,4
8. Kredyty lombardowe	613.677,2
9. Pozostałe należności od banków	518.364,6
10. Zadłużenie budżetu państwa oraz inne należności od budżetu	2.818.904,4
11. Rządowe papiery wartościowe	13.988.865,2
II. Pozostałe aktywa ogółem	**3.586.542,1**
1. Pozostałe pożyczki i kredyty	65.684,6
2. Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne i prawne	519.644,3
3. Udziały i akcje	85.644,5
4. Pozostałe należności i zapasy	646.272,3
5. Podział wyniku finansowego	1.150.474,5
Wpłaty do budżetu	1.111.913,0
Odpisy na fundusze własne banku	38.561,4
6. Rozliczenia międzyokresowe	1.118.821,9

	w tys. zł
PASYWA OGÓŁEM	**108.987.930,1**
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	**31.075.216,7**
II. Papiery wartościowe NBP w obiegu	**14.374.020,0**
III. Depozyty	**28.518.393,4**
1. Banków krajowych	13.564.951,2
2. Banków i innych jednostek zagranicznych	6.521.225,6
3. Budżetu państwa	2.278.678,4
4. Pozostałe	6.153.538,2
IV. Pozostałe zobowiązania i przychody przyszłych okresów	**11.217.111,1**
1. Zobowiązania wobec jednostek zagranicznych i inne zobowiązania zagraniczne	630.205,3
1. Różne zobowiązania	411.333,0
2. Przychody przyszłych okresów	10.175.572,8
V. Pozostałe fundusze i rezerwy	**22.252.714,4**
1. Fundusze środków trwałych oraz inne fundusze specjalne	1.066.501,1
2. Rezerwa rewaluacyjna	21.186.213,3
VI. Fundusze zasadnicze	**400.000,0**
Fundusz statutowy	200.000,0
Fundusz rezerwowy	200.000,0
VII. Zysk	**1.150.474,5**

p.o. GŁÓWNY KSIĘGOWY
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Ewa Feliga

ZARZĄD
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Hanna Gronkiewicz-Waltz
Jerzy Stopyra
Ryszard Kokoszczyński
Ewa Popowska
Krzysztof Majczuk
Andrzej Jakubiak
Waldemar Szostak

Bilans Narodowego Banku Polskiego i rachunek wyników

Bilans NBP i zmiany w jego strukturze w 1997 r.

Suma bilansowa aktywów i pasywów Narodowego Banku Polskiego, wynosząca na koniec grudnia 1997 r. 108.987,9 mln zł, zwiększyła się o 24.889,1 mln zł, tj. o 29,6% w stosunku do końca 1996 r. Realnie aktywa i pasywa NBP wzrosły o 12,8%.

Podstawowe zmiany aktywów i pasywów w 1997 r. przedstawia tabela 12.

Tabela 12. Bilans NBP na koniec 1996 i 1997 r.

Wyszczególnienie	Stan na		Zmiany	
	31 XII 1996	31 XII 1997		31 XII 1996 = 100
		w mln zł		w %
Aktywa				
1. Złoto	543,5	923,1	379,6	169,8
2. Wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych	51.985,5	73.705,0	21.719,5	141,8
3. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w MFW i MBOiR	3.835,5	4.307,3	471,8	112,3
4. Należności od sektora finansowego	11.035,3	9.658,2	-1.377,1	87,5
5. Należności od sektora budżetowego	12.760,7	16.807,8	4.047,1	131,7
6. Pozostałe aktywa	3.938,3	3.586,5	-351,8	91,1
Ogółem suma bilansowa	**84.098,8**	**108.987,9**	**24.889,1**	**129,6**
Pasywa				
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu	27.244,4	31.075,2	3.830,8	114,1
2. Papiery wartościowe NBP w obiegu	12.532,6	14.374,0	1.841,4	114,7
3. Zobowiązania wobec sektora finansowego	9.971,6	13.565,0	3.593,4	136,0
4. Zobowiązania wobec sektora budżetowego	3.109,6	2.278,7	-830,9	73,3
5. Zobowiązania zagraniczne	4.744,7	7.151,4	2.406,7	150,7
6. Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów	3.083,9	6.153,5	3.069,6	199,5
7. Fundusze własne	1.392,6	1.466,5	73,9	105,3
8. Pozostałe pasywa	22.019,4	32.923,6	10.904,2	149,5

Przyrost sumy bilansowej w 1997 r. zrealizowany został w znacznej mierze w ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy roku. W okresie tym zanotowano wzrost o 24.527,2 mln zł, tj. o 29,2%. Było to ściśle związane z miesięcznym rozkładem zmian rezerw oficjalnych brutto, które wpływały na poziom pozycji walutowych zarówno po stronie aktywów, jak i pasywów bilansu NBP. Przyrosty sumy bilansowej i wartości dewizowych przedstawia wykres 8.

Wykres 8. Kwartalne przyrosty sumy bilansowej i wartości dewizowych ogółem w 1997 r.

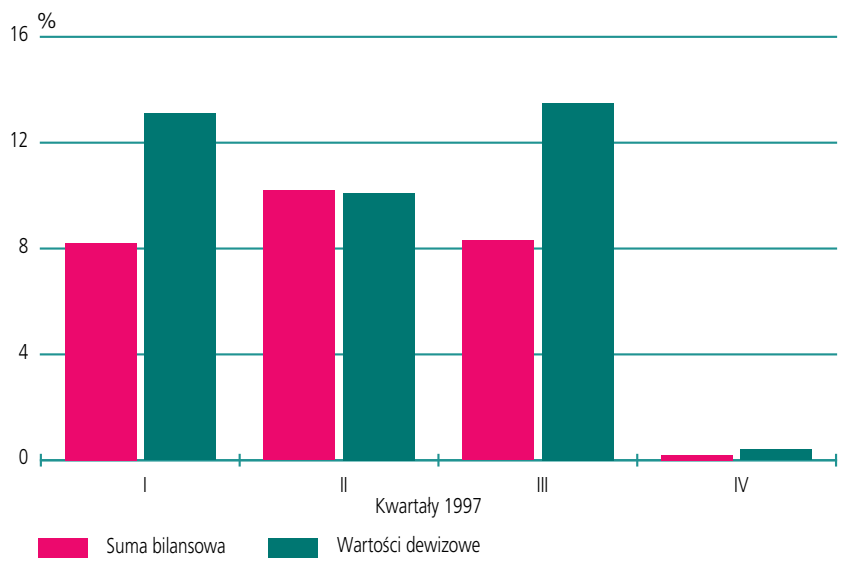

W ślad za przyrostem sumy bilansowej zmieniła się również struktura obu stron bilansu – ilustruje to tabela 13.

Tabela 13. Struktura aktywów i pasywów NBP na koniec 1996 i 1997 r.

Wyszczególnienie	Struktura 31 XII 1996	Struktura 31 XII 1997	Zmiany w punktach procentowych
	w %		
Aktywa ogółem	**100,0**	**100,0**	**0,0**
1. Złoto	0,6	0,8	0,2
2. Wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych	61,8	67,6	5,8
3. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w MFW i MBOiR	4,6	4,0	-0,6
4. Należności od sektora finansowego	13,1	8,9	-4,2
5. Należności od sektora budżetowego	15,2	15,4	0,2
6. Pozostałe aktywa	4,7	3,3	-1,4
Pasywa ogółem	**100,0**	**100,0**	**0,0**
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu	32,4	28,5	-3,9
2. Papiery wartościowe NBP w obiegu	14,9	13,2	-1,7
3. Zobowiązania wobec sektora finansowego	11,9	12,5	0,6
4. Zobowiązania wobec sektora budżetowego	3,7	2,1	-1,6
5. Zobowiązania zagraniczne	5,6	6,6	1,0
6. Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów	3,7	5,6	1,9
7. Fundusze własne	1,6	1,3	-0,3
8. Pozostałe pasywa	26,2	30,2	4,0

Aktywa

Dominujący udział w strukturze aktywów – prawie 68% – mają wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych. Wzrost ich udziału w 1997 r. o 5,8 pkt. proc. umacnia dotychczas zajmowane miejsce w bilansie NBP. Od 1994 r. obserwowany jest systematyczny wzrost udziału tej pozycji: w 1994 r. wynosił on 28,4%, w 1995 r. – 56,3%, w 1996 r. – 61,8%. Jednocześnie ma to zasadniczy wpływ na kształtowanie się struktury pasywów, w tym zwłaszcza na wzrost udziału rezerwy rewaluacyjnej (pozostałe pasywa) oraz środków banków krajowych (zobowiązania wobec sektora finansowego).

Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1995-1997 przedstawia wykres 9.

Wykres 9. Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1995-1997

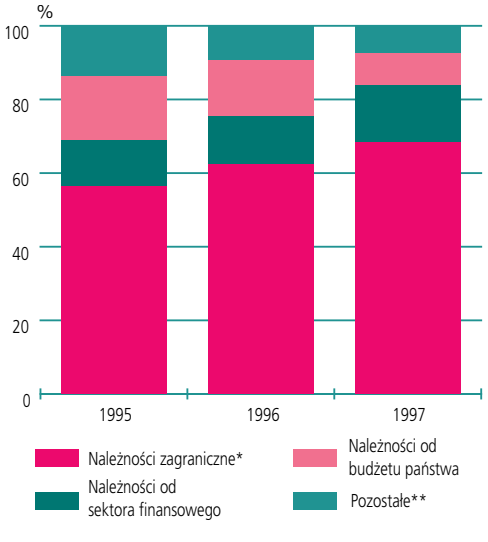

* Należności zagraniczne obejmują: złoto oraz wartości dewizowe i gotówkę w walutach obcych.
** Pozostałe obejmują: udziały Rzeczypospolitej Polskiej w MFW i MBOiR oraz pozostałe aktywa.

Obserwowany w 1997 r. wzrost stanu wartości dewizowych o 41,8% w stosunku do roku poprzedniego został zrealizowany w pierwszych trzech kwartałach i był wypadkową kilku czynników:

– wzrostu stanu rezerw dewizowych brutto i wzrostu kursu złotego,

– zmniejszenia wartości dewizowych o kwotę utworzonych, w wysokości 466,4 mln zł, rezerw celowych w oddziałach i afiliacjach polskich banków za granicą.

Największy przyrost, podobnie jak w latach ubiegłych, dotyczył wartości dewizowych lokowanych w zagraniczne papiery wartościowe – stan należności z tego tytułu zwiększył się o 44,2%. Wzrost dotyczył głównie papierów wartościowych o długich okresach wykupu, emitowanych przez inne rządy; w strukturze rodzajowej rezerw zagranicznych brutto stanowiły one średnio 42,0%.

Rezerwy zagraniczne lokowano również w krótkoterminowe papiery z dyskontem (średni udział około 12%), a pozostałą część (średni udział 19%) w papiery wartościowe o 14-dniowym terminie wykupu.

W strukturze **wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych** nie zanotowano zasadniczych zmian. W miarę rozwijania się międzybankowego krajowego rynku walutowego zmniejsza się udział gotówki w walutach obcych w wartościach dewizowych ogółem. W 1993 r. udział ten wynosił 9,9%, a w 1997 r. już tylko 0,5% stanu wartości dewizowych.

Zmiany w kształtowaniu się wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych w ujęciu nominalnym oraz ich strukturę przedstawia tabela 14.

Pod względem wysokości drugie miejsce w aktywach bilansu zajmują **należności od sektora budżetowego** (15,4% ogólnej sumy bilansowej). Na zmianę wysokości zadłużenia budżetu państwa wobec NBP o 31,7% zasadniczy wpływ miał dokonany przez bank centralny zakup obligacji państwowych nominowanych w USD, wyemitowanych w 1997 r. na kwotę 1.407,8 mln USD.

O poziomie zmian stanu należności NBP od sektora budżetowego oraz o ich strukturze zadecydowało ponadto ograniczenie rozmiarów dokonywanych zakupów bonów skarbowych. W bilansie sprawozdawczym na 31.12.1997 r. należności z tytułu bonów skarbowych nie występują.

Tabela 14. Zmiany stanów i struktury wartości dewizowych i gotówki w walutach obcych w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997		31 XII 1996	31 XII 1997
		w mln zł		w %	
Wartości dewizowe i gotówka w walutach obcych	51.985,5	73.705,0*	21.719,5	100,0	100,0
z tego:					
– waluty obce	413,9	392,1	-21,8	0,8	0,5
– zagraniczne papiery wartościowe	38.787,0	55.932,6	17.145,6	74,6	75,9
– rachunki bieżące i lokaty w bankach zagranicznych	12.635,2	17.183,8*	4.548,6	24,3	23,3
– SDR	–	19,0	19,0	–	–
– pozostałe	149,4	177,5	28,1	0,3	0,3

* Stan netto po uwzględnieniu rezerwy celowej.

W stanie należności od budżetu państwa uwzględniony został wykorzystany kredyt powodziowy, do którego udzielenia NBP był zobligowany ustawą budżetową. Zadłużenie budżetu państwa z tytułu tego kredytu zamknęło się kwotą 1 mld zł, co stanowi około 6% wartości należności od sektora budżetowego.

Dalszymi pozycjami, wpływającymi na stan należności od budżetu państwa, były długoterminowe państwowe obligacje złotowe. Należności z tego tytułu, w wysokości 5.452,5 mln zł, obejmują należności, wynikające z obligacji wyemitowanej na wdrożenie umowy z bankami zrzeszonymi w Klubie Londyńskim oraz obligacji konwersyjnej na pokrycie zadłużenia budżetu państwa z tytułu niedoborów budżetowych powstałych w latach 1982-1989 i w 1991 r.

Zmiany w stanie należności z tytułu długoterminowych obligacji są wynikiem ich bieżącej obsługi przez budżet państwa oraz zmiany wysokości oprocentowania jako wyniku zmiennej stopy kredytu lombardowego.

Strukturę rodzajową należności od sektora budżetowego oraz ich poziom w wartościach nominalnych przedstawia tabela 15.

Należności od sektora finansowego, stanowiące 8,9% ogółu aktywów, zmniejszyły się w 1997 r. o 12,5%. Na pozycję tę złożyły się trzy składniki:

– lokaty w walutach obcych złożonych przez NBP w bankach krajowych,

– należności z tytułu kredytów refinansowych udzielonych bankom krajowym,

– należności z tytułu papierów wartościowych zakupionych od banków, będących w okresie sanacji (obligacje, weksle), oraz wykorzystanych przez banki krajowe kredytów z linii kredytowej MBOiR.

Kształtowanie się należności od sektora finansowego przedstawia tabela 16.

Podstawowym składnikiem omawianej grupy należności jest zadłużenie banków z tytułu kredytów refinansowych ogółem, stanowiące prawie 80% ogółu należności od sektora finansowego. Wzrosło ono o 9,3%, w stosunku do stanu na koniec grudnia 1996 r.

Dominującą pozycją w zadłużeniu kredytowym banków są kredyty na inwestycje centralne udzielone w ramach kredytu refinansowego. Zadłużenie banków z tego tytułu wraz ze skapitalizowanymi odsetkami wyniosło 5.575,3 mln zł, tj. o 587,4 mln zł więcej niż na koniec grudnia 1996 r. Jego udział w ogólnym stanie zadłużenia kredytowego wzrósł do 81,1%.

Ponad 62% stanu tych należności stanowi zadłużenie banków z tytułu kapitalizowanych odsetek, naliczanych od kredytów finansujących inwestycje centralne w okresie realizacji, podczas gdy w 1995 r. należności te wynosiły 57,1%, a w 1996 r. – 59,6%.

Tabela 15. Zmiany stanów i struktury należności od sektora budżetowego w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997		31 XII 1996	31 XII 1997
		w mln zł		w %	
Należności od sektora budżetowego	12.760,7	16.807,8	4.047,1	100,0	100,0
w tym z tytułu:					
– jednostek rozrachunkowych	1.753,8	1.753,8	0,0	13,7	10,4
– obligacji państwowych nominowanych w USD	3.285,8	8.536,4	5.250,6	25,8	50,8
– bonów skarbowych	2.103,0	–	-2.103,0	16,5	–
– obligacji konwersyjnej	2.197,1	2.074,9	-122,2	17,2	12,3
– obligacji na wdrożenie umowy z bankami Klubu Londyńskiego	3.361,2	3.377,6	16,4	26,3	20,1
– kredytów udzielonych z linii kredytowej MBOiR	59,8	64,4	4,6	0,5	0,4
– kredytów udzielonych na akcję popowodziową	–	1.000,7	1.000,7	–	6,0

Tabela 16. Zmiany stanów i struktury należności od sektora finansowego w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan netto na		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997		31 XII 1996	31 XII 1997
		w mln zł		w %	
Należności od sektora finansowego	11.035,2	9.658,2	-1.377,1	100,0	100,0
z tego:					
– lokaty NBP w bankach krajowych	3.815,5	1.425,1	-2.390,4	34,6	14,8
– kredyty refinansowe ogółem	6.722,6	7.714,8	992,1	60,9	79,9
z tego kredyt:					
– refinansowy	6.286,2	6.870,7	584,5	57,0	71,1
– redyskontowy	180,8	230,4	49,5	1,6	2,4
– lombardowy	255,6	613,7	358,1	2,3	6,4
– pozostałe należności od banków	497,1	518,3	21,2	4,5	5,3

Drugą znaczącą pozycją w strukturze należności ogółem z tytułu kredytów refinansowych jest zadłużenie Banku Handlowo-Kredytowego SA w likwidacji (18,9%).

Szczegółowe dane, obrazujące strukturę należności NBP z tytułu kredytu refinansowego, przedstawiono w tabeli 17.

Zmiany w stanie zadłużenia banków z tytułu pozostałych kredytów refinansowych nie miały większego znaczenia zarówno dla wielkości ogólnego zadłużenia banków, jak i struktury tego zadłużenia.

Lokaty walutowe NBP w bankach krajowych charakteryzowały się w 1997 r. tendencją spadkową. Na koniec 1997 r. ich udział w omawianej grupie należności zmniejszył się do 14,8%, z prawie 35% w roku poprzednim.

Spadek lokat walutowych NBP w bankach krajowych był wypadkową kilku zdarzeń:

– wycofania lokat specjalnych z Banku Handlowego w Warszawie SA i Banku Polska Kasa Opieki SA - Grupa Pekao SA na łączną kwotę 1.407,8 mln zł; w maju 1997 r. należności te zostały skonwertowane na państwowe obligacje nominowane w USD (operacja wycofania lokat walutowych i zapłaty za zakupione państwowe obligacje nominowane w USD spowodowała tylko przesunięcia w strukturze podstawowych pozycji aktywów NBP);

– ponownego otwarcia lokaty specjalnej w Banku Polska Kasa Opieki SA - Grupa Pekao SA na kwotę 630,2 mln zł (179,1 mln USD);

– wycofania, zgodnie z ustalonym harmonogramem, lokat terminowych NBP w Banku Handlowym w Warszawie SA i Banku Polska Kasa Opieki SA - Grupa Pekao SA; było to wynikiem rozliczenia wzajemnych wierzytelności NBP z tytułu skupu walut obcych, dokonanego w 1992 i 1993 r. (stan lokat zmniejszył się o 106,4 mln USD, do poziomu 218,7 mln USD);

– dokonanej wyceny stanu lokat walutowych przy zastosowaniu kursu średniego, obowiązującego na dzień bilansowy (w 1997 r. jego wzrost wynosił 0,64 zł).

Zmiany stanu lokat walutowych NBP w bankach krajowych w ciągu 1997 r. przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 17. Stan i struktura kredytu refinansowego wykorzystanego przez banki w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan netto na		Zmiany	Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997		31 XII 1996	31 XII 1997
		w mln zł		w %	
Kredyt refinansowy	6.286,2	6.870,7	584,5	100,0	100,0
z tego:					
– na inwestycje centralne	2.015,9	2.099,1	83,2	32,1	30,5
– na kapitalizację odsetek od kredytu na inwestycje centralne	2.972,0	3.476,2	504,2	47,3	50,6
– na rachunku bieżącym (zadłużenie BHK SA)	1.298,3	1.295,4	-2,9	20,6	18,9

Tabela 18. Wzrost stanu lokat walutowych w bankach krajowych w 1997 r.

Wyszczególnienie	Stan na	Zmiany w poszczególnych kwartałach 1997				Stan na
	31 XII 1996	I	II	III	IV	31 XII 1997
			w mln zł			
Lokaty walutowe w bankach krajowych	3.815,5	1.515,7	-4.411,9	20,3	485,5	1.425,1
z tego:						
– lokaty specjalne	2.853,2	1.469,8	-4.323,0	–	632,3	632,3
– lokaty terminowe	962,3	45,9	-88,9	20,3	-146,8	792,8

Tabela 19. Stan i struktura pozostałych aktywów w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Pozostałe aktywa	3.938,3	3.586,5	100,0	100,0
w tym:				
– podział wyniku finansowego	640,0	1.150,5	16,2	32,1
– złoto i metale szlachetne	607,7	144,4	15,4	4,0
– rozliczenia z tytułu kredytu libijskiego	447,8	392,0	11,4	10,9
– majątek trwały	418,9	519,6	10,6	14,5
– udziały i akcje	261,1	85,6	6,6	2,4
– rozliczenia międzyokresowe	1.247,7	1.118,8	31,7	31,2

Pozostałe należności od banków w strukturze należności ogółem od sektora finansowego wynoszą jedynie 5,3%. Kierunki ich zmian nie mają większego znaczenia dla oceny ogólnej sumy bilansowej. Na pozostałe należności od banków utworzona została rezerwa na należności trudne do odzyskania, w wysokości 75,8 mln zł.

W 1997 r. **pozostałe aktywa** zmniejszyły się o 8,9%, i w konsekwencji ich udział w ogólnej sumie aktywów spadł o 1,4%.

Kształtowanie się pozostałych aktywów oraz ich udział w ogólnej kwocie tego składnika przedstawia tabela 19.

O wysokości stanu pozostałych aktywów zadecydował głównie podział wyniku finansowego. Wysokość i kierunek zmian tego składnika ściśle związane są z poziomem osiągniętego zysku i zasadami jego podziału: na część, która zgodnie z Ustawą o NBP pozostaje w gestii banku centralnego, i część, podlegającą odprowadzeniu do budżetu państwa.

Spadek stanu złota i metali szlachetnych o prawie 1/4 dotychczasowego poziomu wynika ze zmiany kwalifikacji części złota NBP na złoto, odpowiadające międzynarodowym standardom czystości (wykazywanego w pozycji złoto).

Obniżenie stanu należności z tytułu udziałów oraz akcji o prawie 70% wiązało się ze sprzedażą przez NBP akcji Polskiego Banku Inwestycyjnego SA i Prosper Banku SA. Zmniejszenie stanu należności z tytułu kredytu libijskiego jest wynikiem częściowego ich rozliczenia. Wysokość tego rozliczenia była ściśle związana z wysokością eksportu przeznaczonego – zgodnie z umową z Libijskim Bankiem Centralnym – na spłatę zadłużenia zagranicznego.

Zmniejszyły się również należności z tytułu rozliczeń międzyokresowych. Spadek dotyczył dyskonta od bonów pieniężnych i rozliczeń miądzyokresowych w walutach obcych. Jednocześnie nastąpił wzrost rozliczeń z tytułu odsetek od lokat terminowych od osób fizycznych.

Pasywa

Wykres 10. Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1995-1997

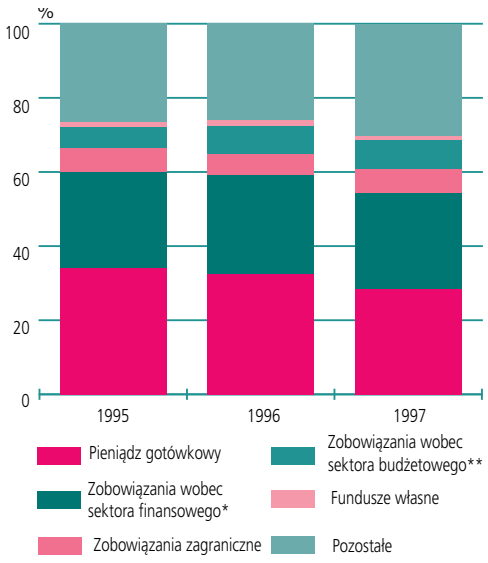

* Zobowiązania wobec sektora finansowego obejmują: zobowiązania wobec sektora finansowego oraz papiery wartościowe NBP w obiegu.

** Zobowiązania wobec sektora budżetowego obejmują: zobowiązania wobec sektora budżetowego oraz pozostałych sektorów.

Zmiany w pasywach bilansu Narodowego Banku Polskiego miały w 1997 r. jeden kierunek. Wszystkie składniki pasywów zwiększyły się, jednakże w różnym stopniu. Wysokim tempem wzrostu charakteryzowały się zwłaszcza zobowiązania z tytułu depozytów pozostałych podmiotów (wzrost o 99,5%), banków zagranicznych (o 50,7%) oraz depozytów sektora finansowego (o 36,0%).

Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1995-1997 przedstawia wykres 10.

Podstawowym składnikiem w strukturze pasywów jest pieniądz gotówkowy w obiegu, mający 28,5% udział w tworzeniu sumy bilansowej. Analogicznie do lat ubiegłych wykazał on spadek: na koniec grudnia 1997 r. jego udział był o 3,9 pkt. proc. niższy niż na koniec 1996 r., mimo iż w ujęciu nominalnym wartość tej pozycji wzrosła w tym czasie o 14,1%. Spadek udziału pieniądza gotówkowego był związany ze wzrostem znaczenia innych pozycji pasywów, w tym m.in. rezerwy rewaluacyjnej.

Znaczący wpływ na kształtowanie się ogólnej sumy pasywów bilansu NBP miały **operacje otwartego rynku**. Zobowiązania NBP z tytułu operacji otwartego rynku wzrosły o 31,4%.

Stan i strukturę zobowiązań Narodowego Banku Polskiego z tytułu operacji otwartego rynku przedstawia tabela 20.

Zwiększenie salda zobowiązań dotyczyło wszystkich rodzajów instrumentów, z wyjątkiem krótkoterminowych operacji *reverse repo*.

O wysokości stanu zobowiązań z tytułu emisji bonów pieniężnych i zmianach zachodzących w ciągu roku zadecydowały liczba operacji i wysokość sprzedaży bonów pieniężnych oraz terminy wykupu tych bonów.

Zobowiązania NBP wobec sektora bankowego wzrosły o 36,0%, przy czym – podobnie jak w przypadku całej sumy bilansowej – przyrost zobowiązań nastąpił w pierwszym półroczu. Zmiany stanu omawianej grupy zobowiązań kształtowały się pod wpływem wzrostu poziomu rezerwy obowiązkowej.

Tabela 20. Stan i struktura zobowiązań z tytułu operacji otwartego rynku w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Zobowiązania ogółem z tytułu operacji otwartego rynku	14.659,3	19.261,9	100,0	100,0
z tego:				
– emisji bonów pieniężnych	12.532,6	14.374,0	85,5	74,6
– depozytów terminowych banków*	2.126,7	1.288,1	14,5	6,7
– depozytów terminowych osób fizycznych**	–	3.599,8	–	18,7

* W bilansie wykazane w zobowiązaniach wobec sektora finansowego.
** W bilansie wykazane w zobowiązaniach wobec pozostałych podmiotów.

Strukturę zobowiązań NBP wobec systemu bankowego przedstawia tabela 21.

Prawie 60% ogólnego stanu środków zgromadzonych przez banki krajowe to środki na rachunku bieżącym. Znaczna ich część wynika z utrzymywania rezerwy obowiązkowej nie oprocentowanej.

Stan środków na rachunkach lokat terminowych związany jest z operacjami *reverse repo.*

Pozostałe zobowiązania wobec banków komercyjnych to jednodniowe zobowiązania z tytułu zleceń płatniczych złożonych 31 grudnia 1997 r. Ich rozliczenie nastąpiło 2 stycznia 1998 r. Zmiany wysokości stanu powstałych zobowiązań zostały zatem zdeterminowane wartością zleceń klientów, dla których NBP prowadzi rachunki bankowe. W porównaniu z 1996 r. wzrosły one o ponad 16%, tj. o 144,9 mln zł, do kwoty 1.038,1 mln zł.

Kolejna pozycja pasywnej strony bilansu to **zobowiązania zagraniczne**. Wzrosły one w omawianym okresie o 50,7% (w strukturze pasywów stanowią około 7,0% ogółu sumy bilansowej).

Kształtowanie się wysokości zobowiązań zagranicznych oraz ich strukturę ilustruje tabela 22.

Podstawowym składnikiem omawianej grupy zobowiązań są wyniki rozliczeń z MFW z tytułu wniesionych udziałów. Na koniec grudnia 1997 r. stan tych zobowiązań stanowił 55,1% ogółu zobowiązań zagranicznych.

Tabela 21. Stan i struktura zobowiązań NBP wobec sektora finansowego w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Zobowiązania wobec sektora finansowego				
z tytułu prowadzonych rachunków banków	9.971,6	13.565,0	100,0	100,0
z tego:				
– bieżących	6.306,1	7.982,2	63,2	58,8
– rezerwy obowiązkowej	645,6	3.256,6	6,5	24,0
– lokat terminowych	2.126,7	1.288,1	21,3	9,5
– zobowiązania pozostałe	893,2	1.038,1	9,0	7,7

Tabela 22. Stan i struktura zobowiązań zagranicznych w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Ogółem zobowiązania zagraniczne	4.744,7	7.151,4	100,0	100,0
z tego z tytułu:				
– udziałów w MFW	3.500,1	3.936,4	73,8	55,1
– kredytów otrzymanych od instytucji międzynarodowych				
w walutach obcych	136,1	102,0	2,9	1,4
– kredytów otrzymanych od banków zagranicznych				
w walutach obcych	561,9	514,2	11,8	7,2
– innych zobowiązań	546,6	2.598,8	11,5	36,3

Inne zobowiązania zagraniczne związane są z przeprowadzonymi operacjami *reverse repo* na międzynarodowych rynkach zagranicznych. W porównaniu z rokiem 1996 udział tej pozycji w strukturze zobowiązań zagranicznych zwiększył się o prawie 25,0%.

Zobowiązania wobec sektora budżetowego na koniec grudnia 1997 r. zamknęły się kwotą 2.278,7 mln zł. Były one niższe od stanów na koniec grudnia 1996 r. o 26,7%.

Główną przyczyną spadku był niski stan środków zgromadzonych na pokrycie bieżącego deficytu budżetowego, mimo iż znacząca część tych środków pochodziła z wykorzystanego w końcu roku kredytu powodziowego.

Pozostałe składniki omawianej grupy z punktu widzenia ich wartości nie miały poważniejszego wpływu na wysokość i kierunki zmian stanu zobowiązań wobec sektora budżetowego.

Wysokość zobowiązań wobec sektora budżetowego oraz ich strukturę przedstawia tabela 23.

Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów w ciągu omawianego roku wzrosły o 3.069,6 mln zł, tj. o prawie 100%. Zasadniczą przyczyną tego wzrostu były lokaty od osób fizycznych. Lokaty te (łącznie z naliczonymi odsetkami) stanowią dominującą pozycję w ogólnej kwocie zobowiązań wobec pozostałych podmiotów. Ilustruje to tabela 24.

Drugą pozycją, mającą wpływ na kształtowanie się zobowiązań wobec pozostałych podmiotów, były depozyty państwowych funduszy celowych.

Na koniec grudnia 1997 r. stan tych depozytów spadł o 991,0 mln zł, co było wynikiem obniżenia się środków funduszu ubezpieczeń społecznych (wypłaty z tytułu podwyżek rent i emerytur).

Pozostałe pasywa w 1997 r. zwiększyły się o 10.904,2 mln zł, co w konsekwencji spowodowało wzrost ich udziału w pasywach ogółem NBP z 26,2% w 1996 r. do ponad 30% w 1997 r. Podobnie jak w latach poprzednich, omawiana grupa pasywów agreguje różne zobowiązania NBP. Do jej podstawowych składników należą:

- rezerwa rewaluacyjna (stanowiąca 64,4% ogółu pozostałych pasywów), będąca wynikiem wyceny wartości księgowej wartości dewizowych NBP i gotówki w walutach obcych; wzrost rezerwy rewaluacyjnej (o ponad 75%) był ściśle związany ze skalą dewaluacji złotego w 1997 r. oraz ze wzrostem ogólnego stanu rezerw oficjalnych brutto,

- przychody przyszłych okresów, głównie z tytułu kapitalizowanych odsetek od kredytów na inwestycje centralne oraz odsetek od kredytu wykorzystywanego przez Bank Handlowo-Kredytowy SA w likwidacji; na koniec grudnia 1997 r. przychody te stanowiły 46,9% ogólnej kwoty przychodów przyszłych okresów; dalsze 49,8% ogólnej wartości omawianego

Tabela 23. Stan i struktura zobowiązań wobec sektora budżetowego w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Ogółem zobowiązania wobec sektora budżetowego	**3.109,6**	**2.278,7**	**100,0**	**100,0**
z tego:				
– rachunki bieżące jednostek budżetowych	42,9	30,3	1,4	1,4
– środki budżetu państwa: – roku bieżącego	2.451,0	1.480,9	78,8	65,0
– roku przyszłego	458,6	565,8	14,7	24,8
– środki Polskiego Funduszu Stabilizacyjnego	154,4	199,0	5,0	8,7
– lokata budżetu państwa	2,7	2,7	0,1	0,1

Tabela 24. Stan i struktura zobowiązań wobec pozostałych podmiotów w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Zobowiązania wobec pozostałych podmiotów	**3.083,9**	**6.153,5**	**100,0**	**100,0**
w tym:				
– rachunki państwowych funduszy celowych	2.967,3	1.976,3	96,2	32,1
– rachunki podmiotów finansowych innych niż banki	60,6	2,3	2,0	0,1
– rachunki pomocnicze	4,1	1,9	0,1	–
– rachunki terminowych lokat oszczędnościowych	–	3.599,8	–	58,5
– zobowiązania z tytułu odsetek od rachunków terminowych lokat oszczędnościowych	–	540,8	–	8,8
– rachunki różne w walutach obcych	49,8	30,4	1,6	0,5

Tabela 25. Stan i struktura pozostałych pasywów w latach 1996-1997

Wyszczególnienie	Stan na		Struktura	
	31 XII 1996	31 XII 1997	31 XII 1996	31 XII 1997
	w mln zł		w %	
Pozostałe pasywa ogółem	22.019,4	32.923,6	100,0	100,0
w tym:				
– przychody przyszłych okresów	8.835,2	10.175,6	40,1	30,9
– rezerwa rewaluacyjna	12.057,1	21.186,2	54,8	64,4
– wynik finansowy	640,0	1.150,5	2,9	3,5

Tabela 26. Fundusze NBP i źródła ich tworzenia w 1997 r.

Wyszczególnienie	Stan na	Odpisy w 1997		Stan na
	31 XII 1996	z zysku	w koszty	31 XII 1997
		w mln zł		
Fundusze NBP	1.392,6	38,4	128,7	1.466,5
z tego:				
– statutowy	200,0	–	–	200,0
– rezerwowy	200,0	–	–	200,0
– środków trwałych	418,3	–	–	490,2
– inwestycyjny	376,2	11,5	55,1	334,4
– dewizowy	133,0	11,6	–	157,4
– premiowy	–	15,5	–	–
– zapomóg	–	–	0,1	–
– zakładowy fundusz nagród	12,0	–	14,1	15,0
– zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	0,8	–	2,4	0,8
– fundusz postępu techniczno-ekonomicznego	52,3	–	57,0	68,7

składnika dotyczy wyników rozliczenia wyceny sald w walutach obcych aktywów i pasywów NBP, nie dotyczących zadań banku centralnego,

- wynik finansowy (szczegółowe omówienie źródeł jego tworzenia oraz przyczyn zmian omówiono w następnym podrozdziale).

Dane, dotyczące podstawowych składników pozostałych pasywów, prezentuje tabela 25.

Fundusze NBP na koniec 1997 r. wzrosły o 5,3% w porównaniu ze stanem na koniec 1996 r.

Stan funduszy NBP oraz źródła ich tworzenia w 1997 r. przedstawia tabela 26.

Wynik finansowy działalności NBP

Podstawowe wielkości

Działalność NBP w 1997 r. zamknęła się zyskiem w wysokości 1.150,5 mln zł. Był on większy o 79,8% od zysku osiągniętego w poprzednim roku i prawie 3-krotnie przewyższał kwotę zysku zakładaną w planie rocznym.

Poziom zysku oraz charakteryzujące go wskaźniki dynamiki i stopnia realizacji planu kształtowały się w wyniku zmian w poziomie i strukturze rezerw oficjalnych brutto, działań prowadzonych na rzecz neutralizacji nadpłynności systemu bankowego oraz zwiększonego, w stosunku do 1996 r., zadłużenia budżetu państwa w NBP.

Dominującym źródłem przychodów, podobnie jak w ubiegłych latach, były wpływy z tytułu obrotu papierami wartościowymi. W strukturze przychodów stanowiły one 62,9% (w 1996 r. – 61,1% ogółu przychodów), z tym że udział wpływów z obrotu zagranicznymi papierami wartościowymi w ogólnej kwocie przychodów wynosił 39,2%, a z obrotu krajowymi papierami wartościowymi – 23,7% (w 1996 r. odpowiednio: 35,4% i 25,7%).

Na ukształtowanie się wielkości kosztów decydujący wpływ miały koszty obsługi operacji otwartego rynku. Stanowiły one 64,8% ogólnej kwoty kosztów (przed rokiem 64,9%) i w stosunku do kosztów poniesionych w 1996 r. wzrosły o 17,3%. Było to wynikiem zmian w strukturze przeprowadzonych operacji otwartego rynku w związku z działaniami podejmowanymi na rzecz absorpcji środków własnych banków.

Wielkość zapłaconego dyskonta od bonów pieniężnych NBP stanowiła 88,4% (w 1996 r. – 74,8%) kosztów związanych z operacjami otwartego rynku. Udział kosztów odsetek od krótkoterminowych depozytów banków – lokowanych w ramach warunkowej sprzedaży bonów pieniężnych NBP – zmniejszył się w 1997 r. i wyniósł 7,9%, wobec 25,2% przed rokiem.

Tabela 27. Przychody i koszty w 1997 r.

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Przychody ogółem	**5.542,5**	**4.925,6**	**6.905,8**	**124,6**	**140,2**
w tym z tytułu:					
– papierów wartościowych	3.386,0	3.583,7	4.344,0	128,3	121,2
w tym:					
– zagranicznych	1.963,3	2.152,0	2.708,4	138,0	125,9
Koszty ogółem	**4.902,5**	**4.539,6**	**5.755,3**	**117,4**	**126,8**
w tym z tytułu:					
– operacji otwartego rynku	3.179,3	3.085,0	3.729,4	117,3	120,9
Zysk	**640,0**	**386,0**	**1.150,5**	**179,8**	**298,1**

Odsetki naliczone od lokat terminowych ludności stanowiły niecałe 4% ogółu kosztów operacji otwartego rynku oraz 16% ogółu kosztów zapłaconych odsetek.

Kształtowanie się przychodów i kosztów w 1997 r. ilustruje tabela 27.

Przychody banku

Przychody NBP w 1997 r. ukształtowały się w wysokości 6.905,8 mln zł, tj. na poziomie wyższym w porównaniu z uzyskanymi w 1996 r. (o 24,6%) i zakładanymi w planie rocznym (o 40,2%).

O ogólnej kwocie przychodów – o czym wspomniano wyżej – zadecydowały przychody otrzymane z tytułu obrotu papierami wartościowymi, głównie zagranicznymi, w których ulokowano znaczną część rezerw oficjalnych brutto.

Drugą co do wielkości pozycją w strukturze globalnych przychodów były – wyjątkowo w 1997 r. – przychody zakwalifikowane do grupy tzw. pozostałych przychodów operacyjnych. Ich udział w przychodach ogółem ukształtował się na poziomie 21,0% (przed rokiem 15,7%), wyprzedzając o 4,9 pkt. proc. wskaźnik udziału przychodów z tytułu otrzymanych odsetek od kredytów refinansowych oraz lokat w bankach krajowych i zagranicznych. Udział odsetek otrzymanych od kredytów i lokat w globalnych przychodach zmniejszył się z 23,2% w 1996 r. do 16,1% w 1997 r.

Przebieg realizacji podstawowych pozycji przychodów w układzie rodzajowym przedstawia tabela 28.

Przychody z papierów wartościowych były sumą przychodów uzyskanych z różnych rodzajów papierów krajowych i zagranicznych, co ilustruje tabela 29.

O poziomie przychodów z krajowych papierów wartościowych zadecydowały wpływy z tytułu odsetek od obligacji wyemitowanych przez Ministra Finansów w 1994 r. na pozyskanie środków na wdrożenie umowy z bankami komercyjnymi, zrzeszonymi w Klubie Londyńskim. Wpływy te ukształtowały się poniżej wykonania w 1996 r., ale o 3,1% powyżej założeń planu i stanowiły ponad 47% ogółu przychodów z krajowych papierów wartościowych.

Zgodnie z warunkami emisji omawianych obligacji, kupony odsetkowe podlegają wykupowi przez 25 lat, począwszy od 1995 r., i są wynikiem oprocentowania obligacji według stopy procentowej ustalonej dla kredytu lombardowego. W 1997 r. wynosiła ona: do 3 sierpnia – 25%, od 4 sierpnia – 27%.

Drugą znaczącą pozycją przychodów z krajowych papierów wartościowych były wpływy z dyskonta bonów skarbowych. Były one 10-krotnie wyższe od wpływów uzyskanych z tego tytułu w 1996 r. i stanowiły ponad 28% ogólnych wpływów z tej grupy papierów wartościowych.

Tabela 28. Przychody według rodzajów

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Ogółem	**5.542,5**	**4.925,6**	**6.905,8**	**124,6**	**140,2**
z tego:					
– odsetki pobrane	1.286,0	756,2	1.112,8	86,5	147,2
– wpływy z tytułu papierów wartościowych	3.386,0	3.583,7	4.344,0	128,3	121,2
– prowizje i opłaty	3,0	3,0	2,2	73,3	73,3
– pozostałe przychody	867,5	582,7	1.446,8	166,8	248,3

Tabela 29. Przychody z papierów wartościowych

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Ogółem przychody					
z papierów wartościowych	3.386,0	3.583,7	4.344,0	128,3	121,2
A. Krajowych	1.422,7	1.431,7	1.635,6	115,0	114,2
z tego:					
1) rządowych papierów	1.417,5	1.428,1	1.631,6	115,1	114,2
z tego:					
– bonów skarbowych	46,3	450,4	463,1	1.000,2	102,8
– obligacji Klubu Londyńskiego	826,9	749,2	772,6	93,4	103,1
– obligacji nominowanych w USD	216,7	207,0	374,4	172,8	180,9
– obligacji konwersyjnej	22,8	21,5	21,5	94,3	100,0
– obligacji o stałym oprocentowaniu	304,8	–	–	–	–
2) obligacji emitowanych przez banki krajowe	5,2	3,6	4,0	76,9	111,1
B. Zagranicznych	1.963,3	2.152,0	2.708,4	138,0	125,9

Wykres 11. Struktura przychodów z tytułu papierów wartościowych w latach 1996-1997

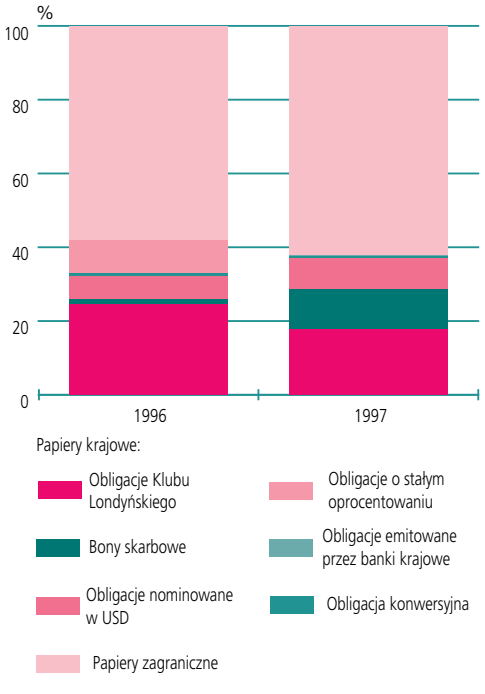

W 1997 r. NBP kilkakrotnie dokonywał zakupu bonów skarbowych.

Na koniec grudnia 1997 r. NBP nie posiadał bonów skarbowych w swoim portfelu.

Trzecią co do wielkości pozycją w strukturze przychodów z krajowych papierów wartościowych były wpływy z państwowych obligacji nominowanych w USD. Były to przychody z dwóch rodzajów obligacji:

1) obligacji wyemitowanych przez Ministra Finansów w 1991 r. na pokrycie zobowiązań budżetu państwa wobec banków dewizowych, w tym również wobec NBP; wpływy uzyskane w 1997 r., w wysokości 215,8 mln zł, osiągnęły poziom podobny jak w 1996 r.; wielkość tych wpływów była o 4,3% wyższa od przyjętej w planie rocznym; było to wynikiem ukształtowania się zarówno poziomu stawki LIBOR, jak i kursu złotego do dolara nieco powyżej założeń planu; stawka LIBOR w I półroczu 1997 r. wyniosła 5,85%, a średni kurs dolara 3,1 zł/USD, w II półroczu odpowiednio: 5,87% i 3,5 zł/USD;

2) obligacji pożyczki państwowej wyemitowanej w maju 1997 r. z przeznaczeniem na sfinansowanie przedterminowego wykupu długoterminowych zobowiązań Skarbu Państwa. Zgodnie z warunkami emisji tej obligacji, kupony odsetkowe płacone są dwa razy w roku, według referencyjnej stawki LIBOR, powiększonej o marżę odsetkową, wynoszącą 13/16%. Przychody z tytułu odsetek od tej obligacji otrzymane w 1997 r. wyniosły 158,6 mln zł. Były to nie planowane przychody, co stanowi wyjaśnienie wysokiego odchylenia od planu i wykonania w 1996 r.

Łączne wpływy z obligacji nominowanych w USD osiągnęły poziom 374,4 mln zł, tj. 22,9% ogółu przychodów z krajowych papierów wartościowych.

Przychody z tytułu oprocentowania obligacji konwersyjnej dotyczyły wystawionej przez Ministra Finansów obligacji na pokrycie zadłużenia budżetu państwa wobec NBP z tytułu finansowania przez NBP niedoborów budżetowych w latach ubiegłych. Oprocentowanie obligacji konwersyjnej wynosi 1% w stosunku rocznym. Uzyskane wpływy, w wysokości 21,5 mln zł, były zgodne z założeniami planu.

Ostatnią pozycją w grupie przychodów z krajowych papierów wartościowych są wpływy z papierów wartościowych emitowanych przez banki krajowe. Wyniosły one 4,0 mln zł (z tego: z tytułu obligacji 0,5 mln zł, a z tytułu weksli sekurytyzacyjnych 3,5 mln zł) i nie miały większego znaczenia w kształtowaniu ogólnej wielkości przychodów.

Przychody z zagranicznych papierów wartościowych oraz lokat z przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych osiągnęły poziom o 38,0% wyższy niż przed rokiem oraz o 25,9% przekraczający założenia planu rocznego.

Bezpośredni wpływ na kształtowanie się tych przychodów miały rezerwy oficjalne brutto. Poziom tych rezerw na koniec grudnia 1997 r., w porównaniu z 1996 r. wzrósł o 2,6 mld USD, podczas gdy w planie rocznym założono, że będzie on utrzymywał się na poziomie zbliżonym do osiągniętego w końcu grudnia roku poprzedniego.

Wpływy, uzyskane w 1997 r. z tytułu rezerw ulokowanych w rządowe papiery wartościowe, o średniej miesięcznej wartości wynoszącej około 10.270 mln USD pozwoliły na ukształtowanie się średniej stopy dochodowości tych papierów na poziomie 5,99% (w 1996 r. – 5,73%).

Przychody z tytułu otrzymanych odsetek ukształtowały się w 1997 r. poniżej wykonania sprzed roku (o 13,5%), ale powyżej założeń (o 47,2%). O skali i tempie wzrostu tych przychodów zadecydowały:

Tabela 30. Przychody z tytułu otrzymanych odsetek w 1997 r.

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Ogółem przychody					
z tytułu otrzymanych odsetek	1.286,0	756,2	1.112,8	86,5	147,2
z tego od:					
– kredytów	655,0	165,7	358,9	54,8	216,6
– złożonych lokat	631,0	590,5	753,9	119,5	127,7
z tego:					
a) w bankach krajowych	136,7	55,6	179,5	131,3	322,8
b) w bankach zagranicznych	494,3	534,9	574,4	116,2	107,4

– odsetki od kredytów, których poziom – jak planowano – był niższy niż przed rokiem, lecz przekroczył wielkość planowaną o ponad 100%; było to przede wszystkim wynikiem przedterminowych spłat kredytów na inwestycje centralne wraz z odsetkami, jak również podwyższenia oprocentowania kredytów refinansowych w sierpniu 1997 r.; w 1997 r. Narodowy Bank Polski otrzymał także dodatkowe, nie planowane odsetki (81,5 mln zł) od budżetu państwa z tytułu spłaty kredytów, zaciągniętych w II półroczu 1997 r., w celu pokrycia wydatków związanych z usuwaniem skutków powodzi;

– odsetki od lokat w bankach krajowych i zagranicznych; ich poziom kształtował się pod wpływem zmian w rozmiarach i strukturze rezerw oficjalnych brutto.

Przychody z tytułu otrzymanych odsetek w 1997 r. ilustruje tabela 30.

Odsetki od kredytów refinansowych obejmowały odsetki od kredytów: na inwestycje centralne, redyskontowego, lombardowego i kredytów odpożyczonych bankom z linii kredytowych Banku Światowego, a także wpływy z tytułu zaległych odsetek od zadłużenia Banku Handlowo-Kredytowego SA w likwidacji.

O wysokości wpływów w omawianej grupie przychodów zadecydowały, o czym wspomniano wyżej, odsetki od kredytów na inwestycje centralne. Stanowiły one około 67% otrzymanych odsetek od kredytów refinansowych w 1997 r., a w odniesieniu do wielkości tych odsetek uzyskanych w poprzednim roku – około 40%.

Niższe wykonanie w 1997 r. związane było z większą skalą przedterminowych spłat części zadłużenia wraz ze skapitalizowanymi w latach ubiegłych odsetkami oraz dodatkowymi znaczącymi wpływami z tytułu zadłużenia Banku Handlowo-Kredytowego SA, które nastąpiły w 1996 r.

Pozostałe pozycje w strukturze przychodów z odsetek od kredytów refinansowych, tj. odsetek od kredytu lombardowego, redyskontowego i pozostałych kredytów, ze względu na ich wartość i niski udział w ogólnej kwocie przychodów z odsetek od kredytów refinansowych nie miały dużego wpływu na kształtowanie się przychodów ogółem.

Przychody z tytułu odsetek od kredytów przedstawia tabela 31.

Przychody z odsetek od lokat zrealizowane w kwocie 753,9 mln zł (wyższej o 19,5% aniżeli w 1996 r. i o 27,7% w stosunku do planowanej) w 76,2% pochodzą z wpływów od lokat złożonych w bankach zagranicznych (zob. tabela 30). Przychody z lokat zagranicznych (o ponad 16% wyższe niż w 1996 r.) wiążą się ze wzrostem wielkości tych lokat, wynikającym z przyrostu rezerw dewizowych. Średnia miesięczna wartość rezerw utrzymywanych w postaci lokat walutowych wyniosła około 5,4 mld USD (około 28% rezerw). Średnia stopa ich dochodowości okazała się nieco niższa, niż planowano (3,24% wobec 3,48%).

Wpływy z tytułu odsetek otrzymanych od banków krajowych z tytułu lokat złożonych w tych bankach były wyższe o 31,3% od uzyskanych przed rokiem oraz ponad 3-krotnie wyższe w porównaniu z planowanymi. Były one sumą przychodów uzyskanych:

– od lokat, będących wynikiem rozliczenia w 1992 r. wzajemnych należności i zobowiązań NBP, Banku Handlowego w Warszawie SA i Banku Polska Kasa Opieki SA - Grupa Pekao SA z tytułu dokonywanych w latach 1990-1991 transakcji kupna i sprzedaży walut obcych; uzyskane wpływy wyniosły 65,1 mln zł (zgodnie z podpisanymi porozumieniami, odsetki naliczane są według stawki LIBOR),

– od lokat specjalnych, które wycofano w 1997 r., przed upływem terminu ich zapadalności, przeznaczonych na zakup obligacji pożyczki państwowej nominowanej w USD wyemitowanej przez Ministra Finansów; pozaplanowe wpływy z tego tytułu wyniosły 114,4 mln zł.

Tabela 31. Przychody z tytułu odsetek od kredytów

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Odsetki ogółem	655,0	165,7	358,9	54,8	216,6
z tego od kredytu:					
– na inwestycje centralne	452,2	98,0	179,4	39,7	183,1
– redyskontowego	34,9	35,9	27,0	77,4	75,2
– lombardowego	20,8	11,2	40,4	194,2	360,7
– pozostałych	147,1	20,6	112,1	76,2	544,2
w tym zadłużenie BHK SA	128,6	0,2	6,8	5,3	–

Wykres 12. Struktura rodzajowa przychodów w latach 1996-1997

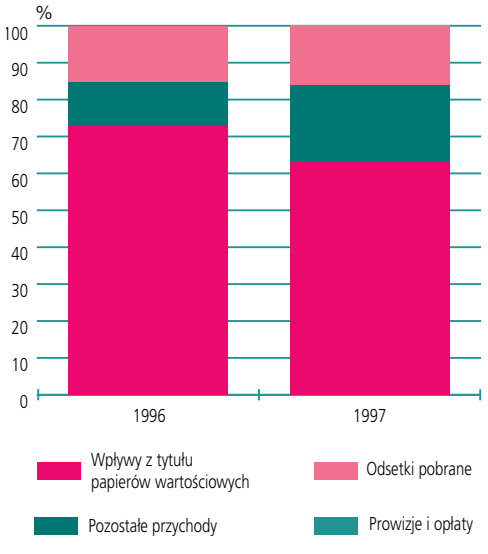

Wpływy z tytułu prowizji i opłat wyniosły 2,2 mln zł i były niższe niż w 1996 r., a także w porównaniu z planem (zob. tabela 28). Stanowiły one 0,03% ogółu przychodów i nie miały wpływu na ukształtowanie się globalnych przychodów NBP w 1997 r.

Znaczącą pozycję w strukturze przychodów w 1997 r., stanowiły natomiast – o czym wspomniano wcześniej – tzw. **pozostałe przychody**. Osiągnęły one wysokie tempo wzrostu w stosunku do 1996 r. i były prawie 2,5-krotnie wyższe w porównaniu z wielkością założoną w planie na 1997 r. Wyniosły one 1.446,8 mln zł, zajmując drugą pozycję w strukturze globalnych przychodów w 1997 r. (zob. tabela 28).

O poziomie tej grupy przychodów zadecydowały przede wszystkim nie planowane wpływy z tytułu wyceny lokat specjalnych w walutach obcych, wycofanych przed upływem terminu ich zapadalności. Przychody z tego tytułu wyniosły 527,3 mln zł, czyli stanowiły 36,4% ogółu pozostałych przychodów. Kolejnym czynnikiem wpływającym na wielkość tej kategorii były przychody, wynikające z wyceny pozostałych zrealizowanych pozycji walutowych, a dotyczących przede wszystkim wykupionych kolejnych rat państwowych obligacji nominowanych w USD, i wycofania lokat walutowych z banków krajowych oraz przychody z dokonanych rozliczeń, dotyczących operacji kupna i sprzedaży walut obcych za walutę krajową oraz za inne waluty obce. Wysokość tych przychodów zamknęła się kwotą 619,0 mln zł, stanowiąc 42,8% pozostałych przychodów ogółem.

Na pozostałą kwotę omawianej grupy przychodów złożyły się przede wszystkim przychody z tytułu rozwiązania rezerw celowych utworzonych na zagrożone należności NBP (163,1 mln zł), z posiadanych udziałów w bankach i własnych spółkach z o.o. oraz ze sprzedaży akcji Polskiego Banku Inwestycyjnego SA i Prosper Banku SA (70,0 mln zł), a także z odsetek otrzymanych od długoterminowego zadłużenia Skarbu Państwa wobec NBP z tytułu jednostek rozrachunkowych (17,4 mln zł).

Strukturę rodzajową przychodów uzyskanych przez NBP w 1997 r., na tle roku poprzedniego, ilustruje wykres 12.

Koszty banku

Koszty banku w 1997 r. wyniosły 5.755,3 mln zł i były wyższe niż przed rokiem o 17,4%. W stosunku do założeń planu wzrosły one o 1.215,7 mln zł, tj. o 26,8%. Kształtowanie się kosztów w układzie rodzajowym oraz porównanie ich z wykonaniem w 1996 r. i z planem przedstawia tabela 32.

Analiza kształtowania się kosztów poniesionych w 1997 r. wskazuje, że na tempo ich wzrostu, a także na stopień przekroczenia planu, decydujący wpływ miały:

– koszty obsługi papierów wartościowych (w strukturze kosztów ogółem stanowiły one 64,4%),

– odsetki zapłacone (15,1% kosztów ogółem), których największą pozycją były odsetki zapłacone z tytułu przeprowadzonych operacji *reverse repo*,

– pozostałe koszty w związku z utworzeniem rezerw na należności trudne do odzyskania (11,3% kosztów ogółem).

Podkreślenia wymaga utrzymująca się tendencja do zmniejszania się udziału kosztów zapłaconych odsetek w kosztach ogółem – na rzecz kosztów obsługi papierów wartościowych. Udziały wspomnianych grup kosztów wynosiły odpowiednio: w 1996 r. – 23% i 50,7%, a w 1997 r. – 15,1% i 64,4%.

Wysoką dynamiką, przekraczającą tempo wzrostu kosztów ogółem, charakteryzowały się **koszty obsługi papierów wartościowych**, których poziom determinowały koszty dyskonta bonów pieniężnych NBP. Z ich ogólnej kwoty, na koszty dyskonta bonów przypadało około 90% (w 1996 r. – ponad 95%).

Kształtowanie się wielkości emisji bonów pieniężnych NBP i ich oprocentowania przedstawia tabela 33.

Tabela 32. Koszty w układzie rodzajowym

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Ogółem	**4.902,5**	**4.539,6**	**5.755,3**	**117,4**	**126,8**
z tego:					
– odsetki zapłacone	1.128,4	980,6	869,9	77,1	88,7
– koszty obsługi papierów wartościowych	2.486,1	2.907,0	3.704,7	149,0	127,4
– prowizje i opłaty	53,7	35,0	30,7	57,2	87,7
– pozostałe koszty	831,0	70,8	651,1	78,4	919,6
– koszty administracyjne	403,3	546,2	498,9	123,7	91,3

Tabela 33. Stan bonów pieniężnych NBP i ich oprocentowanie w 1997 r.

Wyszczególnienie	Stan na				
	31 XII 1996	31 III 1997	30 VI 1997	30 IX 1997	31 XII 1997
			w mln zł		
Bony pieniężne NBP w obiegu	12.532,6	16.953,8	18.021,2	14.747,7	14.374,0
Zapłacone dyskonto	2.379,0	738,8	1.601,1	2.481,3	3.297,1
Średnia stopa*	19,0	–	–	–	22,9

* Wskaźnik procentowy dyskonta, odpowiadający stanowi bonów pieniężnych.

Na pozostałe koszty obsługi papierów wartościowych składały się:

– koszty poniesione z tytułu spadku wartości rynkowej zagranicznych papierów wartościowych, emitowanych na okres dłuższy niż 1 rok, w wysokości 220,2 mln zł,

– odsetki od depozytów z przyrzeczeniem odkupu zagranicznych papierów wartościowych, których wysokość w kwocie 187,4 mln zł znacznie przekroczyła poziom sprzed roku. Koszty z tego tytułu powstają w wyniku transakcji *repo*, będących częścią operacji *securities lending* (jednoczesne transakcje *repo* i *reverse repo*).

Wysokość kosztów z tytułu zapłaconych odsetek w porównaniu z wykonaniem w 1996 r. i z planem na 1997 r. przedstawia tabela 34.

Odsetki zapłacone, zgodnie z utrzymującą się tendencją z roku poprzedniego, ukształtowały się na poziomie niższym niż przed rokiem i niższym od założeń planu (spadek odpowiednio o 22,9% i 11,3%). Było to spowodowane spadkiem wielkości odsetek zapłaconych bankom krajowym oraz jednostkom budżetowym. Obie pozycje w 1997 r. stanowiły 51,6% ogółu odsetek zapłaconych, w roku 1996 – blisko 90%.

Odsetki zapłacone bankom krajowym były o 63,4% niższe niż przed rokiem i o 34,6% niższe od planowanych. Obejmowały one odsetki z tytułu przeprowadzonych przez NBP operacji warunkowej sprzedaży papierów wartościowych (*reverse repo*).

Dodatkowym potwierdzeniem obniżenia się skali operacji warunkowej sprzedaży bonów pieniężnych NBP jest kształtowanie się stanów depozytów złożonych przez banki w NBP, na koniec poszczególnych kwartałów. Stany te przedstawia tabela 35.

Tabela 34. Koszty z tytułu zapłaconych odsetek w 1997 r.

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźniki	
	wykonanie	plan	wykonanie	1996 = 100	plan = 100
		w mln zł		w %	
Odsetki zapłacone ogółem	**1.128,4**	**980,6**	**869,9**	**77,1**	**88,7**
z tego:					
– bankom krajowym	800,3	448,0	293,0	36,6	65,4
– jednostkom budżetowym	209,3	345,6	155,6	74,3	45,0
– oprocentowanie rezerw obowiązkowych	85,5	177,1	270,7	316,6	152,9
– Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu oraz Zakładowemu Funduszowi Świadczeń Socjalnych	2,7	3,0	2,2	81,5	73,3
– osobom fizycznym od lokat terminowych	–	–	139,3	–	–
– osobom fizycznym od rachunków walutowych	12,8	–	–	–	–
– od pożyczek i kredytów (francuskie i MBOiR)	17,8	6,9	9,1	51,1	131,9

Tabela 35. Stany depozytów złożonych przez banki w 1997 r.

Okres	Stan depozytów złożonych przez banki	Zapłacone odsetki narastająco od początku roku
	w mln zł	
31.12.1996	2.126,7	800,3
31.03.1997	60,6	80,3
30.06.1997	773,9	145,2
30.09.1997	1.494,8	230,1
31.12.1997	1.288,1	293,0

Drugą pozycją – pod względem wielkości udziału w kosztach z tytułu zapłaconych odsetek – były odseteki z tytułu oprocentowania środków banków, zgromadzonych na rachunku rezerw obowiązkowych, odprowadzonych na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Koszty poniesione z tego tytułu w 1997 r. wzrosły o 185,2 mln zł, tj. ponad trzykrotnie w porównaniu z poprzednim rokiem. Tak wysoki poziom kosztów wystąpił w związku z:

1) podwyższeniem, od 4 sierpnia 1997 r., stopy kredytu redyskontowego z 22% do 24,5%,

2) podniesieniem stóp rezerw obowiązkowych od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych.

Kolejną, trzecią co do wielkości, pozycję kosztów z tytułu zapłaconych odsetek stanowiły odsetki od środków zgromadzonych przez jednostki budżetowe, stanowiące 17,9% ogółu kosztów odsetkowych i 74,3% odsetek zapłaconych temu sektorowi w 1996 r. Były to koszty poniesione na rzecz:

– budżetu państwa z tytułu odsetek od krótkoterminowych depozytów lokowanych w NBP na mocy upoważnienia, wynikającego z ustawy budżetowej na 1997 r.; wysokość zapłaconych odsetek zamknęła się kwotą 34,7 mln zł i była ponad 3-krotnie niższa niż w 1996 r.;

– państwowych funduszy celowych – od środków przechowywanych na ich rachunkach bieżących; odsetki zapłacono w wysokości 109,8 mln zł (o 22% wyższej aniżeli w 1996 r.); było to wynikiem zarówno utrzymania się wyższych niż przed rokiem stanów depozytów w ciągu roku, jak również podwyższenia o 1% oprocentowania tych depozytów w sierpniu 1997 r.; średni stan depozytów w ciągu trzech pierwszych kwartałów poprzedniego roku przewyższył średni poziom z poprzedniego roku o nieco ponad 300 mln zł, obniżył się natomiast w IV kwartale i wyniósł 1.976,3 mln zł wobec 2.967,3 mln zł w 1996 r.;

– budżetu – odsetki w wysokości 11,1 mln zł od rachunku dochodów Polskiego Funduszu Stabilizacyjnego i innych rachunków w walutach obcych.

Odsetki od depozytów terminowych osób prywatnych stanowiły 16% zapłaconych odsetek (czwarta pozycja w odsetkach ogółem).

Odsetki naliczone od depozytów przyjmowanych przez NBP w dniach 15 września – 19 grudnia stanowiły dodatkowe, nie planowane koszty w 1997 r. Warto wspomnieć, że na rachunkach lokat terminowych zgromadzono środki pieniężne w wysokości 3.599,8 mln zł, z czego 1.089,2 mln zł (30,3%) dotyczyło terminu 180-dniowego, natomiast 2.510,6 mln zł (69,7%) terminu 270-dniowego.

Pozostałe koszty z tytułu odsetek były sumą odsetek od środków Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz od pożyczek i kredytów z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, wykorzystywanych w celu ich odpożyczania bankom krajowym, a także kredytów francuskich I i II. Łącznie wspomniane koszty stanowiły 1,3% ogólnej kwoty zapłaconych odsetek.

Strukturę kosztów NBP z tytułu zapłaconych odsetek w latach 1996 i 1997 ilustruje wykres 13.

Wykres 13. Struktura kosztów z tytułu zapłaconych odsetek w latach 1996-1997

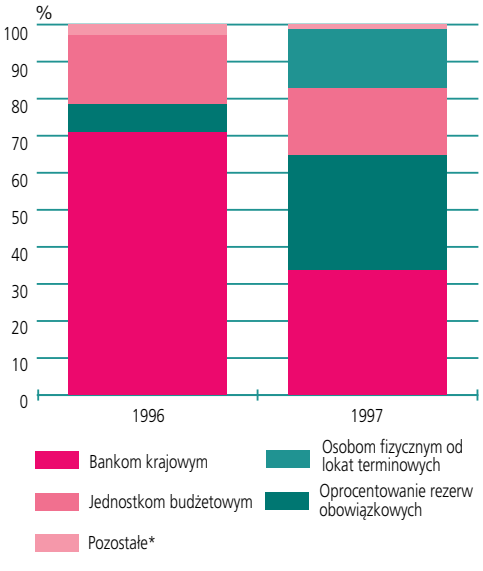

* Pozostałe obejmują odsetki od: pożyczek oraz kredytów francuskich i MBOiR.

Pozostałe koszty wyniosły 651,1 mln zł. Na ich wysokość zasadniczy wpływ miało utworzenie rezerwy na należności trudne do odzyskania w wysokości 524,9 mln zł (co wyczerpuje 80,6% pozostałych kosztów ogółem); w 1996 r. wspomniane rezerwy wyniosły 594,8 mln zł. Wielkość rezerw nie została przewidziana w planie rocznym, ale po ocenie stanu należności z punktu widzenia ich zwrotu zdecydowano o konieczności ich utworzenia. Rezerwy te dotyczyły następujących należności:

– od zagranicznych banków i oddziałów banków krajowych za granicą z tytułu złożonych u nich lokat oraz udziałów wniesionych do jednego z banków, na ogólną kwotę 499,3 mln zł,

– od banków krajowych z tytułu obligacji i weksli zakupionych w ramach pomocy dla banków sanowanych oraz wniesionych udziałów i udzielonych gwarancji na depozyty osób fizycznych (przed powołaniem BFG), na łączną kwotę 25,6 mln zł.

Tabela 36. Koszty administracyjne w 1997 r.

Wyszczególnienie	1997 plan	1997 wykonanie	Wskaźniki plan = 100
	w mln zł		w %
Ogółem koszty administracyjne	**546,2**	**498,9**	**91,3**
z tego:			
– wynagrodzenia z narzutami	243,4	242,5	99,6
– koszty rzeczowe	243,3	198,5	81,6
z tego koszty:			
– usług materialnych	189,2	147,4	77,9
w tym:			
– zakup znaków pieniężnych	140,0	111,8	79,9
– remonty i konserwacje	24,0	12,9	53,8
– zużycia materiałów i energii	20,7	20,2	97,6
– usług niematerialnych	29,9	27,5	92,0
– podróży służbowych	3,5	3,4	97,1
– amortyzacja	59,5	57,9	97,3

Drugą co do wielkości pozycją pozostałych kosztów były odpisy na fundusze specjalne w wysokości 73,6 mln zł; stanowiły one 11,3% tej grupy kosztów.

Ostatnią znaczącą pozycją pozostałych kosztów były rozliczenia ujemnych różnic kursowych w wysokości 47,7 mln zł (dotyczyły one głównie bieżących różnic transakcyjnych).

Do pozostałych kosztów zaliczane były również koszty z tytułu kredytów otrzymanych w walutach obcych w wysokości 3,3 mln zł oraz inne koszty (m.in. koszty wyceny sald w walutach obcych), których łączna wartość wyniosła 1,6 mln zł.

Koszty związane z bezpośrednim funkcjonowaniem NBP, tj. nakłady wymienione w pozycji **koszty administracyjne**, ukształtowały się w 1997 r. powyżej wykonania w 1996 r. (o 23,7%), ale poniżej planu (o 8,7%) i stanowiły 8,7% kosztów ogółem.

Kształtowanie się kosztów administracyjnych i ich strukturę ilustruje tabela 36.

Strukturę rodzajową kosztów, poniesionych w 1997 r., na tle poprzedniego roku, przedstawia wykres 14.

Wykres 14. Struktura rodzajowa kosztów w latach 1996-1997

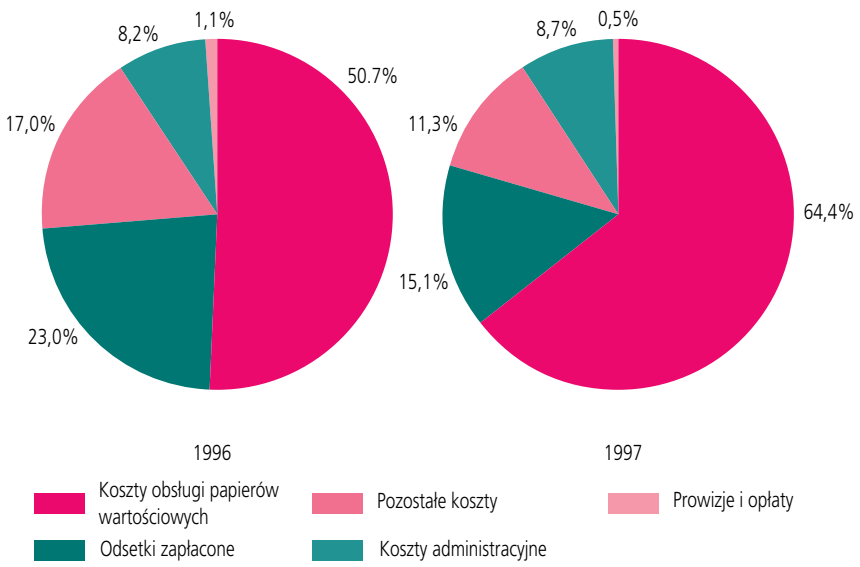

Zysk i jego podział

W 1997 r. Narodowy Bank Polski zamknął swoją działalność zyskiem w wysokości 1.150,5 mln zł. Poziom ten był wyższy o 510,5 mln zł od osiągniętego w 1996 r. i o 764,5 mln zł (o 198,1%) od przyjętego w planie rocznym. Część zysku została przeznaczona na odpisy na fundusze własne NBP, a pozostała część na wpłatę z zysku do budżetu państwa.

Podział zysku NBP ilustruje tabela 37.

Tabela 37. Podział zysku NBP w 1997 r.

Wyszczególnienie	1996	1997		Wskaźnik
	wykonanie	plan	wykonanie	plan = 100
		w mln zł		w %
Zysk ogółem	**640,0**	**386,0**	**1.150,5**	**298,1**
z tego:				
– odpisy na fundusze własne	44,9	30,9	38,6	124,9
– wpłata z zysku do budżetu	595,1	355,1	1.111,9	313,1
w tym:				
– wpłacone zaliczki	x	x	890,0	x

Łączna kwota odpisów z zysku na fundusze własne NBP stanowiła 3,4% osiągniętego zysku, podczas gdy w roku 1996 udział ten wynosił 7%. Ostatecznie NBP wpłacił do budżetu kwotę 1.111,9 mln zł, co stanowi 96,6% ogólnej kwoty osiągniętego zysku (w 1996 r. 93%).

Bilans płatniczy Rzeczypospolitej Polskiej za 1997 rok*

Sytuacja w bilansie płatniczym była odzwierciedleniem procesów ekonomicznych, zachodzących w polskiej gospodarce.

Różnica występująca między popytem globalnym a podażą generowaną w 1997 r. ze źródeł krajowych, została wyrównana przez import. W efekcie tego deficyt oficjalnie rejestrowanych płatności towarowych zwiększył się w stosunku do 1996 r. o 3,1 mld USD i wyniósł w 1997 r. 11,3 mld USD. Deficyt wymiany towarowej rejestrowanej przez banki w ujęciu płatniczym nie został zrekompensowany tradycyjnie dodatnim saldem nie sklasyfikowanych obrotów bieżących. Obroty te odzwierciedlają finansowy efekt transakcji gospodarczych z nierezydentami, w szczególności w zakresie nie rejestrowanego handlu towarami i usługami. Dodatnie saldo obrotów nie sklasyfikowanych zmniejszyło się w stosunku do 1996 r. o 15%. Pozostałe transakcje w zakresie obrotów bieżących, a więc płatności usługowe, transfery bieżące oraz dochody z czynników produkcji (pracy i kapitału), nie zniwelowały deficytu płatności towarowych. Tym samym całość obrotów bieżących bilansu płatniczego zamknęła się deficytem w wysokości 4,3 mld USD, wyższym niż w roku poprzednim o 2,9 mld USD. Deficyt obrotów bieżących został sfinansowany napływem środków z zagranicy.

W strukturze finansowania zagranicznego dominowały inwestycje bezpośrednie, a następnie inwestycje portfelowe i kredyty. W stosunku do roku poprzedniego widocznie zwiększył się napływ środków z tytułu zagranicznych inwestycji portfelowych oraz kredytów otrzymanych z zagranicy. W związku z tym, że saldo obrotów finansowych z nadwyżką pokryło deficyt obrotów bieżących, pozostała część środków została zaabsorbowana przez bank centralny, czego przejawem był wzrost rezerw oficjalnych brutto.

Bilans płatniczy w walutach wymienialnych[10]

Obroty bieżące

Saldo obrotów bieżących polskiego bilansu płatniczego, sporządzanego na bazie płatności, w 1997 r. ponownie zamknęło się znaczącą przewagą wypłat nad wpływami. Ujemne saldo obrotów bieżących na koniec 1997 r., w wysokości 4.268 mln USD, oznacza ponad trzykrotne pogorszenie wyników roku poprzedniego (w 1996 r. obroty bieżące zamknęły się ujemnym saldem w wysokości 1.352 mln USD). Również w relacji do PKB wielkość deficytu obrotów bieżących zwiększyła się z około 1,01% w 1996 r. do 3,15% w 1997 r.[11] Struktura obrotów bieżących w roku 1996 i 1997 oraz zmiany poszczególnych pozycji przedstawione zostały w tabeli 38.

Główną przyczyną tak głębokiego deficytu obrotów bieżących było pogarszające się ujemne saldo rejestrowanych płatniczo obrotów towarowych, w przypadku których odnotowano wzrost wypłat importowych o 18,2% przy wzroście eksportu o 11,5%. Ujemne saldo rejestrowanych płatniczo obrotów towarowych w coraz mniejszym stopniu rekompensowane jest przez nadwyżkę nie sklasyfikowanych obrotów bieżących (w 1997 r. nastąpił spadek dodatniego salda nie sklasyfikowanych obrotów bieżących o ponad 1 mld USD w stosunku do danych 1996 r.), które tradycyjnie już stanowią drugi (po obrotach towarowych) z najważniejszych elementów, kształtujących obroty bieżące bilansu płatniczego.

Na poziom salda obrotów bieżących w 1997 r. korzystnie wpłynęły natomiast zmiany sald transferów rządowych i pozarządowych (łącznie odnotowano tu saldo dodatnie w wysokości 1.100 mln USD, które wzrosło o 876 mln USD w stosunku do 1996 r.) oraz płatności usługowych (saldo dodatnie 305 mln USD, wzrost w stosunku do 1996 r. o 514 mln USD). Ich przyrost w 1997 r. w stosunku do roku 1996 nie był jednak w stanie zrekompensować pogłębiającego się deficytu obrotów towarowych.

Tabela 38. Salda głównych komponentów obrotów bieżących w 1996 i 1997 r. (w mln USD)

Salda	1996	1997	Zmiana
Towary	-8.154	-11.269	-3.115
Usługi	-209	305	514
Dochody	-366	-465	-99
Transfery:			
– rządowe	73	102	29
– pozarządowe	151	998	847
Nie sklasyfikowane obroty bieżące	7.153	6.061	-1.092
Obroty bieżące	-1.352	-4.268	-2.916

* Bilanse płatniczy i rozrachunkowy są zestawieniami statystycznymi, które w sposób usystematyzowany dokonują podsumowania, w odniesieniu do określonego przedziału czasowego, obrotów z zagranicą. Zestawienia te sporządzane są z zastosowaniem dwustronnego ujmowania każdej płatności lub transakcji, to znaczy, raz we właściwym tytule, wskazującym na charakter ekonomiczny operacji, oraz w pozycji wskazującej na sposób jej finansowania. Bilans płatniczy, którego roczne zestawienie jest przedmiotem niniejszego rozdziału, jest sporządzany na podstawie płatności zrealizowanych i zarejestrowanych przez polskie banki.

[10] Z uwagi na znikomy udział walut rozrachunkowych w bilansie płatniczym, nie zostały one poddane analizie.

[11] Dane dotyczące PKB – *Biuletyn Statystyczny GUS*, kwiecień 1998 r.

Towary

Obroty towarowe w ujęciu płatniczym w 1997 r. zamknęły się saldem ujemnym w wysokości 11.269 mln USD, co oznacza pogłębienie negatywnego salda w porównaniu z rokiem 1996 (-8.154 mln USD). Taki wynik rejestrowanych płatniczo obrotów towarowych miał źródło w znacznym zróżnicowaniu dynamiki wpływów z eksportu oraz wypłat za import. Wzrost wpłat za import w 1997 r. przy jednocześnie znacznie niższym wzroście wpływów eksportowych w tym okresie doprowadziły do pogłębienia deficytu płatności towarowych w omawianym roku w porównaniu z rokiem poprzednim. Rejestrowany płatniczo w 1997 r. eksport towarów zwiększył się w stosunku do roku ubiegłego o ponad 11%. Istotnie wyższa była natomiast dynamika wzrostu płatności importowych, która wyniosła ponad 18%. Tak znaczny wzrost importu jest konsekwencją utrzymującego się wysokiego popytu wewnętrznego w polskiej gospodarce.

Tabela 39 prezentuje płatności towarowe wraz z ich saldem w kolejnych kwartałach 1997 r.

Tabela 39. Płatności towarowe wraz z ich saldem w poszczególnych kwartałach i całym 1997 r. (w mln USD)

Wyszczególnienie	Kwartały 1997				1997
	I	II	III	IV	
Eksport	5.766	6.692	7.018	7.753	27.229
Import	8.833	9.349	9.541	10.775	38.498
Saldo	- 3.067	- 2.657	- 2.523	- 3.022	- 11.269

Wykres 15. Płatności towarowe w latach 1994-1997 w poszczególnych kwartałach

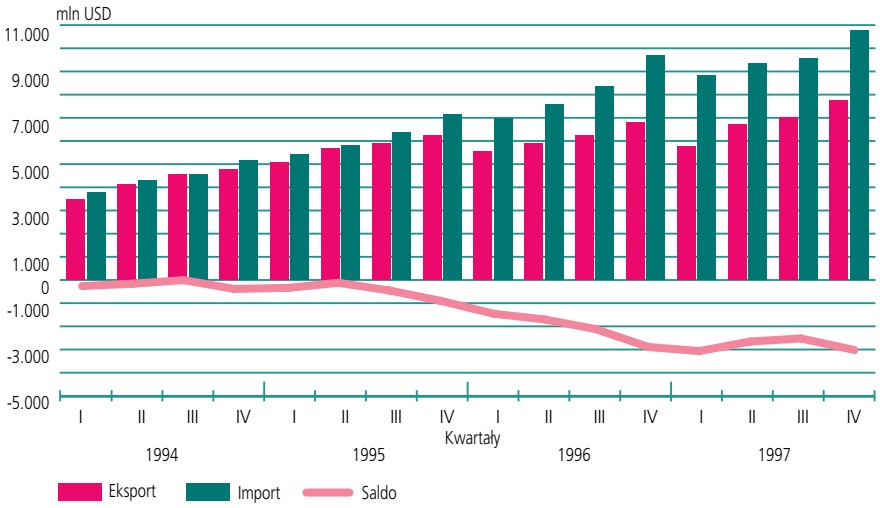

Wykres 16. Struktura walutowa płatności towarowych w 1997 r.

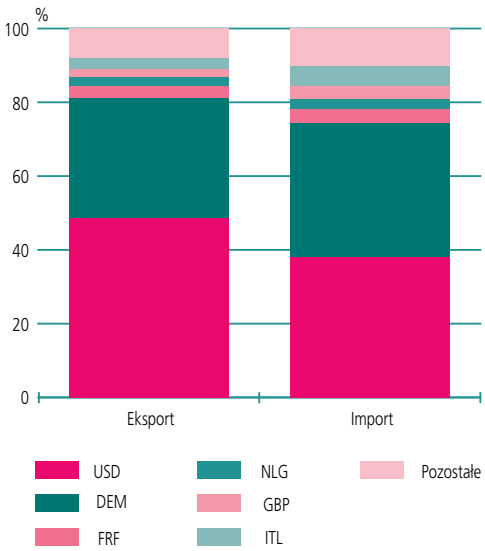

Porównanie wielkości sald obrotów towarowych w kwartałach 1997 r., mimo przejściowej poprawy (wzrost o 410 mln USD w drugim kwartale i o 134 mln USD w trzecim w stosunku do kwartału poprzedniego), świadczy raczej o tendencji spadkowej w zakresie salda płatności towarowych. Deficyt płatności towarowych w czwartym kwartale 1997 r. wzrósł o niecałe 0,5 mld USD w stosunku do wyników trzeciego kwartału. Wspomniane zmiany, jak też porównanie wzrostu płatności eksportowych i importowych oraz salda bilansu handlowego ilustruje wykres 15.

Płatności z tytułu wymiany towarowej Polski z zagranicą są tradycyjnie dokonywane przede wszystkim w dwóch walutach: dolarach amerykańskich (USD) i markach niemieckich (DEM). Udział dolara amerykańskiego w eksporcie towarów wyniósł 48,5%, w imporcie zaś 38%, a udział marki niemieckiej odpowiednio 32,6% oraz 36,2%. Widoczna jest zdecydowana dominacja tych walut w obsłudze płatności towarowych polskiego handlu zagranicznego (łącznie płatności dokonane w tych walutach wyniosły 81% po stronie eksportu i ponad 74% po stronie importu). Procentowy udział poszczególnych walut w obsłudze płatności towarowych prezentuje wykres 16.

W zakresie struktury geograficznej płatności towarowych w 1997 r. dominowała, podobnie jak rok wcześniej, grupa krajów Unii Europejskiej. Przy analizie geograficznej płatności towarowych należy pamiętać, że informacje pochodzące z banków dewizowych prezentują kraj płatności, który nie musi odpowiadać krajowi pochodzenia towaru lub krajowi, dla którego towar jest przeznaczony. Udział eksportu towarów do krajów Unii stanowił w 1997 r. 59,4% całości eksportu towarowego Polski, a jej udział w imporcie osiągnął

65,7%. Niestety, zgodnie z tendencją charakteryzującą cały handel zagraniczny eksport w tym kierunku charakteryzował się niższą dynamiką wzrostu aniżeli import (eksport wzrósł w porównaniu z 1996 r. o 12,3%, a import o 20,3%). Wynikiem przedstawionych proporcji wzrostu był deficyt płatności towarowych wynoszący 9.118 mln USD, co jest równoznaczne z jego powiększeniem w stosunku do 1996 r. o 2.483 mln USD (czyli prawie o 37,5%). W handlu z krajami Unii największe wpływy eksportowe tradycyjnie już uzyskaliśmy w wymianie towarowej z Niemcami (8.262 mln USD czyli ponad 30% całości wpływów eksportowych), co oznacza wzrost w porównaniu z 1996 r. zaledwie o 1,3%. Wypłaty z tytułu importu z Niemiec osiągnęły 11.545 mln USD (przyrost o 19,2%). Deficyt obrotów towarowych z tym krajem w 1997 r. wyniósł 3.283 mln USD i był większy od deficytu z 1996 r. o 1.752 mln USD.

Poziom rejestrowanej płatniczo wymiany towarowej z krajami sąsiedzkimi (poza Niemcami) osiąga dość skromne rozmiary, a wymiana z krajami Europy Środkowo-Wschodniej (w tym CEFTY) wykazuje zaledwie 2.716 mln USD po stronie wpływów eksportowych (10% całości) i 2.538 mln USD po stronie wypłat za import (6,6% całości), co oznacza kwoty odpowiednio 3 i 4,5 razy mniejsze niż wyniki rejestrowanej płatniczo wymiany handlowej z Niemcami. W przypadku tej grupy krajów wyjątkowo jednak odnotowano w 1997 r. przewagę dynamiki wzrostu eksportu (25,3%) nad importem (4,4%) i zarazem poprawę salda wymiany handlowej z ujemnych 264 mln USD w 1996 r. na dodatnie 178 mln USD w 1997 r.

Usługi

Dynamika eksportu usług w ujęciu płatniczym[12] w 1997 r. osiągnęła nieco ponad 10%, podczas gdy wielkość wypłat z tytułu importu usług w 1997 r. spadła w stosunku do 1996 r. o 4,8%. W konsekwencji ukształtowało się dodatnie saldo płatności usługowych, które na koniec 1997 r. wyniosło 305 mln USD. Rejestrowane płatniczo wpływy z tytułu eksportu usług w 1997 r. osiągnęły 3.724 mln USD (3.383 mln USD w poprzednim roku), a wypłaty za import 3.419 mln USD (3.592 mln USD w 1996 r.). Udział poszczególnych rodzajów usług w całości wpływów z tytułu usług przedstawia tabela 40.

Tabela 40. Wpływy z tytułu eksportu usług w latach 1996 i 1997 (w mln USD)

Wpływy	1996	1997	Zmiana
USŁUGI RAZEM	**3.383**	**3.724**	**341**
Transportowe	935	1.089	154
Podróże zagraniczne	435	590	155
Pocztowe i telekomunikacyjne	155	254	99
Ubezpieczenia i reasekuracja	189	217	28
Finansowe	224	121	-103
Budowlane	242	133	-109
Informatyczne i informacyjne	28	18	-10
Prawa autorskie, patenty i opłaty licencyjne	24	22	-2
Pozostałe usługi handlowe	886	872	-14
Usługi niehandlowe	224	378	154
Rządowe (utrzymanie przedstawicielstw)	41	30	-11

Największe wpływy w 1997 r. przyniósł, podobnie jak w minionych latach, eksport usług transportowych, którego udział w całości eksportu usług osiągnął 29,2%. Przy stosunkowo niskich wypłatach z tytułu transportu, istotny jest jego wpływ na kształtowanie się dodatniego salda płatności usługowych (saldo usług transportowych wyniosło w opisywanym okresie 681 mln USD).

Po stronie wypłat z tytułu importu usług (patrz tabela 41) największą rolę (25,5% całości wypłat za import usług w 1997 r.) odgrywa import pozostałych usług handlowych, notujący jednakże spadek o 10% w stosunku do 1996 r. Na drugim miejscu uplasowały się podróże zagraniczne (20% całości rejestrowanego płatniczo importu usług), wypłaty za nie osiągnęły w 1997 r. 679 mln USD (prawie 9% wzrost w stosunku do 1996 r.). Płatności z tytułu importu usług niehandlowych (wzrost o 65% w stosunku do 1996 r.), w wysokości 569 mln USD, mają zarazem największy wpływ na ograniczenie wzrostu salda usług, gdyż na koniec 1997 r. zamknęły się deficytem w wysokości 191 mln USD.

Wypłaty z tytułu importu usług transportowych w 1997 r., w wysokości 408 mln USD, wykazują istotny spadek w stosunku do tego samego okresu minionego roku (o 162 mln USD). Istotnie rzutuje to na ogólny spadek wypłat za usługi, a tym samym pozytywnie wpływa na saldo płatności usługowych.

[12] Płatności nie obejmują istotnej części obrotów usługowych realizowanych poza polskim systemem bankowym. Dane o całości obrotów usługowych z zagranicą, uwzględniające zarówno dane na bazie płatniczej, jak i pozostałe usługi nie rejestrowane przez system bankowy, są publikowane w „Bilansie rozrachunkowym", opracowywanym w Narodowym Banku Polskim.

Tabela 41. Wypłaty z tytułu importu usług w 1996 i 1997 r. (w mln USD)

Wypłaty	1996	1997	Zmiana
USŁUGI RAZEM	**3.592**	**3.419**	**-173**
Transportowe	570	408	-162
Podróże zagraniczne	625	679	54
Pocztowe i telekomunikacyjne	62	93	31
Ubezpieczenia i reasekuracja	328	217	-111
Finansowe	223	186	-37
Budowlane	85	66	-19
Informatyczne i informacyjne	135	86	-49
Prawa autorskie, patenty i opłaty licencyjne	131	121	-10
Pozostałe usługi handlowe	968	871	-97
Usługi niehandlowe	345	569	224
Rządowe (utrzymanie przedstawicielstw)	120	123	3

Największy wpływ na kształtowanie dodatniego salda płatności usługowych (poza transportem, którego płatności zamknęły się w 1997 r. dodatnim saldem) miały usługi pocztowe i telekomunikacyjne oraz usługi budowlane, w przypadku których dodatnie saldo na koniec 1997 r. wyniosło 67 mln USD (znacznie niższe od tego, które wykazywały na koniec 1996 r.: 157 mln USD). Istotnemu pogorszeniu uległy natomiast salda usług finansowych oraz usług niehandlowych i rządowych.

Dochody

Saldo dochodów w bilansie płatniczym w 1997 r. było ujemne i wyniosło -465 mln USD, co oznacza pogłębienie ujemnego salda, które w 1996 r. wyniosło -366 mln USD.

Wpływy z tytułu dochodów wyniosły w omawianym okresie 1.433 mln USD i były niższe o 38 mln USD niż w 1996 r. Dominującym składnikiem wpływów z tytułu dochodów były dochody od inwestycji portfelowych, które w 1997 r. wyniosły 727 mln USD i były o 37 mln USD wyższe niż w 1996 r. Ważną pozycję wpływów stanowiły również dochody z tytułu odsetek od rachunków w bankach zagranicznych, które w 1997 r. wyniosły 412 mln USD i były o 22 mln USD niższe niż w poprzednim roku. Znaczący spadek wpływów (o 76 mln USD) nastąpił z tytułu odsetek otrzymanych od operacji zakupu zagranicznych papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Wypłaty z tytułu dochodów wyniosły w 1997 r. 1.898 mln USD i były wyższe niż przed rokiem o 61 mln USD. Tradycyjnie najwyższy udział w wypłatach w pozycji dochody stanowiły w 1997 r. płatności odsetkowe od zagranicznych kredytów otrzymanych (840 mln USD) oraz odsetki zapłacone od polskich papierów wartościowych, znajdujących się w posiadaniu nierezydentów (572 mln USD). Obie wyżej wymienione pozycje związane są z obsługą polskiego zadłużenia zagranicznego. Pozycją dochodów, której udział w całości wypłat był relatywnie mniejszy (12,7%), a jednak miał duży wpływ na poziom salda dochodów w 1997 r., były dochody od inwestycji bezpośrednich. Wypłaty z tego tytułu, obejmujące wypłaty zysków i dywidend oraz odsetek od kredytów otrzymanych od inwestorów bezpośrednich, wyniosły w 1997 r. 241 mln USD (wzrost wypłat o 160 mln USD w stosunku do roku poprzedniego). Była to więc pozycja, która miała decydujący wpływ na pogłębienie się w 1997 r. ujemnego salda obrotów z tytułu dochodów.

Transfery

Pozycja „transfery" w okresie 12 miesięcy 1997 r. osiągnęła saldo dodatnie w wysokości 1.100 mln USD. Po 12 miesiącach 1996 r. saldo tej pozycji było również dodatnie i wyniosło 224 mln USD.

Wzrost dodatniego salda transferów o 391% w ciągu 1997 r. był efektem przewagi wpływów nad wypłatami realizowanymi przede wszystkim poza sektorem rządowym. W 1997 r. wpływy z tytułu transferów wyniosły 4.889 mln USD (5.401 mln USD w 1996 r.) przy wypłatach na poziomie 3.789 mln USD (5.177 mln USD rok wcześniej). Odnotowanym spadkom wysokości wpłat i wypłat z tytułu transferów (odpowiednio o 9,5% i 26,8%) towarzyszył spadek obrotów. Przyczyną tego spadku i powiększenia salda omawianej pozycji są transakcje dokonywane przez rezydentów na rachunkach walutowych „A". Wpływy na rachunki „A" zmniejszyły się o 12,4% przy zmniejszeniu się wypłat z tych rachunków o 25,4%. Obroty na rachunkach „A" miały decydujący wpływ na poziom obrotów i ukształtowanie salda transferów, gdyż stanowiły one w omawianym okresie 81,4% wpływów (3.978 mln USD) i 92,1% obrotów po stronie wypłat (3.488 mln USD) pozycji „transfery". Wpłaty i podjęcia z rachunków „A" w poszczególnych kwartałach 1996 i 1997 r. prezentuje wykres 17.

Wykres 17. Wpłaty i wypłaty z rachunków walutowych „A"

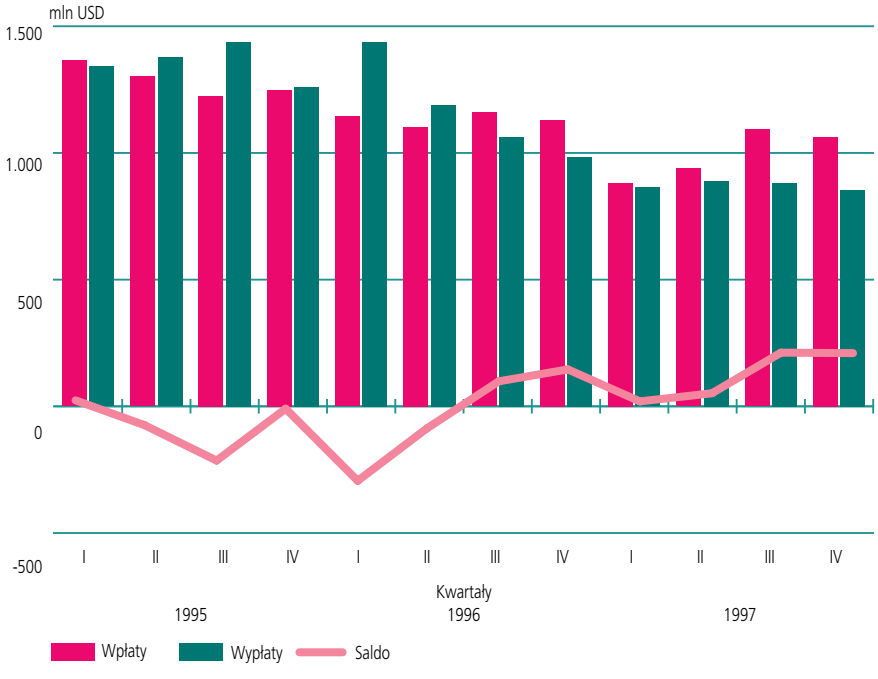

Nie sklasyfikowane obroty bieżące

Saldo nie sklasyfikowanych obrotów bieżących na koniec 1997 r. było dodatnie i wyniosło 6.061 mln USD. Wynik ten świadczy jednakże o istotnym (ponad 15%) zmniejszeniu się dodatniego salda tej pozycji bilansu płatniczego w stosunku do 1996 r. (7.153 mln USD).

Wielkość skupu pieniądza zagranicznego przez banki od ludności i kantorów, prezentowana w obrotach bieżących bilansu płatniczego jako pozycja „nie sklasyfikowane obroty bieżące", odzwierciedla finansowy efekt części transakcji gospodarczych, dokonywanych między polskimi podmiotami a nierezydentami, w szczególności w zakresie nie rejestrowanego handlu towarami i usługami, wynagrodzeń polskich pracowników za granicą oraz transferów. Znaczna część nie rejestrowanych obrotów handlowych przypisywana jest ruchowi turystycznemu, nie należy jednak zapominać o tym, że wszelkie zakupy dokonywane przez cudzoziemców w celu odsprzedaży lub w ilościach hurtowych muszą być traktowane jako wymiana towarowa, a nie usługowa.

Nie sklasyfikowane obroty bieżące bilansu płatniczego charakteryzują się od roku 1995 konsekwentnym spadkiem, co pozwala przypuszczać, że malejące dysproporcje w poziomach cen w Polsce i krajach ościennych obniżają atrakcyjność zakupów dokonywanych przez cudzoziemców w Polsce i powodują, że obserwowana tendencja spadkowa ma charakter stały.

Fakt, że przeważająca część nie sklasyfikowanych obrotów bieżących odzwierciedla poziom skupu walut wymienialnych, pochodzących z nie rejestrowanej wymiany towarowej i dochodów z turystyki, pozwala traktować tę pozycję obrotów bieżących jako czynnik równoważący ujemne saldo rejestrowanych płatniczo obrotów usługowych i towarowych. Wykres 18 prezentuje zestawienie salda rejestrowanych płatniczo obrotów towarowych i nie sklasyfikowanych obrotów bieżących oraz ich wpływ na wynik obrotów bieżących.

Wykres 18. Salda obrotów towarowych, bieżących oraz nie sklasyfikowanych

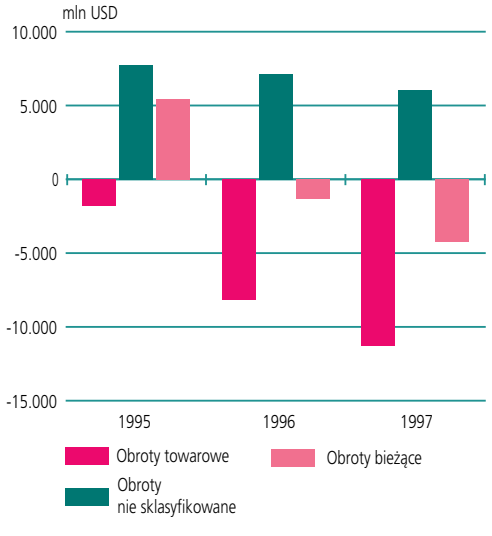

Obroty kapitałowe i finansowe

W 1997 r. saldo obrotów kapitałowych i finansowych było dodatnie i wyniosło 7.589 mln USD. Saldo pozycji „obroty kapitałowe"[13] po 12 miesiącach 1997 r. ukształtowało się na poziomie 95 mln USD. Na koniec 1996 r. saldo to wyniosło 90 mln USD.

Obroty finansowe

Saldo obrotów finansowych w okresie styczeń – grudzień 1997 r. było dodatnie i wyniosło 7.494 mln USD. Pokryło ono w całości ujemne saldo obrotów bieżących oraz wykazało nadwyżkę w wysokości 3.226 mln USD. Na saldo obrotów finansowych składają się salda następujących pozycji rachunku finansowego (w nawiasach podano wysokość sald po 12 miesiącach 1997 r.): saldo inwestycji bezpośrednich (3.041 mln USD), saldo inwestycji portfelowych (2.098 mln USD), saldo kredytów udzielonych (-170 mln USD), saldo kredytów otrzymanych (1.008 mln USD), saldo pozostałego kapitału krótkoterminowego (1.517 mln USD). Obroty finansowe w niniejszym opracowaniu nie zawierają pozycji zmiany rezerw oficjalnych brutto, która – do celów analitycznych – została zaprezentowana odrębnie.

[13] Pozycja „obroty kapitałowe" składa się z dwóch części: transferów kapitałowych (dary inwestycyjne oraz umorzenia kapitału i odsetek) oraz transakcji nabywania i zbywania aktywów niefinansowych i nieprodukcyjnych (chodzi tu o obrót prawami własności patentów, licencji i znaków towarowych).

Tabela 42. Obroty kapitałowe i finansowe bilansu płatniczego w latach 1996 i 1997 (w mln USD)

Wyszczególnienie	1996	1997
OBROTY KAPITAŁOWE I FINANSOWE	4.783	7.589
OBROTY KAPITAŁOWE	90	95
OBROTY FINANSOWE	4.693	7.494
Inwestycje bezpośrednie	2.741	3.041
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-27	-36
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce	2.768	3.077
Inwestycje portfelowe	241	2.098
Polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	282	815
Zagraniczne inwestycje portfelowe w Polsce (pasywa)	-41	1.283
Długoterminowe kredyty udzielone	-32	-110
Wykorzystanie	55	227
Spłaty	23	117
Krótkoterminowe kredyty udzielone	-5	-60
Wykorzystanie	153	189
Spłaty	148	129
Długoterminowe kredyty otrzymane	-211	416
Wykorzystanie	819	1.189
Spłaty	1.030	773
Zapłacone	964	711
Nie zapłacone	66	62
Zrestrukturyzowane	4	3
Umorzone	4	3
Skonwertowane	58	56
Zaległe	–	–
Krótkoterminowe kredyty otrzymane	85	592
Wykorzystanie	597	1.201
Spłaty	512	609
Pozostały krótkoterminowy kapitał	1.874	1.517
Pozostałe operacje finansowe	596	2.075
Zmiany pozostałych należności zagranicznych	757	-755
Zmiany pozostałych zobowiązań zagranicznych	521	197

Inwestycje bezpośrednie. Saldo płatności z tytułu inwestycji bezpośrednich[14] w 1997 r. było dodatnie i wyniosło 3.041 mln USD. Saldo inwestycji bezpośrednich w 1996 r. było równe 2.741 mln USD.

Wzrost zaangażowania netto inwestorów zagranicznych w polskich przedsiębiorstwach w 1997 r. był o 11% większy niż przed rokiem. Jednym ze źródeł napływu środków z zagranicy są dokonane w drugiej połowie 1997 r. płatności związane z prywatyzacją dużych państwowych przedsiębiorstw: Banku Handlowego w Warszawie SA, KGHM „Polska Miedź" oraz Powszechnego Banku Kredytowego SA. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 1997 r. wyniosły netto 3.077 mln USD, w 1996 r. zaś 2.768 mln USD.

Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą zamknęły się, przy niewielkich obrotach, ujemnym saldem równym -36 mln USD. Oznacza to przewagę wypłat na poczet inwestycji za granicą nad wycofywaniem środków pieniężnych z zagranicznych przedsiębiorstw inwestowania bezpośredniego. Przed rokiem saldo polskich inwestycji bezpośrednich również było ujemne i wyniosło -27 mln USD.

Inwestycje portfelowe. Saldo inwestycji portfelowych w 1997 r. było dodatnie i wyniosło 2.098 mln USD, co oznacza bardzo duży wzrost w stosunku do 1996 r., kiedy saldo to wyniosło 241 mln USD.

Porównanie danych za 1997 r. o obrotach z tytułu inwestycji portfelowych dokonywanych przez podmioty krajowe w papiery wartościowe emisji zagranicznych i przez podmioty zagraniczne w papiery emisji krajowych, z danymi z 1996 r. pokazuje nie tylko powiększenie dodatniego salda, lecz również duży wzrost obrotów w roku 1997.

Zagraniczne inwestycje portfelowe w Polsce w 1997 r. zamknęły się dodatnim saldem równym 1.283 mln USD, które było wyższe niż przed rokiem aż o 1.324 mln USD (rok 1996 zamknął się ujemnym saldem równym -41 mln USD). Znaczny wpływ na wzrost salda zagra-

[14] Płatności, dokonane w związku z inwestycjami bezpośrednimi, nie obejmują inwestycji dokonywanych poprzez wniesienie aportów rzeczowych oraz reinwestycje zysków. Dane o całości inwestycji bezpośrednich, uwzględniające zarówno dane na bazie płatniczej, jak i inwestycje nie zarejestrowane przez system bankowy, zostaną opublikowane w bilansie rozrachunkowym za rok 1997.

nicznych inwestycji portfelowych miały, mniejsze niż w poprzednim roku, zakupy polskich obligacji Brady'ego i euroobligacji Skarbu Państwa dokonywane przez podmioty krajowe na rynkach zagranicznych. Faktycznie zakupy te istotnie zmniejszyły wartość polskich zobowiązań zagranicznych i tym samym ujemnie wpłynęły na wielkość zagranicznych inwestycji portfelowych w 1996 r. Inwestycje zagraniczne w polskie papiery dłużne wyniosły netto 684 mln USD, w papiery udziałowe zaś 599 mln USD. Duży wzrost netto zagranicznych inwestycji portfelowych w polskie papiery wartościowe w 1997 r. wynika także z nowych emisji euroobligacji Skarbu Państwa oraz zwiększonego zainteresowania polskimi krótkoterminowymi papierami dłużnymi. Na dużą skalę pojawiły się również nowe emisje obligacji banków i przede wszystkim podmiotów niebankowych, skierowane wyłącznie na rynki zagraniczne.

Saldo polskich inwestycji w zagraniczne papiery wartościowe było dodatnie i wyniosło w omawianym okresie 815 mln USD. Oznacza to przewagę sprzedaży zagranicznych papierów wartościowych nad ich zakupem przez polskie podmioty. W 1996 r. saldo polskich inwestycji portfelowych było niższe o 533 mln USD. Główną część tych inwestycji stanowiły inwestycje w zagraniczne papiery dłużne, których saldo wyniosło w 1997 r. 759 mln USD i było wyższe o 459 mln USD niż przed rokiem. Wpłaty i wypłaty z tego tytułu nie obejmują operacji dokonanych przez NBP, które są klasyfikowane w kategorii „zmiany rezerw oficjalnych brutto".

Kredyty udzielone. Saldo kredytów udzielonych w okresie styczeń – grudzień 1997 r. było ujemne i wyniosło 170 mln USD; po 12 miesiącach 1996 r. saldo to było również ujemne i wyniosło 37 mln USD.

W omawianym okresie wykorzystanie kredytów udzielonych długo- i krótkoterminowych przez zagranicznych kredytobiorców wyniosło 416 mln USD przy spłatach na poziomie 246 mln USD. Porównując dane obecne z danymi okresu styczeń – grudzień 1996 r., można stwierdzić, iż zwiększyły się obroty zarówno po stronie wykorzystania kredytów przez zagranicę – wzrost o 100% (wykorzystanie w 1996 r. 208 mln USD), jak i po stronie spłat – wzrost o 44% (spłaty w 1996 r.: 171 mln USD).

Sektorowe zestawienie obrotów kredytowych pokazuje, że głównym kredytodawcą był sektor bankowy, który udzielił kredytów zagranicy w kwocie 285 mln USD (w tym 148 mln USD kredytów długoterminowych), co stanowiło 68,5% wykorzystania kredytów w omawianym okresie. Pozostałe sektory udzieliły pożyczek na kwotę 131 mln USD (31,5%).

Kredyty otrzymane. Saldo kredytów otrzymanych w okresie styczeń – grudzień 1997 r. było dodatnie i wyniosło 1.008 mln USD, w 1996 r. saldo tej grupy kredytów było ujemne, tj. spłaty kredytów przewyższyły wykorzystanie o 126 mln USD.

W omawianym okresie wykorzystanie kredytów pozyskanych od kredytodawców zagranicznych zarejestrowanych w obrotach płatniczych wyniosło 2.390 mln USD. W 1996 r. wykorzystanie kredytów wyniosło 1.416 mln USD. W 1997 r. zwiększyło się ono zatem o 69% w porównaniu ze stanem na koniec poprzedniego roku. Podmioty polskie w podobnym stopniu korzystały z kredytów długoterminowych (1.189 mln USD – 49,7% ogółu wykorzystania), jak i krótkoterminowych (1.201 mln USD – 50,3% ogółu wykorzystania).

Po stronie spłat nastąpił spadek płatności kredytowych w porównaniu z 1996 r. W okresie styczeń – grudzień 1997 r. zapłacono 1.382 mln USD, podczas gdy w ciągu 12 miesięcy poprzedniego roku wypłacono 1.542 mln USD (spłaty kredytów zmniejszyły się o 10,4%).

Obroty w pozycji „kredyty otrzymane" w ujęciu sektorowym wskazują, że największy napływ netto środków z tego tytułu w omawianym okresie zanotował krajowy sektor bankowy, w przypadku którego wykorzystanie przewyższyło spłaty o 564 mln USD (por. tabela 43).

Tabela 43. Wykorzystanie i spłaty kredytów otrzymanych przez rezydentów (według sektorów) w okresie styczeń – grudzień 1997 r. (w mln USD)

Wyszczególnienie	Wykorzystanie	Spłaty	Saldo
Kredyty otrzymane	2.390	1.382	1.008
Narodowy Bank Polski	1	15	-14
Sektor rządowy	545	645	-100
Sektor bankowy	768	204	564
Sektor pozarządowy i pozabankowy	1.076	518	558

Podobne co do wielkości saldo kredytów otrzymanych w omawianym okresie uzyskał sektor pozarządowy i pozabankowy 558 mln USD.

Istotny wzrost wykorzystania kredytów otrzymanych przez sektor bankowy oraz sektor pozarządowy i pozabankowy może świadczyć o pozyskiwaniu kredytów zagranicznych przez banki i przedsiębiorstwa za granicą w związku z wyższym kosztem kredytowania działalności ze źródeł krajowych niż z zagranicy.

Pozostały kapitał krótkoterminowy. Saldo tej pozycji bilansu płatniczego po 12 miesiącach 1997 r. było dodatnie i wyniosło 1.517 mln USD. Na saldo obrotów pozycji „pozostały kapitał krótkoterminowy" składają się salda następujących pozycji (w nawiasach podano wysokość sald na koniec 1997 r.): zmiany pozostałych należności zagranicznych systemu bankowego (-755 mln USD), zmiany pozostałych zobowiązań zagranicznych systemu bankowego (197 mln USD), pozostałe operacje finansowe (2.075 mln USD).

Pozostałe należności zagraniczne systemu bankowego wzrosły w ciągu omawianego okresu o 755 mln USD (w 1996 r. odnotowano spadek o 757 mln USD). Wzrost należności zagranicznych spowodowany został między innymi wzrostem lokat zagranicznych banków o 513 mln USD oraz wzrostem operacji typu *repurchase agreement* o 339 mln USD. Spadek należności zanotowano w kategorii „gotówka", gdzie należności zagraniczne zmniejszyły się w ciągu 1997 r. o 206 mln USD.

Pozostałe zobowiązania zagraniczne polskiego systemu bankowego wzrosły w ciągu 12 miesięcy 1997 r. o 197 mln USD (w 1996 r. zobowiązania te zwiększyły się o 521 mln USD). Było to przede wszystkim skutkiem wzrostu depozytów banków zagranicznych w bankach krajowych w wysokości 202 mln USD oraz wzrostu stanu rachunków pozostałych nierezydentów o 86 mln USD.

Rezerwy

Rezerwy oficjalne brutto na dzień 31 grudnia 1997 r. wyniosły 20.670 mln USD i zwiększyły się w okresie styczeń – grudzień o 2.637 mln USD. Poziom rezerw na koniec roku był 6,4 razy wyższy niż średnia miesięczna wielkość importu w omawianym okresie. Dla porównania, na koniec grudnia 1996 r. wielkość rezerw oficjalnych brutto – 18.033 mln USD – przewyższała 6,6 razy wartość średniego importu po 12 miesiącach 1996 r.

Poziom rezerw na koniec 1997 r. przewyższał też sześciokrotnie (6,03) pełne płatności roczne, rozumiane jako łączna wartość średniego miesięcznego importu i średnich miesięcznych spłat zadłużenia zagranicznego. Gdyby natomiast poziom rezerw odnieść do PKB, to otrzymany wskaźnik osiągnąłby wielkość 15,2%.

Do wzrostu rezerw oficjalnych brutto przyczyniły się operacje banku centralnego na międzybankowym rynku walutowym i związany z nimi skup przez NBP walut od banków, który wyniósł netto 3.250 mln USD.

Czynnikiem, obniżającym wartość rezerw oficjalnych brutto w omawianym okresie, były różnice kursowe, z tytułu których wartość rezerw zmniejszyła się o 954 mln USD. Ujemne różnice kursowe były efektem wzrostu wartości dolara względem walut, w których utrzymywane są aktywa rezerwowe banku centralnego. Relacja DEM/USD zmieniła się w omawianym okresie z 1,5467 na początku stycznia (02.01) do 1,7917 w dniu 31 grudnia.

Roczne zmiany rezerw oficjalnych brutto, skup netto walut przez NBP oraz miesięczne zmiany rezerw, wynikające z różnic kursowych, prezentuje wykres 19.

Wykres 19. Zmiany rezerw oficjalnych brutto oraz skup walut netto przez NBP

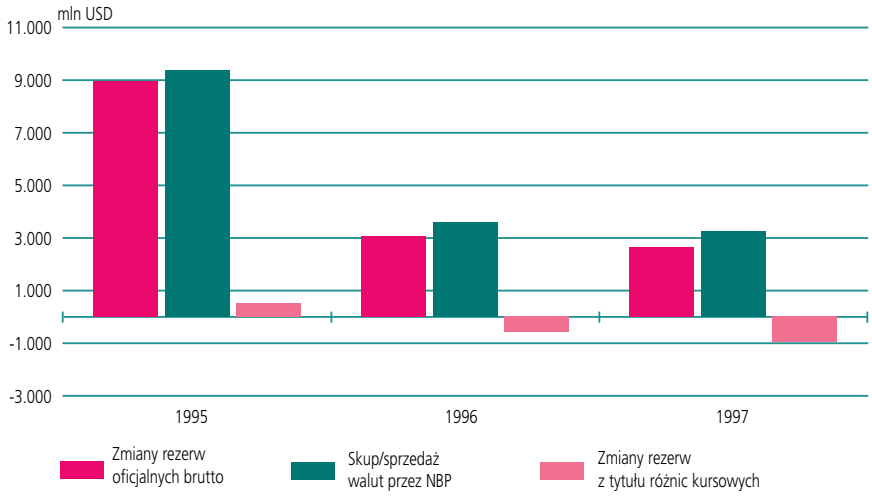

Uwagi metodyczne

TABELA I. Podstawowe dane statystyczne

Informacje zawarte w tabeli I podane są za „Biuletynem Statystycznym" Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Definicje, odnoszące się do kategorii zamieszczonych w tej tabeli, zawarte są w publikacjach GUS.

1. Dane w pkt. 1, 2, 6, 7, 10 i 12 dotyczą wszystkich podmiotów gospodarki, bez względu na charakter własności, tj. zaliczanych do sektora publicznego (podmioty gospodarki narodowej stanowiące własność państwową, komunalną oraz mieszaną z przewagą kapitału sektora publicznego) i prywatnego.

2. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty, prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa, pozyskiwania drewna i pokrewnych działalności usługowych, rybołówstwa w wodach morskich, górnictwa i kopalnictwa, produkcji zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę, budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego, hotelarstwa i gastronomii, transportu, gospodarki magazynowej i łączności, obsługi nieruchomości, wynajmu, prowadzenia interesów, odprowadzania ścieków, wywozu śmieci, usług sanitarnych i pokrewnych, rekreacji, kultury i sportu oraz innych usług.

3. Pojęcie przemysł dotyczy sekcji: górnictwo i kopalnictwo, działalność produkcyjna oraz zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę.

4. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1), sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2), liczbie pracujących, przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych w sektorze przedsiębiorstw (pkt. 6, 7 i 10) dotyczą podmiotów gospodarczych, zatrudniających więcej niż 5 pracowników.

5. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) oraz sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) prezentowane są w ujęciu netto, tj. bez należnego podatku od towarów i usług VAT.

6. Dane o produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) nie uwzględniają robót wykonanych za granicą oraz robót wykonanych systemem gospodarczym, tj. przez podmioty gospodarcze, których podstawowa działalność jest inna niż budowlana.

7. Informacje o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) pokazane są w postaci danych nie wyrównanych sezonowo, tj. w rzeczywistym czasie pracy.

8. Dane o pracujących w sektorze przedsiębiorstw (pkt 6) podane są według stanu na koniec miesiąca.

9. Dane o liczbie bezrobotnych (pkt 8) obejmują osoby, które były zarejestrowane w urzędach pracy na koniec miesiąca.

10. Stopa bezrobocia (pkt 9) oznacza udział bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności czynnej zawodowo.

11. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych w sektorze przedsiębiorstw (pkt 10) podane są w ujęciu brutto, tj. bez potrąceń z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, oraz netto – po potrąceniu tego podatku.

12. Od początku 1998 r. dochody z prywatyzacji nie stanowią bieżących dochodów budżetu państwa, a są źródłem finansowania deficytu budżetowego (pkt 11a).

13. Wyniki finansowe przedsiębiorstw (pkt 12) w głównej mierze dotyczą podmiotów gospodarczych, prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co miesiąc sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym, przy czym dane w zakresie górnictwa i kopalnictwa oraz działalności produkcyjnej dotyczą podmiotów zatrudniających powyżej 50 osób, a w pozostałych rodzajach działalności – podmiotów zatrudniających powyżej 20 osób.

TABELA II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Źródłem informacji w tabeli II jest Narodowy Bank Polski (z wyjątkiem danych w pkt. 16, których źródłem jest „Ceduła Giełdowa" Giełdy Papierów Wartościowych SA w Warszawie).

1. Stopy oprocentowania zamieszczone w tabeli II podane są w stosunku rocznym w wysokości, która obowiązywała w ostatnim dniu miesiąca, jedynie w pkt. 14e i 15e, f podane jest średnie oprocentowanie w ciągu miesiąca.

2. Zamieszczenie w jednej rubryce dwóch wielkości stóp oprocentowania (pkt 3) oznacza, że pierwsza podana stopa oprocentowania odnosi się do kredytu refinansowego na finansowanie inwestycji centralnych objętych poręczeniem Skarbu Państwa. Jest ona równa stopie oprocentowania kredytu lombardowego. Druga stopa, wyższa o jeden punkt procentowy, odnosi się do pozostałych kredytów refinansowych.

3. Od początku 1992 r. środki banków na rachunkach bieżących w NBP nie są oprocentowane.

4. Od 1 kwietnia 1996 r. otwieranie rachunków bieżących przez podmioty inne niż banki, budżet państwa, państwowe jednostki budżetowe i państwowe fundusze celowe oraz otwieranie rachunków lokat terminowych (nie dotyczy Ministerstwa Finansów) wymaga in-

dywidualnej zgody Prezesa NBP, chyba że obowiązek prowadzenia tych rachunków wynika z ustawy.

5. Informacje podane w pkt. 4b dotyczą stóp oprocentowania lokat terminowych przyjętych wyłącznie od osób fizycznych.

6. Stopy oprocentowania kredytów i depozytów złotowych w głównych bankach komercyjnych (pkt. 5, 6) dotyczą stóp oprocentowania stosowanych w następujących bankach:

– Powszechna Kasa Oszczędności – bank państwowy,
– Bank Handlowy w Warszawie SA,
– Bank Śląski SA,
– Bank Przemysłowo-Handlowy SA,
– Bank Depozytowo-Kredytowy SA – Grupa Pekao SA,
– Powszechny Bank Gospodarczy SA– Grupa Pekao SA,
– Wielkopolski Bank Kredytowy SA,
– Pomorski Bank Kredytowy SA – Grupa Pekao SA,
– Powszechny Bank Kredytowy SA,
– Bank Zachodni SA,
– Bank Rozwoju Eksportu SA,
– BIG Bank Gdański SA,
– Bank Polska Kasa Opieki SA – Grupa Pekao SA,
– Kredyt Bank PBI SA,
– Bank Gospodarki Żywnościowej SA.

7. W pkt. 5a podawany jest przedział dolnych granic oprocentowania kredytów, ponadto informacje podane w tym punkcie odnoszą się do kredytów udzielanych do 1 roku.

8. W pkt. 5b, a także w pkt. 6 i 7 podano przedziały ograniczone minimalną i maksymalną wielkością stóp oprocentowania.

9. Oprocentowanie podawane dla depozytów a vista (pkt 6a) odnosi się do depozytów osób fizycznych.

10. Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach (pkt 7) dotyczą rachunków w dolarach amerykańskich w bankach wymienionych w poz. 6 Uwag metodycznych, a ponadto w Banku Staropolskim SA.

11. Informacje o lokatach dobrowolnych na rynku międzybankowym (pkt 8) dotyczą lokat złotowych w bankach, będących rezydentami. Przedziały poszczególnych okresów są prawostronnie domknięte. Średni okres deponowania lokat oraz średnia stopa procentowa są ważone udziałem wielkości lokat dla poszczególnych okresów zapadalności w ogólnej wielkości lokat międzybankowych. Dane pochodzą z banków wymienionych w poz. 6 Uwag metodycznych, a ponadto z:

– BIG Banku SA,
– Polskiego Banku Rozwoju SA,
– Banku Staropolskiego SA,
– Raiffeisen Centrobank SA,
– Pierwszego Komercyjnego Banku SA,
– CITIBANK (Poland) SA,

i obejmują:

– lokaty deponowane między tymi bankami,
– lokaty deponowane przez te banki w pozostałych bankach,
– lokaty deponowane przez pozostałe banki w tych bankach.

12. Rezerwa obowiązkowa ogółem (pkt 10) dotyczy wielkości deklarowanych przez banki i podawana jest według stanu na ostatni dzień miesiąca.

13. Informacje o aukcyjnej sprzedaży przez NBP papierów wartościowych (pkt 12) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca.

14. Informacje o przetargach na bony skarbowe (pkt 14, z wyjątkiem 14g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 14e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 14f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów.

Stan bonów w obiegu na koniec miesiąca (pkt 14g) obliczony został z uwzględnieniem terminu wykupu, liczonego od następnego dnia po przetargu, w wyniku którego nastąpiła sprzedaż. Powyższy stan nie obejmuje bonów, będących w obiegu, nie pochodzących z przetargów.

15. Informacje o przetargach na bony pieniężne NBP (pkt 1 5, z wyjątkiem 15g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 15e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 15f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów.

16. Warszawski Indeks Giełdowy (pkt 16d) liczony jest według tzw. formuły kapitałowej, odzwierciedlającej procentowe zmiany wartości rynkowej spółek giełdowych. Na każdej sesji giełdy liczona jest wartość rynkowa wszystkich spółek rynku podstawowego (giełdowa

kapitalizacja) i porównywana z wartością z poprzednich sesji. Przyjęto założenie, że wartość indeksu na pierwszej sesji giełdy w dniu 16.04.1991 r. wyniosła 1.000 pkt.

17. Wskaźnik C/Z (pkt 16e) oznacza relację ceny rynkowej do zysku netto i jest obliczany jako iloraz łącznej średniej wartości rynkowej spółek w danym miesiącu do ich łącznych zysków w ciągu ostatnich 12 miesięcy, za które dostępne są dane finansowe.

18. Wskaźnik obrotu (pkt 16f) oznacza stosunek wartości sprzedanych akcji do średniej wartości rynkowej wszystkich spółek notowanych na giełdzie w danym miesiącu.

TABELA III. Kursy USD i DEM w 1997 roku

Źródłem informacji są dane Narodowego Banku Polskiego.

1. Fixing jest to urzędowy kurs oficjalny, który służy do celów statystycznych i księgowych.

2. Kurs kantorowy dolara został obliczony na podstawie informacji o kursach w kantorach wymiany walut w kilkunastu wybranych województwach.

3. Przeciętny kurs fixingowy USD, DEM oraz relacji DEM/1 USD obliczony został jako średnia arytmetyczna z oficjalnych kursów dziennych w poszczególnych dniach miesiąca.

4. Przeciętny kurs kantorowy dolara w ciągu miesiąca obliczony został jako średnia ważona.

TABELA IV. Kształtowanie się wysokości stóp oprocentowania kredytów złotowych w wybranych bankach komercyjnych

Źródłem informacji są dane z banków komercyjnych.

1. Stopy procentowe podane są w stosunku rocznym.

2. W zależności od stopnia ryzyka spłaty udzielonego kredytu banki określają indywidualnie wysokość stóp procentowych. Stopy procentowe od kredytów o najmniejszym stopniu ryzyka oznaczają oprocentowanie dla kredytobiorców o dużej wiarygodności finansowej.

TABELA V. Kształtowanie się wysokości stóp oprocentowania depozytów złotowych w wybranych bankach komercyjnych

Źródłem informacji są dane z banków komercyjnych.

1. Stopy procentowe podane są w stosunku rocznym.

2. Podanie kilku stóp procentowych dla danego okresu wynika z różnicowania przez banki oprocentowania w zależności od wielkości depozytu. W nawiasach podane są stałe stopy oprocentowania.

Uwagi ogólne do TABEL VI, VII i VIII

1. Informacje dotyczą stanów na koniec poszczególnych miesięcy i pochodzą z danych bilansowych otrzymywanych z banków w systemie Bankowa Informacja Sprawozdawcza (BIS) wprowadzonym od stycznia 1997 r.

2. Informacje w tabelach opracowano na podstawie danych źródłowych zarejestrowanych w BIS na dzień 31 maja 1998 r.

3. Informacje dotyczące grudnia 1996 r., zamieszczone w niniejszej publikacji, pochodzą z systemu BIS i opracowane zostały na podstawie raportów bankowych, zawierających dane zweryfikowane przez biegłych rewidentów. Informacje dotyczące grudnia 1996 r., które zostały zamieszczone w „Raporcie Rocznym 1996", nie były ostatecznie zweryfikowane, bowiem materiał przekazano do publikacji przed ostateczną weryfikacją danych grudniowych w bankach. W związku z powyższym dla tożsamych kategorii (zgodnych zakresowo), dotyczących grudnia 1996 r., w niniejszej publikacji oraz w „Raporcie Rocznym 1996" mogą występować różnice liczbowe.

4. Aktywa w tabelach VI, VII i VIII prezentowane są w ujęciu brutto, tzn. bez pomniejszenia należności o utworzone rezerwy, umorzenia i rezerwy na deprecjację.

5. **Niebankowe instytucje finansowe** są to: instytucje ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne i powiernicze oraz pozostałe jednostki finansowe, tj. giełdy papierów wartościowych, niebankowe domy maklerskie, kantory, placówki pocztowe, towarzystwa funduszy powierniczych, instytucje sprawujące nadzór nad rynkiem finansowym (np. Komisja Papierów Wartościowych – KPW), jednostki tworzące infrastrukturę rynku finansowego (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych – KDPW, izby i centra rozliczeniowe) oraz firmy leasingowe, a także fundusze i fundacje, świadczące usługi finansowe. Grupa podmiotów zaliczonych do niebankowych instytucji finansowych wydzielona została jako podsektor sektora finansowego zgodnie z nowym systemem informacji bankowej. W systemie obowiązującym do końca 1996 r. jednostki te zaliczane były do różnych sektorów podmiotów gospodarczych.

6. **Sektor budżetowy** oznacza budżet państwa, budżety terenowe oraz fundusze celowe budżetu państwa i budżetów terenowych. Zakres tej kategorii nie został zmieniony.

7. **Sektor niefinansowy** obejmuje podmioty gospodarcze wymienione w pozycjach 7 i 8.

8. Pojęcie **podmioty gospodarcze sektora niefinansowego** obejmuje przedsiębiorstwa i spółki państwowe, przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie, przedsiębiorców indywidualnych, rolników indywidualnych oraz pozostałe jednostki niefinansowe, tj. fundusze i fundacje nie zaliczane do jednostek finansowych, agencje, związki zawodowe, stowarzyszenia, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe itp.

9. Pojęcie **osoby prywatne** oznacza osoby fizyczne z wyjątkiem osób zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych.

10. **Aktywa/pasywa zagraniczne** obejmują należności/zobowiązania od nierezydentów, w dewizach (w walutach wymienialnych i niewymienialnych) oraz w złotych z wyjątkiem kapitałów banków oraz funduszy uzupełniających wpłaconych przez podmioty zagraniczne. Zgodnie z wytycznymi skierowanymi do banków, te kapitały oraz fundusze uzupełniające powinny być traktowane na równi z kapitałem wpłaconym przez rezydentów.

Aktywa/pasywa zagraniczne w niniejszej publikacji odpowiadają zakresowo dotychczas publikowanym w raportach kategoriom należności/zobowiązania zagraniczne.

Wszystkie inne niż aktywa/pasywa zagraniczne kategorie zamieszczone w tabelach są odzwierciedleniem operacji z rezydentami.

11. **Należności** obejmują kredyty i pożyczki złotowe oraz dewizowe, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, operacje nadzwyczajne, inne należności oraz odsetki zapadłe.

12. **Należności/zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu** są pożyczką udzieloną, lokatą złożoną/pożyczką otrzymaną, lokatą przyjętą pod zastaw papierów wartościowych. Powyższe kategorie nie obejmują transakcji przeprowadzanych między bankami komercyjnymi a bankiem centralnym. Transakcje te są elementem kategorii należności/zobowiązania od/wobec NBP.

13. **Zobowiązania** są to depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista osób prywatnych), depozyty terminowe i zablokowane, bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne), będące w posiadaniu osób prywatnych, rachunki zastrzeżone, rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niefinansowych i niebankowych instytucji finansowych, operacje o charakterze nadzwyczajnym i środki na finansowanie programów rozwojowych.

TABELA VI. Banki komercyjne – aktywa i pasywa

1. **Należności od sektora niefinansowego** obejmują wyłącznie należności od podmiotów wymienionych w poz. 7 i 8 uwag ogólnych do tabel VI, VII i VIII. Nie obejmują one natomiast należności od instytucji ubezpieczeniowych zaliczanych do tego sektora we wcześniejszych raportach.

2. **Operacje z przyrzeczeniem odkupu** były zaliczane we wcześniejszych raportach do pozostałych aktywów/pasywów.

3. Na **papiery wartościowe emitowane przez sektor budżetowy** składają się:

– bony skarbowe,

– obligacje w złotych i dewizach.

Wielkość zadłużenia sektora budżetowego w bankach komercyjnych z tytułu posiadanych przez banki rządowych papierów wartościowych na koniec grudnia 1996 r. opublikowana w „Raporcie Rocznym 1996" znacząco różni się od wielkości zamieszczonej dla tego samego okresu w niniejszym raporcie. Przyczyną tej różnicy był sposób ewidencji dłużnych papierów wartościowych w pewnej grupie banków. Banki te przekazywały do NBP informacje o posiadanych papierach wartościowych wycenionych według ceny nabycia. Prezentowane w tym raporcie informacje o wielkości portfela budżetowych papierów wartościowych, także dla grudnia 1996 r., odzwierciedlają cenę nabycia powiększoną o naliczone odsetki i dyskonto.

4. **Pozostałe aktywa** ujmują między innymi: majątek trwały, odsetki niezapadłe, konta rozliczeniowe, koszty i przychody rozliczane w czasie, rozrachunki z dłużnikami różnymi.

5. **Pozostate pasywa** obejmują między innymi: odsetki naliczone, konta rozliczeniowe, rozrachunki z wierzycielami różnymi, koszty i przychody rozliczane w czasie, przychody zastrzeżone, wynik w trakcie zatwierdzania oraz wynik (zysk/strata) roku bieżącego, rezerwy celowe, umorzenia rezerwy na deprecjację.

TABELA VII. Narodowy Bank Polski – aktywa i pasywa

1. Zestawienie zawarte w tabeli VII prezentuje pozycje aktywów i pasywów bilansu Narodowego Banku Polskiego w sposób, umożliwiający agregację danych i stworzenie zagregowanej informacji o systemie bankowym.

2. Zasady agregacji zastosowane w tabeli VII zgodne są z przyjętymi dla banków komercyjnych. W szczególności oznacza to, że przyjęto ten sam przekrój podmiotowy i przedmiotowy z uwzględnieniem operacji, wynikających ze specyfiki działalności banku centralnego (np. kredyt refinansowy, rezerwy obowiązkowe).

3. Różnice między informacjami zawartymi w „Raporcie Rocznym 1996" w tabeli III aneksu a informacjami z niniejszej publikacji w pozycjach **aktywów i pasywów zagranicznych** dla grudnia 1996 r. wynikają ze zmiany zasad ewidencji składników tych kategorii w Narodowym Banku Polskim.

4. **Należności od banków** są zgodne z zakresem kategorii *Należności od sektora finansowego*, publikowanej w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

5. **Kredyty refinansowe celowe** odpowiadają zakresowo kategorii *Kredyt refinansowy pozostały*, publikowanej w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

6. **Kredyty refinansowe inne** odpowiadają zakresowo kategorii *Kredyt refinansowy w rachunku bieżącym*, publikowanej w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

7. **Kredyty nie spłacone w terminie** odpowiadają zakresem kategorii *Kredyt refinansowy podstawowy*, publikowanej w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

8. **Papiery wartościowe emitowane przez banki** odpowiadają zakresem kategorii *Pozostałe papiery wartościowe*, publikowanej w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

9. **Papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa** odpowiadają zakresem sumie kategorii *Bony skarbowe i Obligacje skarbowe*, publikowanych w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

10. Suma kategorii **Zobowiązania wobec banków** oraz **Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych** odpowiada zakresem kategorii *Zobowiązania wobec sektora finansowego*, publikowanej w tabeli III „Raportu Rocznego 1996".

11. **Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych** były elementem kategorii *Pozostałe pasywa* we wcześniejszych publikacjach raportu.

12. Kategorie aktywów i pasywów, które nie zostały wymienione w uwagach do tabeli VII, nie zmieniły się w porównaniu z kategoriami zamieszczonymi we wcześniejszym raporcie w tabeli III.

13. W skład **pozostałych aktywów** wchodzą różnorodne, nie wyszczególnione w zestawieniu aktywa NBP, których podstawowymi składnikami są: koszty przyszłych okresów, podział wyniku finansowego (w tym wpłaty do budżetu), pozostałe należności i zapasy, udziały, nieruchomości i ruchomości.

14. W skład **pozostałych pasywów** wchodzą różnorodne, nie wyszczególnione w zestawieniu zobowiązania NBP, których podstawowymi składnikami są: pozostałe fundusze, dochody przyszłych okresów, rozrachunki międzyoddziałowe i międzybankowe, rezerwy celowe, rezerwa rewaluacyjna, rozliczenie wyceny sald pozycji w walutach obcych, wynik finansowy.

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP – aktywa i pasywa

Tabela zawiera zagregowane informacje, dotyczące banków komercyjnych (patrz tabela VI) i NBP (patrz tabela VII).

TABELA IX. Miary pieniądza

Podstawową miarą **podaży pieniądza** stosowaną przez NBP pozostaje **M2**, publikowane dotychczas pod nazwą *podaż pieniądza ogółem*.

Definicja M2 w porównaniu z zakresem obowiązującym do końca 1996 r. została rozszerzona o depozyty niebankowych instytucji finansowych (poprzednio włączone były jedynie depozyty instytucji ubezpieczeniowych) oraz zobowiązania w stosunku do podmiotów gospodarczych z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

W ramach M2 wyróżnia się dodatkowo miarę pieniądza najbardziej płynnego, bezpośrednio wykorzystywanego w transakcjach – **M1**, obejmującą pieniądz gotówkowy w obiegu oraz depozyty na żądanie (złotowe i walutowe) osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

TABELA X. Bilans skonsolidowany systemu bankowego

1. Zestawienie obejmuje informacje o aktywach i pasywach banków komercyjnych i NBP w układzie dostosowanym do potrzeb analiz pieniężnych. Odpowiednikiem tej tabeli w „Raporcie Rocznym 1996" była tabela V.

2. Z dniem 1 stycznia 1997 r. Narodowy Bank Polski wprowadził zmiany metodyki wyliczania agregatów pieniężnych. W niniejszej publikacji zmianą objęto również grudzień 1996 r.

Stosowany do końca 1996 r. agregat „depozyty" zastąpiony został agregatem **„zobowiązania"**, który poza depozytami może obejmować także zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Agregat „kredyty" zastąpiony został agregatem **„należności"**, który poza kredytami może obejmować także skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, dłużne papiery wartościowe oraz należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu.

W ujęciu podmiotowym agregaty „należności" i „zobowiązania" poszerzono o informacje, dotyczące niebankowych instytucji finansowych, które we wcześniejszych publikacjach były elementami kategorii *Saldo pozostałych pozycji netto*.

3. Na **podaż pieniądza ogółem** składa się podaż pieniądza krajowego oraz zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

4. Na **podaż pieniądza krajowego** składa się pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków) i zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

5. **Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)** oznacza gotówkę w złotych (banknoty i monety), będącą w obiegu poza kasami banków. Rachunkowo jest to różnica

między stanem pieniądza gotówkowego w obiegu znajdującego się poza NBP i stanem gotówki w kasach banków.

6. Do z**obowiązań wobec osób prywatnych** zaliczane są depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista), rachunki zastrzeżone bieżące, rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, depozyty terminowe i zablokowane, rachunki zastrzeżone terminowe oraz bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne).

7. **Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych. Do tych kategorii zaliczane są rachunki bieżące, depozyty terminowe i zablokowane, rachunki zastrzeżone, rachunki w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niebankowych i niebankowych instytucji finansowych oraz zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

8. **Aktywa zagraniczne netto** obliczane są jako różnica między wszystkimi należnościami od nierezydentów i wszystkimi zobowiązaniami w stosunku do nierezydentów (zobacz definicja w uwagach ogólnych do tabel VI, VII i VIII, poz. 9).

9. **Aktywa krajowe netto** oznaczają należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych, powiększone o zadłużenie netto sektora budżetowego oraz saldo pozostałych pozycji (netto). Rachunkowo jest to różnica między podażą pieniądza ogółem i wielkością aktywów zagranicznych netto.

10. **Należności od osób prywatnych** obejmują kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia oraz odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych.

11. **Należności od podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych.

Do tych kategorii zaliczane są: kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych, dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz inne należności (np. z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych, środki w Funduszu Gwarancyjnym giełdy).

12. **Zadłużenie netto sektora budżetowego** w systemie bankowym jest to ogół należności od budżetu państwa, budżetów terenowych oraz funduszy celowych budżetu państwa i budżetów terenowych, także z tytułu papierów wartościowych wyemitowanych przez budżet państwa i budżety terenowe, a będących w posiadaniu banków komercyjnych i banku centralnego, pomniejszony o ogół zobowiązań banków wobec wyżej wymienionych.

13. Na **saldo pozostałych pozycji (netto)** składają się następujące główne pozycje: dochody banków, fundusze banków oraz rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, konta rozliczeniowe, zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych, należności i zobowiązania banków wobec siebie, rezerwy celowe.

TABELA XII. Bilans płatniczy RP w walutach wymienialnych

1. Bilans płatniczy jest statystycznym zestawieniem, które w sposób usystematyzowany dokonuje podsumowania, w odniesieniu do określonego okresu, transakcji gospodarczych przeprowadzonych przez dany kraj z resztą świata. Transakcje zawierane są między rezydentami i nierezydentami, dotyczą między innymi towarów, usług oraz dochodu, finansowych roszczeń i wierzytelności w odniesieniu do reszty świata oraz takich transakcji, które zostały sklasyfikowane jako transfery i obejmują przeciwne zapisy księgowe w celu zrównoważenia – w rozumieniu księgowości – transakcji jednostronnych.

2. Źródłem danych do polskiego bilansu płatniczego są sprawozdania polskich banków, posiadających uprawnienia do obrotu dewizowego, z transakcji przeprowadzonych na rachunkach nostro w bankach zagranicznych, na rachunkach nierezydentów w polskich bankach, rozliczeń kompensacyjnych, rozliczeń w formie potrąceń wierzytelności z wierzytelnościami drugiej strony oraz transakcji przeprowadzonych bezpośrednio w pieniądzu w kasach banków dewizowych. Dane do bilansu płatniczego są zbierane w walutach oryginalnych, tj. w walutach, w których została przeprowadzona transakcja. Są one następnie przeliczane na USD.

Bilans płatniczy zawiera obroty bieżące, obroty kapitałowe i finansowe, exceptional financing, różnice kursowe oraz zmiany rezerw oficjalnych brutto.

3. **Obroty bieżące** obejmują towary, usługi, dochody, transfery bieżące oraz nie sklasyfikowane obroty bieżące.

Towary obejmują eksport i import towarów, remonty kapitalne towarów, uszlachetnienie towarów, towary zaopatrzeniowe zakupione/sprzedane przewoźnikom w portach oraz złoto niemonetarne.

Usługi obejmują eksport i import z tytułu: usług transportowych, podróży zagranicznych, usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych, ubezpieczeń i reasekuracji, usług finansowych, budowlanych, informatycznych i informacyjnych, praw autorskich, patentów i opłat licencyjnych, pozostałych usług handlowych, usług dla ludności, audiowizualnych, kulturalnych i rekreacyjnych, a także utrzymanie przedstawicielstw.

Dochody zawierają wynagrodzenia pracowników, dochody od inwestycji bezpośrednich, portfelowych oraz pozostałe dochody. Do pozostałych dochodów włączono odsetki od kredytów udzielonych, otrzymanych oraz od rachunków bankowych i lokat.

Transfery bieżące składają się z transferów sektora rządowego z tytułu darów i pomocy bezzwrotnej oraz z tytułu podatków i opłat na rzecz polskiego sektora rządowego, oraz z transferów pozostałych sektorów, do których zaliczono przekazy zarobków, spadki, renty i emerytury, wpływy i podjęcia z rachunków walutowych „A", podatki i opłaty na rzecz obcych rządów.

Nie sklasyfikowane obroty bieżące zawierają kwotę skupu i sprzedaży walut netto.

4. **Obroty kapitałowe i finansowe**.

Obroty kapitałowe obejmują transfery kapitałowe, do których zaliczamy dary i środki z tytułu pomocy bezzwrotnej dokonane z wyraźnym przeznaczeniem na finansowanie środków trwałych, umorzenie długu oraz nabywanie/zbywanie aktywów niefinansowych i nie produkowanych. Nabywanie/zbywanie aktywów oznacza zakup przez osoby krajowe/ sprzedaż osobom zagranicznym praw własności patentów, praw autorskich, znaków handlowych itp., a także sprzedaż gruntu ambasadom znajdującym się na terenie Polski lub zakup gruntu przez polskie ambasady za granicą.

Obroty finansowe zawierają aktywa i pasywa finansowe obejmujące inwestycje bezpośrednie, portfelowe, kredyty oraz pozostały krótkoterminowy kapitał.

Inwestycje bezpośrednie odzwierciedlają długotrwałe udziały jednostki rezydenta jednej gospodarki (inwestor bezpośredni) w jednostce rezydenta innej gospodarki (przedsiębiorstwo inwestycji bezpośrednich) i obejmują transakcje zawarte między nimi. Transakcje związane z inwestycjami bezpośrednimi (polskie za granicą i zagraniczne w Polsce) dzielą się na kapitał akcyjny oraz pozostały kapitał.

Inwestycje portfelowe obejmują transakcje udziałowymi (akcjami) i dłużnymi papierami wartościowymi. Dłużne papiery wartościowe dzielą się na obligacje i skrypty dłużne, instrumenty rynku pieniężnego i pochodne instrumentów finansowych (derywaty).

Kredyty zagraniczne udzielone i otrzymane obejmują wszystkie kredyty transakcyjne i finansowe sektora rządowego, bankowego oraz kredyty sektora pozarządowego i pozabankowego w podziale na długoterminowe (powyżej 1 roku) i krótkoterminowe (do 1 roku włącznie).

Pozostały krótkoterminowy kapitał składa się z pozostałych operacji finansowych oraz zmiany stanów należności i zobowiązań zagranicznych systemu bankowego.

5. **Exceptional financing** obejmuje dwie formy finansowania obrotów bilansu płatniczego: zobowiązania zrestrukturyzowane przedstawiające określoną sumę odroczonych spłat zobowiązań wynikających z umów zawartych z wierzycielami zagranicznymi oraz zmiany stanu zaległości. Wzrost zaległości występuje, gdy należne w danym roku spłaty odsetek i rat kapitałowych tylko częściowo zostały zapłacone czy też formalnie odroczone.

Nie regulowane spłaty powodują narastanie zaległości. Spadek zaległości ma miejsce w przypadku spłat zaległych odsetek lub rat kapitałowych oraz jeżeli następuje umowne odroczenie zaległych zobowiązań w drodze zawarcia z wierzycielami umowy refinansowej.

6. **Zmiany rezerw oficjalnych brutto**. Rezerwy oficjalne brutto składają się z łatwo rozporządzalnych aktywów zagranicznych kontrolowanych przez NBP. Stanowią one zabezpieczenie operacji bilansu płatniczego oraz wykorzystywane są między innymi do interwencji na rynkach pieniężnych. Rezerwy oficjalne zawsze odnoszą się do faktycznie istniejących aktywów zagranicznych. W skład rezerw oficjalnych wchodzi złoto monetarne, należności w SDR oraz foreign exchange. Ostatnia pozycja obejmuje pieniądz w obiegu i lokaty, zagraniczne papiery wartościowe oraz inne należności zagraniczne.

TABELA I. Podstawowe dane statystyczne

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1996	1997		
			XII	I	II	III
1.	Produkcja sprzedana przemysłu					
	a) w cenach bieżących	mln zł	24.930,3	24.525,0	23.929,4	25.598,8
	b) w cenach stałych					
	- ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	110,1	108,6	108,7	104,8
	- poprzedni miesiąc = 100	%	102,1	96,6	97,2	106,6
2.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej					
	a) w cenach bieżących	mln zł	3.431,6	1.368,1	1.585,9	1.970,2
	b) w cenach stałych					
	- ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	122,1	97,9	128,0	133,9
	- poprzedni miesiąc = 100	%	139,7	39,6	114,0	122,7
3.	Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych					
	a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	118,5	117,8	117,3	116,6
	b) poprzedni miesiąc = 100	%	101,3	102,9	101,1	100,8
	c) grudzień poprzedniego roku = 100	%	118,5	102,9	104,0	104,9
4.	Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu					
	a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	110,5	112,9	111,9	111,8
	b) poprzedni miesiąc = 100	%	100,5	103,4	100,8	100,2
5.	Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej					
	a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	116,4	114,5	114,4	114,5
	b) poprzedni miesiąc = 100	%	101,1	101,2	101,3	101,3
6.	Pracujący w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5.841,0	5.879,0	5.885,0	5.897,0
7.	Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5.667,0	5.681,0	5.700,0	5.708,0
8.	Liczba bezrobotnych	tys. osób	2.359,5	2.336,3	2.312,5	2.235,7
9.	Stopa bezrobocia	%	13,6	13,1	13,0	12,6
10.	Przeciętne wynagrodzenia miesięczne w sektorze					
	przedsiębiorstw, w tym: - brutto	zł	1.153,79	1.024,32	1.025,36	1.073,37
	- netto	zł	923,10	844,22	848,22	887,02
11.	Wyniki finansowe budżetu państwa					
	a) dochody budżetu państwa	mln zł	99.734,6	7.961,2	15.547,9	23.467,3
	b) wydatki budżetu państwa	mln zł	108.857,0	8.380,8	17.011,9	27.409,1
	c) wynik budżetu państwa i saldo kredytów zagranicznych	mln zł	-9.734,9	-417,2	-1.456,6	-4.161,9
12.	Wyniki finansowe przedsiębiorstw					
	a) przychody ogółem	mln zł	543.097,3	48.632,2	95.189,5	146.711,7
	w tym przychody ze sprzedaży produktów	mln zł	328.454,6	29.501,3	57.385,2	87.794,1
	b) koszty uzyskania przychodów ogółem	mln zł	527.419,0	46.628,8	91.478,7	141.205,8
	w tym koszt własny sprzedanych produktów	mln zł	327.470,8	29.034,6	57.194,7	87.824,3
	c) wynik finansowy brutto (saldo)	mln zł	18.438,6	2.046,7	3.819,4	5.737,6
	d) obciążenia wyniku finansowego brutto	mln zł	9.922,2	1.214,6	2.224,9	3.215,4
	e) wynik finansowy netto (saldo)	mln zł	8.516,5	832,0	1.594,5	2.522,2
	f) wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności	%	97,1	95,9	96,1	96,2
	g) wskaźnik rentowności obrotu netto	%	1,6	1,7	1,7	1,7
	h) wskaźnik płynności II stopnia	%	89,5	90,6	91,1	89,6
	i) majątek obrotowy ogółem	mln zł	149.729,7	146.299,6	155.104,6	159.360,5
	j) należności z tytułu dostaw robót i usług	mln zł	57.761,9	58.730,9	62.292,6	64.486,6
	k) zobowiązania z tytułu dostaw robót i usług	mln zł	56.032,2	53.054,9	55.016,1	56.464,7

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
27.314,2	25.841,5	27.476,8	26.738,4	26.758,7	30.347,5	31.235,3	29.438,4	30.714,9
115,9	106,6	119,9	110,4	108,9	116,4	110,9	111,7	113,3
106,0	94,3	105,9	96,6	99,8	113,0	102,3	93,7	103,6
2.355,3	2.539,8	2.839,7	2.846,5	2.953,5	3.383,5	3.895,8	3.039,9	4.452,1
135,8	120,9	120,2	111,3	110,8	117,6	118,2	109,4	113,5
117,7	106,8	110,8	99,1	102,6	113,4	113,8	77,3	145,2
115,3	114,6	115,3	114,9	114,5	113,6	113,1	113,2	113,2
101,0	100,6	101,5	99,8	100,1	101,4	101,1	101,2	101,0
105,9	106,6	108,2	108,0	108,1	109,5	110,8	112,1	113,2
112,0	112,4	112,2	112,0	112,5	113,0	112,1	112,1	111,6
101,0	100,4	100,5	100,9	100,9	100,8	100,8	100,7	100,5
114,5	114,4	114,0	114,3	114,2	114,1	114,3	114,2	114,3
101,6	101,0	100,8	101,0	101,1	101,1	101,2	100,9	100,9
5.905,0	5.910,0	5.922,0	5.927,0	5.926,0	5.944,0	5.964,0	5.946,0	5.877,0
5.718,0	5.716,0	5.726,0	5.733,0	5.730,0	5.745,0	5.769,0	5.756,0	5.712,0
2.131,7	2.043,8	2.039,9	1.989,0	1.928,9	1.853,7	1.791,7	1.800,5	1.826,4
12,1	11,7	11,6	11,3	11,0	10,6	10,3	10,3	10,5
1.106,66	1.099,73	1.172,12	1.191,50	1.145,92	1.173,98	1.226,24	1.277,28	1.368,35
913,07	906,22	962,12	975,48	936,93	957,28	995,78	1.032,24	1.109,21
32.023,0	40.641,1	50.605,7	61.549,9	72.088,3	83.373,8	96.210,8	107.664,7	119.772,1
37.516,3	47.309,3	58.000,7	69.343,9	79.055,6	89.418,0	102.065,2	112.884,3	125.675,7
-5.230,5	-10.939,5	-10.967,7	-9.556,5	-7.682,6	-7.251,0	-7.476,1	-7.034,5	-8.086,2
202.820,1	257.436,5	314.455,4	371.340,4	425.985,7	488.232,0	554.463,8	615.400,4	692.158,1
121.005,1	153.171,1	187.424,5	220.863,2	254.645,9	292.786,6	332.308,4	368.687,8	410.952,3
195.141,3	247.683,6	302.668,9	357.297,0	409.904,3	469.353,4	532.865,9	592.338,5	668.678,9
120.398,5	152.547,3	186.692,1	219.916,4	253.521,4	291.002,4	330.112,7	367.039,5	410.407,4
7.930,7	10.043,8	12.193,4	14.415,5	16.405,6	19.603,5	22.209,0	23.885,3	24.677,5
4.256,1	5.281,8	6.207,8	7.146,3	8.113,4	9.323,2	10.408,7	10.991,3	12.088,8
3.674,6	4.762,0	5.985,6	7.269,1	8.292,2	10.280,3	11.800,2	12.894,1	12.588,7
96,2	96,2	96,3	96,2	96,2	96,1	96,1	96,3	96,6
1,8	1,8	1,9	2,0	1,9	2,1	2,1	2,1	1,8
90,0	90,7	90,3	89,9	89,7	89,7	89,2	89,5	85,6
162.148,2	166.185,6	169.752,5	170.661,4	174.180,4	179.732,7	187.303,9	193.144,5	193.596,5
65.493,1	67.282,9	69.743,7	68.846,6	71.411,4	74.332,2	77.268,9	80.599,0	78.656,2
57.587,0	59.806,1	63.059,5	62.268,0	64.310,0	66.656,9	71.104,1	73.669,5	78.881,5

TABELA II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1996	1997		
			XII	I	II	III
1.	Stopa oprocentowania kredytu lombardowego	%	25,0	25,0	25,0	25,0
2.	Stopa redyskonta weksli	%	22,0	22,0	22,0	22,0
3.	Stopa oprocentowania kredytu refinansowego	%	25,0/26,0	25,0/26,0	25,0/26,0	25,0/26,0
4.	Stopa oprocentowania środków na rachunkach w NBP					
	a) na rachunkach bieżących podmiotów innych niż banki	%	7,5	7,5	7,5	7,5
	b) na rachunkach lokat terminowych:					
	- 180-dniowych	%	-	-	-	-
	- 270-dniowych	%	-	-	-	-
5.	Stopy oprocentowania kredytów złotowych w głównych bankach komercyjnych					
	a) od kredytów o najmniejszym stopniu ryzyka	%	20,5-28,8	20,5-26,3	20,5-26,3	22-26,3
	b) stopa dyskontowa weksli	%	21,9-26	22-26	22-26	22-26
6.	Stopy oprocentowania depozytów złotowych w głównych bankach komercyjnych					
	a) a vista	%	6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14
	b) rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych	%	12,25-15,2	12,25-15,2	9,5-15,2	9,5-15,2
	c) 1-miesięcznych	%	14-18	14-18,7	14-18,7	14-19
	d) 3-miesięcznych	%	15,5-18	15,5-18,2	16-18,5	16-18,8
	e) 6-miesięcznych	%	17-19,5	16,5-19,5	16,5-19,5	16,5-20
	f) 12-miesięcznych	%	18-20,5	16,5-20,5	16,5-20,5	16,5-20,5
	g) 24-miesięcznych	%	18,5-21	18,5-21	18,5-21	18,5-21
	h) 36-miesięcznych	%	18,5-22	18,5-22	18,5-22	18,5-21,5
7.	Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach					
	a) a vista	%	2-4	2-4	2-3,8	2-3,8
	b) 3-miesięcznych	%	3-4,95	3-4,9	3-4,8	3-5,4
	c) 6-miesięcznych	%	3-5	3-5	3-4,9	3-5,6
	d) 12-miesięcznych	%	3,5-5,3	3,5-5,2	3,5-5,1	3,5-5,9
	e) 24-miesięcznych	%	4-5,4	4-5,3	4-5,3	4-5,3
	f) 36-miesięcznych	%	4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5
8.	Lokaty dobrowolne na rynku międzybankowym					
	a) stan na koniec miesiąca	mln zł	6.342,4	6.387,3	7.127,8	7.555,3
	w tym udział lokat:					
	0 - 1-miesięcznych	%	46,5	45,4	61,7	56,6
	1 - 2-miesięcznych	%	21,9	17,9	4,3	11,1
	2 - 3-miesięcznych	%	8,4	10,1	8,1	6,3
	3 - 6-miesięcznych	%	8,4	7,4	10,5	12,0
	6 - 12-miesięcznych	%	7,2	7,3	5,9	7,2
	12 - 24-miesięcznych	%	7,2	11,6	9,0	6,5
	b) średni ważony okres deponowania lokat (według stanu na koniec miesiąca)	miesiące	2,8	3,2	2,3	2,4
	c) średnia ważona stopa procentowa lokat (według stanu na koniec miesiąca)	%	20,9	20,5	20,7	22,4
	w tym lokat:					
	0 - 1-miesięcznych	%	21,2	20,5	20,9	23,4
	1 - 2-miesięcznych	%	22,1	21,8	20,9	22,1
	2 - 3-miesięcznych	%	19,1	19,7	19,8	20,2
	3 - 6-miesięcznych	%	19,3	19,5	20,8	21,2
	6 - 12-miesięcznych	%	19,8	19,9	20,0	20,6
	12 - 24-miesięcznych	%	20,3	19,8	20,4	20,7

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
25,0	25,0	25,0	25,0	27,0	27,0	27,0	27,0	27,0
22,0	22,0	22,0	22,0	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5
25,0/26,0	25,0/26,0	25,0/26,0	25,0/26,0	27,0/28,0	27,0/28,0	27,0/28,0	27,0/28,0	27,0/28,0
7,5	7,5	7,5	7,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
-	-	-	-	-	21,5	21,5	21,5	21,5
-	-	-	-	-	22,5	22,5	22,5	22,5
22-26,3	22-27,4	22-27,4	22-27,4	22-29,4	22,5-29,4	22,5-29,4	22,5-29,4	22,5-29,4
22-26	22-26	22-26	22-26	23-28,5	23-28,5	23-28,5	23-28,5	23-28,5
6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14	6,66-14
9,5-14,5	9,5-14,5	9,5-14,5	9,5-14,5	9,5-15	9,5-15	9,5-15	9,5-15	9,5-15
14-19,2	15-18,8	15-18,8	15-20,3	15-20,5	15-20,5	16-20,8	16-20,8	16-20,8
16-19	16-18,7	16-18,7	16-20,4	16-21,1	16,8-21,1	17,5-20,8	17,5-20,8	17,5-21,1
16,5-20,2	16,5-19,4	16,5-19,5	16,5-21,1	17-21,8	17-21,6	17-21,6	18-21,6	18-21,8
16,5-20,7	16,5-20,4	16,5-20,4	16,5-22,1	16,5-22,8	16,5-22,1	16,5-22	19-22	19-22,8
18,5-21	18,5-21	18,5-21	18,5-22,1	18,5-22,8	19-22,1	19-22	19-22	19-22,8
18,5-21,5	18,5-21,5	18,5-21,5	18,5-21,6	18,5-22,8	19,3-22,1	19,5-22	19,5-22	19,5-22,8
2-3,8	2-3,8	2-3,8	2-3,8	2-3,8	2-3,8	2-3,8	2-3,8	2,1-3,8
3,3-5	3,3-4,6	3,3-4,6	3,3-4,6	3,3-4,6	3,3-4,6	3,3-4,6	3,3-4,6	3,3-4,5
3,5-5,2	3,6-4,8	3,6-4,8	3,6-4,8	3,6-4,8	3,6-4,8	3,6-4,8	3,6-4,8	3,6-4,7
3,7-5,5	3,8-5	3,8-5	3,8-5	3,8-5	3,8-5	3,8-5	3,8-5	3,8-5
4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3	4-5,3
4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5	4-5,5
9.186,7	8.046,1	7.116,5	8.004,6	7.671,6	9.004,4	8.271,1	8.860,6	8.215,2
56,9	47,2	54,7	53,0	55,1	64,0	53,5	57,1	42,0
3,2	7,0	8,5	20,8	14,2	8,0	11,6	8,0	21,3
5,5	8,4	7,6	5,2	6,8	4,7	6,6	7,7	9,2
16,6	16,5	16,5	9,3	10,9	11,7	14,5	14,1	14,6
12,8	16,5	9,5	7,0	7,4	4,7	5,6	6,1	6,7
4,9	3,5	1,9	3,5	4,5	5,1	5,6	5,1	3,9
3,0	3,1	2,5	2,2	2,4	2,3	2,6	2,2	2,4
22,1	22,6	22,2	22,8	20,1	23,5	23,4	24,6	24,4
22,5	23,5	22,5	23,1	17,6	23,5	23,0	25,3	24,8
22,5	22,5	22,4	23,3	24,4	24,3	24,1	24,3	24,4
21,0	21,5	21,4	21,8	23,1	23,2	23,5	23,7	24,2
21,8	21,9	22,0	22,2	23,1	23,8	24,1	24,2	24,1
21,6	21,6	21,0	21,6	22,0	22,3	22,8	22,9	23,1
20,8	21,4	22,9	22,3	22,4	23,1	23,5	23,5	24,2

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	1996	1997		
			XII	I	II	III
9.	Stopa rezerw obowiązkowych od:					
	a) wkładów złotowych					
	- płatnych na każde żądanie	%	17,0	17,0	20,0	20,0
	- terminowych	%	9,0	9,0	9,0	9,0
	b) wkładów w walutach obcych (równowartość w złotych)					
	- płatnych na każde żądanie	%	2,0	2,0	4,0	4,0
	- terminowych	%	2,0	2,0	4,0	4,0
10.	Wielkość rezerwy obowiązkowej ogółem	mln zł	10.308,2	10.757,1	12.458,3	12.455,3
	a) na rachunku rezerwy oprocentowanej	mln zł	644,6	709,5	1.648,6	1.645,7
	b) na rachunku bieżącym (nie oprocentowana)	mln zł	6.600,9	6.894,0	7.470,4	7.470,4
	b) zadeklarowana kwota gotówki	mln zł	3.062,7	3.153,6	3.339,3	3.339,3
11.	Aukcyjny zakup papierów wartościowych przez NBP					
	z obowiązkiem odkupu przez banki (kredyt aukcyjny)					
	a) liczba przetargów		0	0	0	0
	b) wartość nominalna środków przeznaczonych przez NBP					
	na zakup papierów wartościowych	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	c) wartość aukcyjna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	d) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Aukcyjna sprzedaż papierów wartościowych przez NBP					
	z obowiązkiem odkupu przez NBP (lokata aukcyjna)					
	a) liczba przetargów		9	17	6	6
	b) wartość nominalna papierów wartościowych					
	przeznaczonych przez NBP do sprzedaży	mln zł	7.700,00	6.250,00	5.950,00	2.300,00
	c) wartość aukcyjna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	7.707,39	4.517,82	5.342,63	1.267,69
	d) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	6.366,67	4.244,60	5.257,92	1.014,69
13.	Bezwarunkowa sprzedaż papierów wartościowych					
	przez NBP (outright sale)					
	a) liczba przetargów		0	0	0	0
	b) wartość nominalna papierów wartościowych przeznaczonych					
	przez NBP do sprzedaży	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	c) wartość aukcyjna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	d) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
14.	Przetargi na bony skarbowe					
	a) liczba przetargów w ciągu miesiąca		5	4	4	4
	b) wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży					
	(w cenach nominalnych)	mln zł	4.150,00	3.600,00	4.000,00	4.900,00
	z tego bonów o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	mln zł	0,00	0,00	0,00	800,00
	- 13-tygodniowym	mln zł	1.000,00	1.000,00	1.300,00	1.200,00
	- 26-tygodniowym	mln zł	950,00	800,00	700,00	800,00
	- 39-tygodniowym	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	- 52-tygodniowym	mln zł	2.200,00	1.800,00	2.000,00	2.100,00
	c) popyt zgłoszony przez oferentów					
	(w cenach nominalnych)	mln zł	3.021,91	2.777,23	1.971,22	4.883,55
	z tego na bony o terminie wykupu:					
	- 8-tygodniowym	mln zł	0,00	0,00	0,00	1.043,03
	- 13-tygodniowym	mln zł	1.076,23	1.223,33	767,76	971,15
	- 26-tygodniowym	mln zł	480,30	309,38	151,41	257,01
	- 39-tygodniowym	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
	- 52-tygodniowym	mln zł	1.465,38	1.244,52	1.052,05	2.612,36

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
9,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0
4,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
4,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
12.808,4	12.807,8	14.684,6	15.293,7	15.292,6	16.068,2	16.425,7	16.399,7	17.053,8
1.623,4	1.622,9	2.933,0	3.016,9	3.015,8	3.123,8	3.216,3	3.208,5	3.255,9
7.851,0	7.851,0	8.270,4	8.694,0	8.694,0	9.257,8	9.422,2	9.408,4	12.174,1
3.334,0	3.334,0	3.481,3	3.582,8	3.582,8	3.686,5	3.787,2	3.782,7	1.623,8
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	7	7	10	8	12	10	3	8
7.500,00	2.700,00	4.750,00	7.400,00	6.300,00	6.500,00	5.000,00	1.200,00	5.900,00
5.783,97	1.347,20	3.615,52	5.229,97	3.483,11	4.431,19	3.173,69	373,11	4.862,87
5.595,07	1.306,67	3.615,52	4.383,82	3.331,31	4.307,45	3.111,61	373,11	4.489,00
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7	4	8	4	4	5	4	5	5
6.700,00	5.200,00	8.300,0	4.400,0	4.400,0	6.200,0	5.900,0	7.400,0	7.000,0
400,00	200,00	300,00	400,00	900,00	400,00	300,00	-	400,00
1.400,00	1.500,00	1.300,00	800,00	700,00	1.000,00	1.500,00	2.000,00	1.900,00
1.100,00	1.000,00	900,00	1.000,00	800,00	1.000,00	400,00	1.100,00	1.100,00
0,00	0,00	1.300,00	-	-	-	800,00	-	-
3.800,00	2.500,00	4.500,00	2.200,00	2.000,00	3.800,00	2.900,00	4.300,00	3.600,00
13.468,60	7.878,38	6.762,08	3.482,64	3.139,80	8.785,42	8.454,76	5.112,74	8.056,88
1.437,69	336,53	265,21	392,15	1.340,07	1.990,88	680,84	-	405,92
2.385,86	2.459,37	1.477,78	1.018,40	842,24	2.039,90	2.053,08	1.903,88	2.186,41
2.145,99	1.299,39	954,28	327,28	195,51	533,93	501,34	652,71	1.225,36
0,00	0,00	948,02	-	-	-	691,25	-	-
7.499,06	3.783,09	3.116,79	1.744,81	761,98	4.220,71	4.528,25	2.556,15	4.239,19

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp. Wyszczególnienie	Jednostka	1996 XII	1997 I	II	III
d) sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	1.663,46	1.828,31	1.656,68	3.290,25
z tego bonów o terminie wykupu:					
- 8-tygodniowym	mln zł	0,00	0,00	0,00	881,26
- 13-tygodniowym	mln zł	668,61	968,13	730,28	733,80
- 26-tygodniowym	mln zł	231,80	231,78	143,81	213,99
- 39-tygodniowym	mln zł	0,00	0,00	0,00	0,00
- 52-tygodniowym	mln zł	763,05	628,40	782,59	1.461,20
e) średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert	%	17,15	17,78	17,74	18,98
z tego dla bonów o terminie wykupu:					
- 8-tygodniowym	%	-	-	-	20,71
- 13-tygodniowym	%	17,93	18,53	18,75	19,92
- 26-tygodniowym	%	17,56	17,89	18,12	18,99
- 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
- 52-tygodniowym	%	16,35	16,59	16,73	17,47
f) średni ważony zysk z kupionych bonów	%	19,22	19,64	19,92	21,20
z tego z bonów o terminie wykupu:					
- 8-tygodniowym	%	-	-	-	21,39
- 13-tygodniowym	%	18,79	19,45	19,68	20,98
- 26-tygodniowym	%	19,26	19,68	19,95	21,01
- 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
- 52-tygodniowym	%	19,58	19,92	20,13	21,22
g) stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	22.856,17	22.208,86	20.784,78	21.633,44
15. Przetargi na bony pieniężne NBP					
a) liczba przetargów w ciągu miesiąca		4	15	4	6
b) wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)	mln zł	2.100,00	6.000,00	1.000,00	2.125,00
z tego bonów o terminie wykupu:					
- 1-dniowym	mln zł	600,00	-	-	-
- 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 28-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 91-dniowym	mln zł	550,00	1.475,00	700,00	850,00
- 182-dniowym	mln zł	950,00	2.425,00	300,00	350,00
- 273-dniowym	mln zł	-	2.100,00	-	925,00
c) popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)	mln zł	3.285,00	6.901,92	1.108,53	2.796,66
z tego na bony o terminie wykupu:					
- 1-dniowym	mln zł	1.464,50	-	-	-
- 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 28-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 91-dniowym	mln zł	909,50	1.821,07	825,23	917,50
- 182-dniowym	mln zł	911,00	2.688,42	283,30	492,88
- 273-dniowym	mln zł	-	2.392,43	-	1.386,28
d) sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	1.467,00	5.386,39	954,83	1.916,96
z tego bonów o terminie wykupu:					
- 1-dniowym	mln zł	600,00	-	-	-
- 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 28-dniowym	mln zł	-	-	-	-
- 91-dniowym	mln zł	431,00	1.282,60	673,53	639,50
- 182-dniowym	mln zł	436,00	2.332,69	281,30	351,90
- 273-dniowym	mln zł	-	1.771,10	-	925,56

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
6.202,24	4.854,36	5.252,10	2.692,72	1.972,42	5.245,95	5.731,56	3.501,35	6.852,18
523,94	233,03	149,64	274,06	767,76	861,86	385,71	-	400,00
1.375,26	1.372,28	1.234,63	827,30	556,59	1.595,30	1.523,36	1.648,00	1.855,40
1.074,03	915,12	770,83	256,62	135,56	458,94	325,65	472,31	1.038,28
0,00	0,00	812,57	-	-	-	652,70	-	-
3.229,01	2.333,93	2.284,43	1.334,74	512,51	2.329,85	2.844,14	1.381,04	3.558,50
18,96	18,66	18,63	19,22	20,74	20,39	19,95	20,61	20,54
20,57	20,12	20,19	21,00	21,81	21,95	21,79	-	22,82
20,54	19,82	19,86	20,41	21,33	21,62	21,62	21,85	22,18
19,57	19,29	19,36	19,68	20,40	20,83	20,80	20,99	21,16
-	-	18,45	-	-	-	19,56	-	-
17,82	17,59	17,69	18,02	18,59	18,88	18,80	19,01	19,25
21,68	21,19	21,33	21,83	22,66	23,07	23,05	23,33	23,74
21,25	20,77	20,84	21,71	22,57	22,72	22,56	-	23,66
21,66	20,87	20,91	21,52	22,55	22,87	22,87	23,12	23,50
21,72	21,37	21,45	21,86	22,75	23,29	23,25	23,48	23,70
-	-	21,45	-	-	-	22,96	-	-
21,74	21,40	21,55	22,04	22,89	23,33	23,21	23,53	23,89
22.750,37	23.590,42	24.170,27	23.715,79	22.785,28	23.572,35	24.527,89	24.571,81	27.289,22
10	8	8	12	7	7	12	2	3
4.950,00	2.250,00	3.450,00	7.050,00	4.400,00	2.400,00	9.300,00	800,00	4.500,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3.000,00
-	-	-	-	-	-	-	-	1.000,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.050,00	1.850,00	3.050,00	5.850,00	4.400,00	2.400,00	3.850,00	400,00	500,00
1.550,00	-	400,00	1.200,00	-	-	5.450,00	400,00	-
1.350,00	400,00	-	-	-	-	-	-	-
4.828,98	2.049,90	3.587,16	6.437,17	3.895,00	2.028,00	9.064,40	783,50	3.557,82
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2.280,33
-	-	-	-	-	-	-	-	825,49
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.477,35	1.619,20	3.054,52	5.500,32	3.895,00	2.028,00	3.673,00	335,50	452,00
1.660,06	-	532,64	936,85	-	-	5.391,40	448,00	-
1.691,57	430,70	-	-	-	-	-	-	-
3.665,95	1.997,20	3.249,52	5.445,02	2.785,00	1.860,00	8.084,50	730,50	3.478,32
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2.266,83
-	-	-	-	-	-	-	-	770,49
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.465,95	1.612,20	2.849,52	4.749,32	2.785,00	1.860,00	3.431,50	330,50	441,00
1.200,00	-	400,00	695,70	-	-	4.653,00	400,00	-
1.000,00	385,00	-	-	-	-	-	-	-

cd. TABELI II. Rynek finansowy - podstawowe informacje

Lp. Wyszczególnienie	Jednostka	1996 XII	1997 I	II	III
e) średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert	%	18,38	19,78	20,32	19,70
z tego dla bonów o terminie wykupu:					
- 1-dniowym	%	15,19	-	-	-
- 7-dniowym	%	-	-	-	-
- 14-dniowym	%	-	-	-	-
- 28-dniowym	%	-	-	-	-
- 91-dniowym	%	20,63	20,82	20,84	20,87
- 182-dniowym	%	19,32	19,79	19,80	19,80
- 273-dniowym	%	-	18,73	-	18,86
f) średni ważony zysk z kupionych bonów	%	19,38	21,93	22,00	22,01
z tego z bonów o terminie wykupu:					
- 1-dniowym	%	15,20	-	-	-
- 7-dniowym	%	-	-	-	-
- 14-dniowym	%	-	-	-	-
- 28-dniowym	%	-	-	-	-
- 91-dniowym	%	21,53	21,98	22,00	22,03
- 182-dniowym	%	21,41	21,99	22,00	22,00
- 273-dniowym	%	-	21,83	-	22,00
g) stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	11.047,93	14.964,43	14.556,42	14.797,59
16. Informacje o wynikach sesji na Giełdzie Papierów Wartościowych SA w Warszawie - rynek podstawowy					
a) liczba spółek notowanych na giełdzie		66	70	72	74
b) średnia wartość rynkowa spółek notowanych na giełdzie	mln zł	22.233,8	25.614,9	29.587,0	28.771,8
c) wartość obrotów w ciągu miesiąca	mln zł	1.502,5	3.372,6	3.992,8	3.002,7
d) Warszawski Indeks Giełdowy - średni w miesiącu		13.764,4	15.697,5	17.688,5	16.955,3
- na ostatniej sesji w miesiącu		14.342,8	16.105,5	17.543,8	16.690,4
e) wskaźnik C/Z		14,1	14,4	16,1	15,8
f) wskaźnik obrotu	%	3,9	7,7	7,7	6,0

TABELA III. Kursy USD i DEM w 1997 roku (w zł)

Miesiąc	Kurs na koniec miesiąca USD fixing	USD kantorowy	DEM fixing	relacja DEM/1USD
Grudzień 1996	2,8755	2,8379	1,8500	1,5543
Styczeń 1997	2,9995	2,9918	1,8380	1,6319
Luty	3,0580	3,0435	1,8075	1,6918
Marzec	3,0760	3,0606	1,8345	1,6768
Kwiecień	3,1595	3,1479	1,8295	1,7270
Maj	3,1980	3,1887	1,8795	1,7015
Czerwiec	3,2860	3,2517	1,8840	1,7442
Lipiec	3,4630	3,4522	1,8905	1,8318
Sierpień	3,4720	3,4583	1,9325	1,7966
Wrzesień	3,4205	3,4072	1,9360	1,7668
Październik	3,4890	3,4627	2,0230	1,7247
Listopad	3,5390	3,5194	2,0075	1,7629
Grudzień	3,5180	3,4771	1,9635	1,7917

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
20,02	20,61	20,87	21,24	22,18	22,19	21,51	21,54	23,12
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	23,29
-	-	-	-	-	-	-	-	23,17
-	-	-	-	-	-	-	-	-
20,99	21,02	21,02	21,41	22,18	22,19	22,19	22,19	22,16
19,80	-	19,80	20,05	-	-	21,01	21,01	-
18,86	18,86	-	-	-	-	-	-	-
22,07	22,16	22,18	22,60	23,50	23,50	23,50	23,50	23,40
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	23,40
-	-	-	-	-	-	-	-	23,38
-	-	-	-	-	-	-	-	-
22,17	22,20	22,20	22,64	23,50	23,50	23,50	23,50	23,47
22,00	-	21,24	22,31	-	-	23,50	23,50	-
22,00	22,00	-	-	-	-	-	-	-
16.133,86	16.111,38	16.222,55	15.617,66	15.699,08	13.470,43	14.747,76	12.788,41	13.315,96
76	81	85	86	87	91	92	95	96
28.151,1	29.870,9	29.709,3	34.295,5	38.599,0	41.335,0	41.593,4	37.845,8	37.339,6
3.269,1	2.565,3	2.083,4	3.446,9	2.867,5	2.992,9	3.695,3	2.322,6	2.427,1
16.282,6	16.304,9	15.899,1	15.318,8	16.568,8	17.501,8	17.163,9	14.911,5	14.434,7
16.546,7	15.941,7	15.103,8	15.166,7	16.833,1	17.482,8	15.371,9	14.322,6	14.668,0
15,6	16,0	15,6	13,8	15,2	16,0	14,5	12,4	12,4
6,7	5,5	4,5	6,2	4,3	4,2	5,1	4,3	3,8

Kurs średni w miesiącu		
USD		DEM
fixing	kantorowy	fixing
2,8579	2,8393	1,8447
2,9273	2,9084	1,8312
3,0279	3,0140	1,8104
3,0793	3,0651	1,8163
3,1212	3,1078	1,8250
3,1713	3,1558	1,8605
3,2385	3,2194	1,8749
3,3965	3,3750	1,8962
3,4817	3,4709	1,8948
3,4566	3,4477	1,9333
3,4223	3,4062	1,9454
3,5033	3,4759	2,0230
3,5256	3,5032	1,9852

TABELA IV. Kształtowanie się wysokości stóp oprocentowania kredytów złotowych w wybranych bankach komercyjnych

Nazwa banku	Kredyty o najmniejszym stopniu ryzyka udzielane na okres:		
	do 3 miesięcy	do 6 miesięcy	do 1 roku
Powszechna Kasa Oszczędności - bank państwowy	19,5 + marża od 3,5-8 pkt. proc.	19,5 + marża od 3,5-9 pkt. proc.	19,5 + marża od 3,5-9 pkt. proc.
Bank Polska Kasa Opieki SA - Grupa Pekao SA	od 26	od 26	od 26
Bank Gospodarki Żywnościowej SA	od 27	od 27	od 27
Bank Handlowy w Warszawie SA	od 24,5 + marża	od 24,5 + marża	od 24,5 + marża
Bank Rozwoju Eksportu SA	WIBOR+marża od 0,01 pkt. proc.	WIBOR+marża od 0,01 pkt. proc.	WIBOR+marża od 0,01 pkt. proc.
BIG Bank Gdański SA (stosuje się do dawnego Banku Gdańskiego SA)	26,5 + marża	26,5 + marża	26,5 + marża
Bank Śląski SA	25,5	25,5	25,5
Bank Przemysłowo-Handlowy SA	WIBOR+marża do 1-5 pkt. proc.	WIBOR+marża od 1,5-4 pkt. proc.	WIBOR+marża od 2-5 pkt. proc.
Bank Depozytowo-Kredytowy SA - Grupa Pekao SA	od 27	od 27	od 27
Powszechny Bank Gospodarczy SA - Grupa Pekao SA	27	27	27
Wielkopolski Bank Kredytowy SA	od 22,5	od 22,5	od 22,5
Pomorski Bank Kredytowy SA - Grupa Pekao SA	od 26,5	od 26,5	od 26,5
Powszechny Bank Kredytowy SA	od 27	od 27	od 27
Bank Zachodni SA	26,52	27,96	29,4

według stanu na dzień 31 grudnia 1997 roku (w % w stosunku rocznym)

Kredyty o najmniejszym stopniu ryzyka udzielane na okres:		Kredyty o zwiększonym stopniu ryzyka	Zadłużenie przeterminowane (odsetki karne)	Stopa dyskontowa weksli
od 1 roku do 3 lat	powyżej 3 lat			
19,5 + marża od 3,5-9 pkt. proc.	19,5 + marża od 3,5-9 pkt. proc.	-	42	25
od 26	od 26	od 26	umowa + 20 pkt. proc.	od 25
32	od 32-34	-	umowa x 1,5	26
od 24,5 + marża	od 24,5 + marża	-	odsetki ustawowe	23 + marża
WIBOR+marża od 0,01 pkt. proc.	WIBOR+marża od 0,01 pkt. proc.	WIBOR+marża od 0,01 pkt. proc.	(WIBOR+marża od 0,01pkt. proc.) x 1,75	24,5 + marża
26,5 + marża	26,5 + marża	ustalane indywidualnie	53	od 25,5
25,5	25,5	-	35	24,5-25
WIBOR+marża od 3-6 pkt. proc.	WIBOR+marża od 3-6 pkt. proc.	WIBOR+marża od 2-12 pkt. proc.	35	WIBOR+marża do 0,5-5 pkt. proc.
od 27	od 27	-	45	25
27	27	-	47	26
od 22,5	od 22,5	36	umowa x 2	WIBOR+1,1; 1,2
od 26,5	od 26,5	od 34,5	54	26,5-28,5
od 27	od 27	-	36	25
30	30	od(26,5-31,5) w zależności od stopy minimalnej	odsetki ustawowe	25,08-27

TABELA V. Kształtowanie się wysokości stóp oprocentowania depozytów złotowych w wybranych bankach komercyjnych

Nazwa banku	Depozyty a vista: przedsiębiorstw indywidualnych poza rolnictwem	innych przedsiębiorstw	osób fizycznych	banków	innych podmiotów
Powszechna Kasa Oszczędności - bank państwowy	do 9	do 9	11,5	-	do 9
Bank Polska Kasa Opieki SA - Grupa Pekao SA	2-8	2-8	9,5	do negocjacji	-
Bank Gospodarki Żywnościowej SA	9	9	13	9	9
Bank Handlowy w Warszawie SA	8	8	12	6	-
Bank Rozwoju Eksportu SA	8	8	8	8	8
BIG Bank Gdański SA (stosuje się do dawnego Banku Gdańskiego SA)	7-12	7-12	-	7-12	7-12
Bank Śląski SA w Katowicach	7	7	14	7	7
Bank Przemysłowo-Handlowy SA	10	10	9	10	10
Bank Depozytowo-Kredytowy SA - - Grupa Pekao SA	5-11	5-11	-	-	5-11
Powszechny Bank Gospodarczy SA - Grupa Pekao SA	7	7	-	7	7
Wielkopolski Bank Kredytowy SA	8-11	8-11	13	8-11	8-11
Pomorski Bank Kredytowy SA - - Grupa Pekao SA	6	6	10	-	-
Powszechny Bank Kredytowy SA	8	8	8	-	8
Bank Zachodni SA	6,66-12,06	6,66-12,06	6,66-12,06	3,24	6,66-12,06

według stanu na dzień 31 grudnia 1997 roku (w % w stosunku rocznym)

Rachunki oszczę-dnościowo rozlicze-niowe (ROR)	Depozyty, bony lokacyjne i wkłady oszczędnościowe trzymane na okres:						
	1 miesiąca	2 miesięcy	3 miesięcy	6 miesięcy	12 miesięcy	24 miesięcy	36 miesięcy
			(17,5)	18 (18,5)	19,5	20,5	20,5
12,5	-	-	(18,5)	18,5 (19,5)	20	21	21
			(19)	19 (19,75)	20,5	21,5	21,5
9,5	16,5	17	18	18,5	19,5	19,5	19,5
15	18	-	19	20	20,5	21,5	-
-	(18,5)	-	21,06 (19)	21,81 (19,5)	22,81 (20)	22,81	22,81
-	20,79	20,79	20,79	21,6	21,6	do negocjacji	do negocjacji
13,5	18 (18)	-	19 (19)	19,5	21	-	-
14	(19)	(19,2)	18 (19,5)	18,25; 18,75 (19,5)	19; 19,5 20 (19,75)	20	-
15	16-18	-	18-19	18-19	19,5	20	21
13,50	do 16	do 16,5	do 18,25	do 19,25	do 19,75	do 20	-
13,25	17	17,25	18,25	19,25	19,75	20	20
14	(19)	-	(19,5)	(19,5)	(19,5)	(19)	-
13,5	17	-	18,25	19,25	19,75	20	-
14,5	17-18	-	18-19	18,5-19,5	19,5-20,5	20-21	20,5-21,5
13,02	(18,12)	(18,36)	17,82 (19,2)	18,96 (19,8)	20,64	21	21,48

TABELA VI. Banki komercyjne - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1996	1997		
	XII	I	II	III
AKTYWA				
Aktywa zagraniczne	17.632,7	16.825,5	17.150,9	17.504,8
Należności od banków	25.171,1	24.012,8	27.925,2	27.606,9
- gotówka w kasach banków	3.680,6	2.895,7	2.727,3	3.398,0
- należności od NBP	9.079,5	8.093,2	11.140,3	9.755,0
- należności od innych banków	12.411,0	13.024,0	14.057,6	14.453,9
Należności od niebankowych instytucji finansowych	312,3	412,2	486,9	577,1
Należności od sektora budżetowego	2.247,8	2.349,0	2.488,3	2.859,8
- od budżetu państwa	1.410,7	1.561,5	1.697,3	2.042,3
- od budżetów terenowych	835,7	787,4	790,5	815,3
- od funduszy celowych	1,5	0,2	0,4	2,2
Należności od sektora niefinansowego	80.191,3	82.209,3	84.087,9	86.878,1
- od podmiotów gospodarczych	68.438,5	70.272,1	71.799,6	74.077,1
- od osób prywatnych	11.752,8	11.937,2	12.288,2	12.801,0
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych				
z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1.024,3	913,5	686,8	1.178,7
Papiery wartościowe	60.464,1	62.846,6	60.719,1	62.833,8
- emitowane przez banki	11.964,9	15.938,8	15.700,3	15.949,3
- emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	31,0	33,0	34,4	34,1
- emitowane przez sektor budżetowy	47.300,2	45.849,5	43.949,5	45.666,2
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	47.219,8	45.777,5	43.879,2	45.586,9
- emitowane przez sektor niefinansowy	996,9	857,0	845,4	978,5
- świadectwa udziałowe, prawa poboru i jednostki				
uczestnictwa w funduszach powierniczych	171,1	168,3	189,5	205,6
Pozostałe aktywa	21.149,2	25.641,9	28.002,8	28.114,7
AKTYWA OGÓŁEM	208.192,7	215.210,8	221.547,8	227.554,0
PASYWA				
Pasywa zagraniczne	7.900,0	8.722,3	9.105,9	9.691,8
Zobowiązania wobec banków	22.900,9	22.940,2	24.172,6	26.555,5
- wobec NBP	10.685,2	10.607,0	10.682,1	12.437,6
- wobec innych banków	12.215,7	12.333,1	13.490,5	14.117,9
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	2.761,9	2.921,6	3.228,6	2.665,6
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	7.942,0	8.770,5	9.492,6	10.084,7
- wobec budżetu państwa	3.835,7	3.963,6	3.948,6	4.280,5
- wobec budżetów terenowych	3.400,6	3.665,0	4.393,0	4.550,2
- wobec funduszy celowych	705,7	1.141,9	1.151,0	1.254,0
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	87.157,3	86.014,9	87.271,7	89.353,0
- wobec podmiotów gospodarczych	29.739,2	26.742,2	26.007,5	26.076,3
bieżące	16.984,5	13.501,3	12.642,8	12.816,7
terminowe	12.754,7	13.241,0	13.364,7	13.259,6
- wobec osób prywatnych	57.418,0	59.272,7	61.264,2	63.276,7
bieżące	11.087,9	11.413,1	11.823,3	12.908,6
terminowe	46.330,2	47.859,6	49.440,9	50.368,1
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	22.968,4	23.962,2	24.204,1	24.601,7
- wobec podmiotów gospodarczych	2.503,1	3.041,4	3.116,0	3.304,2
bieżące	1.464,5	1.502,9	1.551,2	1.555,9
terminowe	1.038,6	1.538,5	1.564,8	1.748,3
- wobec osób prywatnych	20.465,3	20.920,9	21.088,2	21.297,5
bieżące	7.236,1	7.189,6	7.139,6	7.163,3
terminowe	13.229,2	13.731,3	13.948,6	14.134,2
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych				
z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1.549,0	1.599,7	1.272,5	1.706,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	821,9	910,9	1.081,9	1.539,7
Fundusze własne podstawowe	8.559,2	8.640,3	8.816,2	9.168,7
Pozostałe pasywa	45.632,1	50.728,1	52.901,8	52.187,0
PASYWA OGÓŁEM	208.192,7	215.210,8	221.547,8	227.554,0

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
16.563,1	**18.056,6**	**19.262,4**	**20.890,1**	**21.620,6**	**22.321,9**	**25.022,3**	**24.322,1**	**25.601,9**
30.657,9	**28.017,3**	**29.137,7**	**32.846,1**	**33.604,0**	**35.640,7**	**33.988,0**	**36.994,7**	**32.211,9**
3.079,1	3.418,5	3.321,7	3.288,3	3.277,5	3.359,4	3.473,1	3.299,8	3.819,4
12.411,1	9.620,6	11.895,0	13.034,0	13.857,5	14.553,6	13.350,1	15.793,1	12.516,7
15.167,7	14.978,3	13.921,0	16.523,8	16.469,1	17.727,8	17.164,9	17.901,7	15.875,9
609,0	**726,6**	**808,5**	**871,0**	**981,0**	**1.115,3**	**1.159,2**	**1.388,7**	**1.312,0**
3.289,1	**3.516,4**	**3.863,6**	**4.232,4**	**4.279,5**	**4.176,1**	**4.511,3**	**4.736,2**	**5.142,7**
2.444,8	2.637,9	2.932,2	3.231,7	3.231,1	3.094,4	3.351,6	3.479,3	3.721,2
842,9	876,3	928,8	997,4	1.039,5	1.074,6	1.152,8	1.249,4	1.413,2
1,5	2,2	2,6	3,3	8,9	7,2	6,9	7,5	8,3
89.251,6	**90.420,4**	**93.191,7**	**95.154,3**	**97.383,9**	**100.271,5**	**102.533,3**	**105.635,9**	**106.276,2**
75.820,4	76.450,0	78.389,0	79.796,2	81.520,6	83.900,7	85.476,7	88.161,3	87.907,9
13.431,2	13.970,4	14.802,7	15.358,1	15.863,3	16.370,9	17.056,5	17.474,6	18.368,3
953,2	**897,4**	**910,8**	**139,3**	**358,6**	**101,2**	**339,9**	**606,0**	**822,4**
63.395,0	**59.378,2**	**59.615,5**	**59.226,3**	**58.827,5**	**57.550,8**	**59.193,0**	**60.006,3**	**65.298,6**
17.311,6	17.371,0	17.720,0	16.847,3	17.018,5	14.625,8	15.755,5	13.963,0	14.590,0
50,9	51,8	67,8	68,9	72,1	98,1	107,7	155,4	124,5
44.846,1	40.751,7	40.573,5	40.987,7	40.348,6	41.207,3	41.954,4	44.569,9	49.234,8
44.769,2	40.667,7	40.430,5	40.834,5	40.187,6	41.038,0	41.749,5	44.373,9	49.009,6
986,6	998,3	1.073,9	1.123,2	1.184,9	1.407,4	1.180,9	1.121,7	1.152,4
199,7	205,4	180,3	199,1	203,5	212,3	194,6	196,3	196,8
30.024,0	**30.830,6**	**28.971,8**	**30.938,9**	**30.581,6**	**30.620,9**	**31.160,9**	**33.079,7**	**26.655,0**
234.743,0	**231.843,5**	**235.762,0**	**244.298,4**	**247.636,8**	**251.798,5**	**257.907,8**	**266.769,6**	**263.320,9**
9.669,0	**10.710,1**	**11.548,8**	**11.752,4**	**11.673,4**	**12.689,7**	**14.113,2**	**14.258,9**	**15.071,7**
28.304,7	**22.118,2**	**21.426,4**	**24.011,6**	**24.126,2**	**24.977,1**	**24.356,6**	**27.388,8**	**25.103,7**
12.701,0	7.680,3	7.671,8	7.876,1	7.850,4	7.432,4	7.341,8	9.650,6	9.180,3
15.603,7	14.438,0	13.754,6	16.135,6	16.275,8	17.544,7	17.014,7	17.738,2	15.923,5
2.758,4	**2.695,2**	**2.773,7**	**3.149,8**	**2.573,6**	**3.165,0**	**3.346,7**	**3.715,4**	**3.447,8**
9.293,5	**10.226,7**	**10.447,8**	**10.965,7**	**11.342,8**	**11.774,0**	**12.050,6**	**12.633,1**	**11.590,8**
3.909,8	4.445,4	4.645,0	5.235,7	5.624,3	5.639,5	6.098,5	6.194,5	5.809,6
4.114,0	4.473,8	4.438,2	4.385,7	4.331,2	4.663,8	4.536,4	4.972,9	4.394,3
1.269,7	1.307,5	1.364,6	1.344,3	1.387,4	1.470,7	1.415,7	1.465,7	1.386,9
91.499,4	**94.503,7**	**95.816,2**	**99.009,0**	**101.015,2**	**102.372,4**	**104.919,6**	**106.167,0**	**111.908,4**
26.507,8	27.898,9	27.313,5	28.851,7	29.584,5	29.915,0	31.497,1	31.491,2	34.618,8
12.604,2	13.611,3	14.479,5	15.399,9	15.345,3	15.411,2	15.544,1	14.932,1	18.557,0
13.903,7	14.287,6	12.834,0	13.451,8	14.239,1	14.503,9	15.953,0	16.559,1	16.061,8
64.991,6	66.604,9	68.502,7	70.157,3	71.430,7	72.457,4	73.422,5	74.675,7	77.289,6
13.385,4	13.872,6	14.606,6	14.866,9	14.901,4	14.941,1	14.572,1	14.458,2	15.095,0
51.606,2	52.732,3	53.896,1	55.290,4	56.529,3	57.516,3	58.850,4	60.217,5	62.194,6
24.930,4	**25.309,8**	**25.988,6**	**27.679,3**	**28.154,2**	**28.107,3**	**29.442,7**	**29.538,4**	**30.198,9**
3.300,0	3.325,2	3.516,4	3.960,5	3.970,6	4.017,5	4.640,4	4.460,1	4.941,3
1.468,3	1.756,6	1.954,7	1.965,3	1.984,6	2.028,8	2.152,9	2.001,9	2.329,7
1.831,8	1.568,6	1.561,6	1.995,2	1.986,0	1.988,7	2.487,5	2.458,2	2.611,6
21.630,3	21.984,7	22.472,2	23.718,8	24.183,7	24.089,8	24.802,3	25.078,3	25.257,7
7.180,2	7.278,2	7.404,4	7.794,1	7.886,6	7.811,4	7.962,9	7.967,5	8.050,7
14.450,1	14.706,4	15.067,9	15.924,7	16.297,1	16.278,4	16.839,4	17.110,8	17.206,9
1.231,8	**1.041,3**	**1.158,3**	**297,8**	**432,2**	**198,5**	**457,2**	**714,2**	**767,4**
1.716,3	**1.663,7**	**1.873,9**	**1.873,3**	**1.652,9**	**854,8**	**828,3**	**816,3**	**890,3**
9.428,6	**11.172,0**	**12.005,2**	**12.261,4**	**12.552,5**	**12.990,2**	**13.126,7**	**13.174,2**	**13.510,5**
55.910,9	**52.402,7**	**52.723,0**	**53.298,2**	**54.113,7**	**54.669,6**	**55.266,4**	**58.363,2**	**50.831,4**
234.743,0	**231.843,5**	**235.762,0**	**244.298,4**	**247.636,8**	**251.798,5**	**257.907,8**	**266.769,6**	**263.320,9**

TABELA VII. Narodowy Bank Polski - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1996	1997		
	XII	I	II	III
AKTYWA				
Aktywa zagraniczne	56.537,7	59.123,0	60.723,9	63.795,2
Należności od banków	10.790,6	10.696,9	10.769,6	12.436,9
- lokaty	3.755,9	3.917,8	3.994,2	5.236,8
- kredyty udzielone z zagranicznych linii kredytowych	252,3	233,4	233,7	236,0
- kredyty refinansowe	6.780,9	6.544,1	6.540,1	6.962,5
redyskontowe	180,8	142,4	139,9	145,1
lombardowe	255,6	49,0	48,7	489,1
celowe	0,0	0,0	0,0	0,0
na inwestycje centralne	4.987,9	4.996,3	4.996,2	5.001,5
inne	1.356,6	1.356,5	1.355,3	1.326,8
- operacje otwartego rynku (kredyt aukcyjny)	0,0	0,0	0,0	0,0
- kredyty nie spłacone w terminie	1,6	1,6	1,6	1,6
Należności od niebankowych instytucji finansowych	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od budżetu państwa	1.813,7	1.793,1	1.794,2	1.794,5
Należności od sektora niefinansowego	59,5	59,1	59,1	59,4
- od podmiotów gospodarczych	35,2	35,2	35,2	35,0
- od osób prywatnych	24,3	23,9	23,9	24,3
Papiery wartościowe	11.340,8	10.789,0	10.918,9	13.230,1
- emitowane przez banki	393,8	398,2	401,9	419,5
- emitowane przez Skarb Państwa	10.947,0	10.390,8	10.517,0	12.810,5
Pozostałe aktywa	4.193,4	4.108,8	3.918,8	4.208,9
AKTYWA OGÓŁEM	84.735,7	86.570,0	88.184,4	95.524,9
PASYWA				
Pasywa zagraniczne	4.746,0	5.079,6	5.269,5	8.938,0
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	27.244,4	25.748,4	26.240,9	27.989,2
Zobowiązania wobec banków	9.078,4	8.111,3	11.179,8	9.784,9
- rachunki bieżące	6.306,1	5.932,1	6.703,8	8.077,9
- rezerwy obowiązkowe	645,6	710,6	1.649,8	1.646,4
- operacje otwartego rynku (lokaty aukcyjne)	2.126,7	1.468,6	2.826,3	60,6
- pozostałe zobowiązania	0,0	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	63,6	21,1	48,8	11,8
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	6.126,3	4.903,8	2.260,3	3.098,6
- wobec budżetu państwa	3.159,1	2.595,7	730,3	1.717,6
- wobec funduszy celowych budżetu państwa	2.967,3	2.308,1	1.530,0	1.381,0
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	1,9	2,4	1,9	2,4
- wobec podmiotów gospodarczych	1,9	2,4	1,9	2,4
bieżące	1,9	2,4	1,9	2,4
terminowe	0,0	0,0	0,0	0,0
- wobec osób prywatnych	0,0	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	12.532,6	16.909,0	16.431,9	16.953,8
Fundusz statutowy i rezerwowy	400,0	400,0	400,0	400,0
Pozostałe pasywa	24.542,4	25.394,3	26.351,3	28.346,3
PASYWA OGÓŁEM	84.735,7	86.570,0	88.184,4	95.524,9

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
65.233,1	**66.173,0**	**70.211,7**	**76.054,5**	**78.380,3**	**79.006,7**	**84.759,3**	**83.942,5**	**79.441,4**
12.761,7	**7.740,9**	**7.740,6**	**7.959,5**	**7.930,0**	**7.513,9**	**7.423,0**	**9.734,2**	**9.267,6**
5.307,0	869,6	893,5	941,7	944,1	930,1	763,1	774,0	1.399,6
238,5	242,6	247,0	215,2	209,2	206,9	206,7	198,3	151,7
7.214,7	6.627,1	6.598,4	6.801,0	6.775,2	6.375,3	6.451,7	8.760,3	7.714,8
160,0	155,4	136,5	101,6	73,4	28,7	100,9	180,8	230,3
742,7	164,4	135,9	374,6	374,4	46,4	46,9	2.278,0	613,7
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.011,6	5.007,2	5.026,0	5.024,8	5.027,4	5.007,6	5.011,6	5.009,9	5.575,3
1.300,4	1.300,0	1.300,0	1.300,0	1.300,0	1.292,5	1.292,2	1.291,6	1.295,4
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
0,0	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
1.796,0	**1.796,7**	**1.798,3**	**1.798,4**	**2.345,5**	**2.797,6**	**2.798,8**	**2.799,7**	**2.803,3**
59,8	**60,0**	**65,3**	**65,5**	**65,4**	**62,4**	**62,7**	**62,8**	**65,7**
35,0	34,6	39,4	39,4	39,4	36,3	36,3	36,3	39,0
24,8	25,3	25,8	26,1	26,0	26,1	26,3	26,5	26,7
13.033,3	**17.427,1**	**16.876,4**	**17.374,4**	**17.524,2**	**16.345,3**	**15.762,3**	**15.989,5**	**14.431,4**
423,0	431,2	440,7	444,5	444,6	444,6	443,8	448,1	442,5
12.610,3	16.995,9	16.435,7	16.929,8	17.079,6	15.900,7	15.318,5	15.541,4	13.988,9
4.386,4	**4.232,2**	**4.150,9**	**3.662,8**	**3.619,8**	**3.457,7**	**3.564,9**	**3.282,0**	**3.751,2**
97.270,4	**97.429,8**	**100.843,2**	**106.915,0**	**109.865,2**	**109.183,6**	**114.371,1**	**115.810,7**	**109.760,6**
7.387,0	**6.249,9**	**5.974,6**	**9.531,5**	**9.627,5**	**10.817,3**	**11.425,0**	**10.157,1**	**7.152,7**
28.952,5	**29.352,5**	**30.156,8**	**31.129,4**	**31.185,5**	**30.990,0**	**31.136,5**	**30.994,2**	**31.075,2**
11.942,6	**11.283,8**	**11.865,7**	**13.325,3**	**14.307,0**	**14.618,4**	**13.362,3**	**15.880,1**	**12.526,8**
5.956,9	8.742,2	8.158,5	7.485,9	9.387,7	9.999,6	8.727,4	12.470,7	7.982,2
1.623,8	1.623,3	2.933,2	3.017,0	3.015,9	3.123,9	3.216,4	3.208,6	3.256,5
4.361,8	918,4	773,9	2.822,3	1.903,4	1.494,8	1.418,6	200,8	1.288,1
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12,0	**2,9**	**15,1**	**3,2**	**9,1**	**146,9**	**2,1**	**27,0**	**2,8**
1.984,6	**1.857,5**	**2.462,0**	**2.338,7**	**2.889,8**	**3.236,1**	**4.195,4**	**4.876,8**	**4.285,2**
793,0	679,8	1.144,6	1.284,2	1.511,9	2.209,4	2.921,1	3.042,1	2.308,9
1.191,7	1.177,7	1.317,4	1.054,5	1.377,9	1.026,7	1.274,3	1.834,7	1.976,3
2,0	**2,1**	**2,4**	**3,2**	**2,4**	**846,2**	**1.987,2**	**2.734,6**	**3.602,1**
2,0	2,1	2,4	3,2	2,4	3,8	2,6	2,8	2,3
2,0	2,1	2,4	3,2	2,4	3,8	2,6	2,8	2,3
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	842,4	1.984,6	2.731,8	3.599,8
18.177,2	**18.091,8**	**18.021,2**	**17.105,6**	**17.113,1**	**14.747,7**	**16.135,8**	**14.081,3**	**14.374,0**
400,0	**400,0**	**400,0**	**400,0**	**400,0**	**400,0**	**400,0**	**400,0**	**400,0**
28.412,5	**30.189,2**	**31.945,4**	**33.078,2**	**34.330,9**	**33.381,0**	**35.726,9**	**36.659,6**	**36.341,8**
97.270,4	**97.429,8**	**100.843,2**	**106.915,0**	**109.865,2**	**109.183,6**	**114.371,1**	**115.810,7**	**109.760,6**

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP - aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	1996	1997		
	XII	I	II	III
AKTYWA				
Aktywa zagraniczne	74.170,3	75.948,5	77.874,8	81.300,1
Należności od banków	35.961,7	34.709,7	38.694,8	40.043,8
- gotówka w kasach banków	3.680,6	2.895,7	2.727,3	3.398,0
- należności banków od NBP	9.079,5	8.093,2	11.140,3	9.755,0
- należności banków od innych banków	12.411,0	13.024,0	14.057,6	14.453,9
- należności NBP od banków	10.790,6	10.696,9	10.769,6	12.436,9
Należności od niebankowych instytucji finansowych	312,3	412,2	486,9	577,1
- należności banków	312,3	412,2	486,9	577,1
- należności NBP	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od sektora budżetowego	4.061,5	4.142,2	4.282,4	4.654,3
- od budżetu państwa	3.224,3	3.354,6	3.491,5	3.836,8
- od budżetów terenowych	835,7	787,4	790,5	815,3
- od funduszy celowych	1,5	0,2	0,4	2,2
Należności od sektora niefinansowego	80.250,8	82.268,4	84.146,9	86.937,5
- od podmiotów gospodarczych	68.473,7	70.307,3	71.834,9	74.112,1
- od osób prywatnych	11.777,1	11.961,2	12.312,1	12.825,4
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych				
z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	1.024,3	913,5	686,8	1.178,7
Papiery wartościowe	71.804,9	73.635,6	71.638,0	76.063,9
- emitowane przez banki	12.358,7	16.337,1	16.102,2	16.368,9
- emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	31,0	33,0	34,4	34,1
- emitowane przez sektor budżetowy	58.247,2	56.240,3	54.466,5	58.476,7
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	58.166,8	56.168,3	54.396,3	58.397,4
- emitowane przez sektor niefinansowy	996,9	857,0	845,4	978,5
- świadectwa udziałowe, prawa poboru i jednostki				
uczestnictwa w funduszach powierniczych	171,1	168,3	189,5	205,6
Pozostałe aktywa	25.342,7	29.750,7	31.921,6	32.323,5
AKTYWA OGÓŁEM	292.928,4	301.780,8	309.732,3	323.078,9
PASYWA				
Pasywa zagraniczne	12.646,0	13.802,0	14.375,5	18.629,8
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	27.244,4	25.748,4	26.240,9	27.989,2
Zobowiązania wobec banków	31.979,3	31.051,5	35.352,5	36.340,4
- zobowiązania banków wobec NBP	10.685,2	10.607,0	10.682,1	12.437,6
- zobowiązania banków wobec innych banków	12.215,7	12.333,1	13.490,5	14.117,9
- zobowiązania NBP wobec banków	9.078,4	8.111,3	11.179,8	9.784,9
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	2.825,5	2.942,7	3.277,4	2.677,4
- zobowiązania banków	2.761,9	2.921,6	3.228,6	2.665,6
- zobowiązania NBP	63,6	21,1	48,8	11,8
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	14.068,3	13.674,3	11.752,9	13.183,3
- wobec budżetu państwa	6.994,8	6.559,3	4.678,9	5.998,1
- wobec budżetów terenowych	3.400,6	3.665,0	4.393,0	4.550,2
- wobec funduszy celowych	3.673,0	3.450,0	2.681,0	2.635,0
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	87.159,2	86.017,3	87.273,6	89.355,4
- wobec podmiotów gospodarczych	29.741,2	26.744,6	26.009,4	26.078,7
bieżące	16.986,4	13.503,7	12.644,7	12.819,1
terminowe	12.754,7	13.241,0	13.364,7	13.259,6
- wobec osób prywatnych	57.418,0	59.272,7	61.264,2	63.276,7
bieżące	11.087,9	11.413,1	11.823,3	12.908,6
terminowe	46.330,2	47.859,6	49.440,9	50.368,1
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	22.968,4	23.962,2	24.204,1	24.601,7
- wobec podmiotów gospodarczych	2.503,1	3.041,4	3.116,0	3.304,2
bieżące	1.464,5	1.502,9	1.551,2	1.555,9
terminowe	1.038,6	1.538,5	1.564,8	1.748,3
- wobec osób prywatnych	20.465,3	20.920,9	21.088,2	21.297,5
bieżące	7.236,1	7.189,6	7.139,6	7.163,3
terminowe	13.229,2	13.731,3	13.948,6	14.134,2
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych				
z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1.549,0	1.599,7	1.272,5	1.706,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	13.354,6	17.820,0	17.513,7	18.493,5
Fundusze własne podstawowe	8.959,2	9.040,3	9.216,2	9.568,7
Pozostałe pasywa	70.174,4	76.122,5	79.253,1	80.533,3
PASYWA OGÓŁEM	292.928,4	301.780,8	309.732,3	323.078,9

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
81.796,2	**84.229,6**	**89.474,1**	**96.944,6**	**100.001,0**	**101.328,6**	**109.781,6**	**108.264,6**	**105.043,4**
43.419,6	**35.758,2**	**36.878,3**	**40.805,6**	**41.534,1**	**43.154,6**	**41.411,0**	**46.728,8**	**41.479,5**
3.079,1	3.418,5	3.321,7	3.288,3	3.277,5	3.359,4	3.473,1	3.299,8	3.819,4
12.411,1	9.620,6	11.895,0	13.034,0	13.857,5	14.553,6	13.350,1	15.793,1	12.516,7
15.167,7	14.978,3	13.921,0	16.523,8	16.469,1	17.727,8	17.164,9	17.901,7	15.875,9
12.761,7	7.740,9	7.740,6	7.959,5	7.930,0	7.513,9	7.423,0	9.734,2	9.267,6
609,0	**726,6**	**808,5**	**871,0**	**981,0**	**1.115,3**	**1.159,2**	**1.388,7**	**1.312,0**
609,0	726,6	808,5	871,0	981,0	1.115,3	1.159,2	1.388,7	1.312,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.085,1	**5.313,1**	**5.661,9**	**6.030,8**	**6.625,0**	**6.973,7**	**7.310,1**	**7.535,9**	**7.946,0**
4.240,8	4.434,6	4.730,5	5.030,1	5.576,6	5.892,0	6.150,3	6.279,0	6.524,5
842,9	876,3	928,8	997,4	1.039,5	1.074,6	1.152,8	1.249,4	1.413,2
1,5	2,2	2,6	3,3	8,9	7,2	6,9	7,5	8,3
89.311,4	**90.480,4**	**93.257,0**	**95.219,8**	**97.449,3**	**100.333,9**	**102.595,9**	**105.698,7**	**106.341,9**
75.855,4	76.484,7	78.428,5	79.835,7	81.560,0	83.937,0	85.513,0	88.197,6	87.946,9
13.456,0	13.995,7	14.828,5	15.384,2	15.889,3	16.396,9	17.082,9	17.501,1	18.395,0
953,2	**897,4**	**910,8**	**139,3**	**358,6**	**101,2**	**339,9**	**606,0**	**822,4**
76.428,3	**76.805,3**	**76.491,9**	**76.600,6**	**76.351,7**	**73.896,1**	**74.955,4**	**75.995,8**	**79.730,0**
17.734,7	17.802,2	18.160,7	17.291,8	17.463,1	15.070,4	16.199,3	14.411,1	15.032,6
50,9	51,8	67,8	68,9	72,1	98,1	107,7	155,4	124,5
57.456,4	57.747,6	57.009,2	57.917,6	57.428,2	57.108,0	57.272,9	60.111,3	63.223,6
57.379,5	57.663,6	56.866,2	57.764,4	57.267,2	56.938,7	57.068,0	59.915,4	62.998,5
986,6	998,3	1.073,9	1.123,2	1.184,9	1.407,4	1.180,9	1.121,7	1.152,4
199,7	205,4	180,3	199,1	203,5	212,3	194,6	196,3	196,8
34.410,5	**35.062,8**	**33.122,7**	**34.601,8**	**34.201,4**	**34.078,6**	**34.725,8**	**36.361,7**	**30.406,2**
332.013,4	**329.273,3**	**336.605,1**	**351.213,4**	**357.502,0**	**360.982,1**	**372.278,9**	**382.580,3**	**373.081,5**
17.056,0	**16.960,1**	**17.523,3**	**21.283,8**	**21.300,9**	**23.507,0**	**25.538,2**	**24.416,0**	**22.224,4**
28.952,5	**29.352,5**	**30.156,8**	**31.129,4**	**31.185,5**	**30.990,0**	**31.136,5**	**30.994,2**	**31.075,2**
40.247,3	**33.402,1**	**33.292,0**	**37.336,9**	**38.433,2**	**39.595,5**	**37.718,9**	**43.268,9**	**37.630,6**
12.701,0	7.680,3	7.671,8	7.876,1	7.850,4	7.432,4	7.341,8	9.650,6	9.180,3
15.603,7	14.438,0	13.754,6	16.135,6	16.275,8	17.544,7	17.014,7	17.738,2	15.923,5
11.942,6	11.283,8	11.865,7	13.325,3	14.307,0	14.618,4	13.362,3	15.880,1	12.526,8
2.770,4	**2.698,1**	**2.788,8**	**3.153,0**	**2.582,7**	**3.311,9**	**3.348,8**	**3.742,4**	**3.450,5**
2.758,4	2.695,2	2.773,7	3.149,8	2.573,6	3.165,0	3.346,7	3.715,4	3.447,8
12,0	2,9	15,1	3,2	9,1	146,9	2,1	27,0	2,8
11.278,1	**12.084,1**	**12.909,8**	**13.304,4**	**14.232,6**	**15.010,1**	**16.246,0**	**17.509,9**	**15.875,9**
4.702,8	5.125,2	5.789,6	6.519,9	7.136,2	7.848,9	9.019,5	9.236,6	8.118,4
4.114,0	4.473,8	4.438,2	4.385,7	4.331,2	4.663,8	4.536,4	4.972,9	4.394,3
2.461,4	2.485,2	2.682,0	2.398,8	2.765,3	2.497,4	2.690,1	3.300,4	3.363,2
91.501,5	**94.505,8**	**95.818,6**	**99.012,1**	**101.017,6**	**103.218,6**	**106.906,8**	**108.901,6**	**115.510,4**
26.509,9	27.900,9	27.315,9	28.854,8	29.586,8	29.918,8	31.499,7	31.494,0	34.621,1
12.606,2	13.613,3	14.481,9	15.403,1	15.347,7	15.414,9	15.546,8	14.934,9	18.559,3
13.903,7	14.287,6	12.834,0	13.451,8	14.239,1	14.503,9	15.953,0	16.559,1	16.061,8
64.991,6	66.604,9	68.502,7	70.157,3	71.430,7	73.299,8	75.407,1	77.407,5	80.889,4
13.385,4	13.872,6	14.606,6	14.866,9	14.901,4	14.941,1	14.572,1	14.458,2	15.095,0
51.606,2	52.732,3	53.896,1	55.290,4	56.529,3	58.358,8	60.835,0	62.949,3	65.794,3
24.930,4	**25.309,8**	**25.988,6**	**27.679,3**	**28.154,2**	**28.107,3**	**29.442,7**	**29.538,4**	**30.198,9**
3.300,0	3.325,2	3.516,4	3.960,5	3.970,6	4.017,5	4.640,4	4.460,1	4.941,3
1.468,3	1.756,6	1.954,7	1.965,3	1.984,6	2.028,8	2.152,9	2.001,9	2.329,7
1.831,8	1.568,6	1.561,6	1.995,2	1.986,0	1.988,7	2.487,5	2.458,2	2.611,6
21.630,3	21.984,7	22.472,2	23.718,8	24.183,7	24.089,8	24.802,3	25.078,3	25.257,7
7.180,2	7.278,2	7.404,4	7.794,1	7.886,6	7.811,4	7.962,9	7.967,5	8.050,7
14.450,1	14.706,4	15.067,9	15.924,7	16.297,1	16.278,4	16.839,4	17.110,8	17.206,9
1.231,8	**1.041,3**	**1.158,3**	**297,8**	**432,2**	**198,5**	**457,2**	**714,2**	**767,4**
19.893,4	**19.755,5**	**19.895,1**	**18.978,9**	**18.766,0**	**15.602,5**	**16.964,0**	**14.897,6**	**15.264,4**
9.828,6	**11.572,0**	**12.405,2**	**12.661,4**	**12.952,5**	**13.390,2**	**13.526,7**	**13.574,2**	**13.910,5**
84.323,3	**82.592,0**	**84.668,4**	**86.376,4**	**88.444,6**	**88.050,6**	**90.993,2**	**95.022,9**	**87.173,2**
332.013,4	**329.273,3**	**336.605,1**	**351.213,4**	**357.502,0**	**360.982,1**	**372.278,9**	**382.580,3**	**373.081,5**

TABELA IX. Miary pieniądza (w mln zł)

Wyszczególnienie	1996	1997		
	XII	I	II	III
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	27.244,4	25.748,4	26.240,9	27.989,2
2. Rachunki bieżące banków	6.306,1	5.932,1	6.703,8	8.077,9
3. Rezerwy obowiązkowe	645,6	710,6	1.649,8	1.646,4
M0 (1 + 2 + 3)	**34.196,2**	**32.391,1**	**34.594,4**	**37.713,5**
4. Pieniądz gotówkowy w obiegu (bez kas banków)	23.563,9	22.852,7	23.513,5	24.591,2
5. Depozyty na żądanie	37.491,9	34.590,5	34.141,4	35.143,6
złotowe	26.168,4	23.289,4	23.155,8	23.745,9
- osób prywatnych	8.488,9	8.838,8	9.561,2	10.270,4
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	16.986,4	13.503,7	12.644,7	12.819,1
- niebankowych instytucji finansowych	693,1	947,0	949,9	656,4
walutowe	8.724,5	8.726,8	8.723,5	8.759,5
- osób prywatnych	7.236,1	7.189,6	7.139,6	7.163,3
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	1.464,5	1.502,9	1.551,2	1.555,9
- niebankowych instytucji finansowych	23,9	34,3	32,8	40,2
książeczki oszczędnościowe a vista	2.599,0	2.574,3	2.262,1	2.638,3
M1 (4 + 5)	**61.055,8**	**57.443,3**	**57.654,9**	**59.734,9**
6. Depozyty terminowe i zablokowane	75.461,2	78.331,7	80.613,8	81.490,9
złotowe	57.498,0	59.270,2	61.116,2	61.485,1
- osób prywatnych	43.034,9	44.361,2	45.827,7	46.652,2
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	12.754,7	13.241,0	13.364,7	13.259,6
- niebankowych instytucji finansowych	1.708,3	1.668,1	1.923,8	1.573,3
walutowe	14.659,6	15.551,2	15.869,9	16.270,5
- osób prywatnych	13.220,8	13.719,4	13.934,1	14.114,8
- podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	1.038,6	1.538,5	1.564,8	1.748,3
- niebankowych instytucji finansowych	400,2	293,3	370,9	407,4
bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne)	3.303,6	3.510,3	3.627,7	3.735,2
- złotowe	3.295,2	3.498,4	3.613,2	3.715,9
- walutowe	8,4	11,9	14,5	19,4
7. Operacje z przyrzeczeniem odkupu	145,4	309,5	284,7	362,5
z podmiotami gospodarczymi sektora niefinansowego	12,4	40,4	40,5	107,6
z niebankowymi instytuacjami finansowymi	133,0	269,1	244,2	254,9
M2 (M1 + 6 + 7)	**136.662,4**	**136.084,5**	**138.553,4**	**141.588,2**

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
28.952,5	29.352,5	30.156,8	31.129,4	31.185,5	30.990,0	31.136,5	30.994,2	31.075,2
5.956,9	8.742,2	8.158,5	7.485,9	9.387,7	9.999,6	8.727,4	12.470,7	7.982,2
1.623,8	1.623,3	2.933,2	3.017,0	3.015,9	3.123,9	3.216,4	3.208,6	3.256,5
36.533,3	**39.718,0**	**41.248,6**	**41.632,3**	**43.589,0**	**44.113,5**	**43.080,2**	**46.673,5**	**42.314,0**
25.873,4	25.934,0	26.835,2	27.841,0	27.908,0	27.630,6	27.663,3	27.694,4	27.255,9
35.417,1	37.339,0	39.378,9	41.077,4	40.747,4	41.270,4	41.082,6	40.868,8	44.900,5
24.021,3	25.517,2	27.152,3	30.949,6	27.901,9	28.538,7	28.153,8	28.100,2	31.433,4
10.674,3	11.123,3	11.793,6	14.541,1	11.973,2	12.093,1	11.806,3	11.704,9	12.061,5
12.606,2	13.613,3	14.481,9	15.403,1	15.347,7	15.414,9	15.546,8	14.934,9	18.559,3
740,8	780,5	876,8	1.005,4	581,0	1.030,6	800,7	1.460,4	812,6
8.684,8	9.072,5	9.413,6	9.801,9	9.917,3	9.883,8	10.163,0	10.015,3	10.433,5
7.180,2	7.278,2	7.404,4	7.794,1	7.886,6	7.811,4	7.962,9	7.967,5	8.050,7
1.468,3	1.756,6	1.954,8	1.965,3	1.984,6	2.028,8	2.152,9	2.001,9	2.329,7
36,3	37,6	54,5	42,5	46,1	43,6	47,2	45,9	53,1
2.711,0	2.749,3	2.813,0	325,9	2.928,3	2.847,9	2.765,8	2.753,2	3.033,5
61.290,6	**63.273,0**	**66.214,0**	**68.918,4**	**68.655,4**	**68.901,0**	**68.745,9**	**68.563,2**	**72.156,3**
83.785,1	85.174,8	85.217,2	88.767,1	91.007,1	93.367,4	98.615,6	101.313,6	104.259,4
63.272,7	64.585,2	64.225,0	66.359,0	68.196,8	70.436,4	74.567,5	76.982,8	79.592,5
47.793,3	48.827,0	49.952,7	51.268,3	52.504,2	54.266,3	56.687,3	58.746,2	61.514,6
13.903,7	14.287,6	12.834,0	13.451,8	14.239,1	14.503,9	15.953,0	16.559,1	16.061,8
1.575,7	1.470,6	1.438,3	1.638,9	1.453,5	1.666,2	1.927,2	1.677,5	2.016,1
16.678,0	16.655,3	17.013,7	18.347,3	18.741,6	18.791,9	19.848,8	20.072,1	20.326,5
14.428,7	14.677,5	15.032,9	15.886,0	16.253,6	16.231,7	16.787,7	17.055,2	17.146,3
1.831,8	1.568,6	1.561,6	1.995,2	1.986,0	1.988,7	2.487,5	2.458,2	2.611,6
417,6	409,3	419,2	466,1	502,1	571,5	573,6	558,7	568,7
3.834,3	3.934,2	3.978,5	4.060,8	4.068,7	4.139,2	4.199,3	4.258,7	4.340,4
3.812,9	3.905,2	3.943,5	4.022,0	4.025,1	4.092,5	4.147,7	4.203,1	4.279,8
21,5	28,9	35,0	38,8	43,5	46,7	51,6	55,6	60,6
102,9	198,7	330,0	76,2	3,6	3,2	3,4	3,3	21,4
16,7	113,1	155,0	4,0	3,6	2,6	3,4	3,3	3,8
86,2	85,7	175,0	72,2	0,0	0,7	0,0	0,0	17,6
145.178,5	**148.646,5**	**151.761,2**	**157.761,7**	**159.666,1**	**162.271,6**	**167.365,0**	**169.880,1**	**176.437,1**

TABELA X. Bilans skonsolidowany systemu bankowego (w mln zł)

Wyszczególnienie	1996	1997		
	XII	I	II	III
PODAŻ PIENIĄDZA OGÓŁEM (M2)	136.662,4	136.084,5	138.553,4	141.588,2
A. Podaż pieniądza krajowego	113.269,9	111.794,6	113.945,6	116.538,9
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)	23.563,9	22.852,7	23.513,5	24.591,2
pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	27.244,4	25.748,4	26.240,9	27.989,2
gotówka w kasach banków	3.680,6	2.895,7	2.727,3	3.398,0
2. Zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych				
i podmiotów gospodarczych	89.706,0	88.941,8	90.432,0	91.947,6
zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych	57.418,0	59.272,7	61.264,2	63.276,7
- bieżące	11.087,9	11.413,1	11.823,3	12.908,6
- terminowe	46.330,2	47.859,6	49.440,9	50.368,1
zobowiązania złotowe wobec podmiotów gospodarczych	32.288,0	29.669,2	29.167,8	28.670,9
- bieżące	17.689,0	14.438,7	13.594,4	13.475,7
- terminowe	14.599,0	15.230,5	15.573,5	15.195,3
B. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych				
i podmiotów gospodarczych	23.392,5	24.289,9	24.607,8	25.049,3
1. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych	20.465,3	20.920,9	21.088,2	21.297,5
2. Zobowiązania walutowe wobec podmiotów gospodarczych	2.927,2	3.369,0	3.519,7	3.751,8
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	61.524,3	62.146,6	63.499,4	62.670,2
w tym w mln USD	21.396,0	20.719,0	20.765,0	20.373,9
AKTYWA KRAJOWE NETTO	75.138,1	73.937,9	75.054,1	78.918,0
C. Należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	81.084,6	83.067,9	85.033,9	87.998,7
1. Należności od osób prywatnych	11.777,1	11.961,2	12.312,1	12.825,4
2. Należności od podmiotów gospodarczych	69.307,5	71.106,7	72.721,9	75.173,4
D. Zadłużenie netto sektora budżetowego	48.240,8	46.674,4	46.974,0	49.917,2
1. Należności od budżetu państwa	3.224,3	3.354,6	3.491,5	3.836,8
2. Należności od funduszy celowych	1,5	0,2	0,4	2,2
3. Należności od budżetów terenowych	836,1	787,8	791,7	815,3
4. Papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa	58.172,5	56.168,3	54.396,3	58.397,4
w tym: - bony skarbowe	19.116,3	16.428,1	15.010,1	17.124,6
- obligacje złotowe jednoroczne	585,0	578,2	407,1	431,5
- obligacje złotowe pozostałe	24.547,3	24.664,3	24.036,7	24.430,8
- obligacje Skarbu Państwa nominowane w USD	13.923,9	14.497,7	14.942,4	16.410,5
5. Papiery wartościowe emitowane przez budżety terenowe	74,7	72,0	70,2	79,3
6. Zobowiązania wobec budżetu państwa	6.994,8	6.559,3	4.678,9	5.998,1
7. Zobowiązania wobec funduszy celowych	3.673,0	3.450,0	2.681,0	2.635,0
8. Zobowiązania wobec budżetów terenowych	3.400,6	3.699,1	4.416,2	4.580,7
E. Saldo pozostałych pozycji (netto)	-54.187,3	-55.804,4	-56.953,9	-58.998,0

TABELA XI. Pieniądz rezerwowy i czynniki jego kreacji (w mln zł)

Wyszczególnienie	1996	1997		
	XII	I	II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	51.791,7	54.043,4	55.454,4	54.857,2
AKTYWA KRAJOWE NETTO	-17.595,5	-21.652,3	-20.860,0	-17.143,7
Należności od sektora finansowego	10.790,6	10.696,9	10.769,6	12.436,9
Zadłużenie netto sektora budżetowego	6.634,3	7.280,2	10.050,9	11.506,4
Należności od sektora niefinansowego	59,5	59,1	59,1	59,4
Saldo pozostałych pozycji (netto)	-35.080,0	-39.688,5	-41.739,6	-41.146,4
PIENIĄDZ REZERWOWY BANKU CENTRALNEGO	34.196,2	32.391,1	34.594,4	37.713,5
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	27.244,4	25.748,4	26.240,9	27.989,2
Zobowiązania wobec banków krajowych	6.951,7	6.642,7	8.353,6	9.724,3
Mnożnik pieniężny	4,00	4,20	4,01	3,75

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
145.178,5	**148.646,5**	**151.761,2**	**157.761,7**	**159.666,1**	**162.271,6**	**167.365,0**	**169.880,1**	**176.437,1**
119.794,3	122.889,8	125.298,9	129.573,7	130.963,7	133.549,2	137.301,5	139.737,1	145.616,4
25.873,4	25.934,0	26.835,2	27.841,0	27.908,0	27.630,6	27.663,3	27.694,4	27.255,9
28.952,5	29.352,5	30.156,8	31.129,4	31.185,5	30.990,0	31.136,5	30.994,2	31.075,2
3.079,1	3.418,5	3.321,7	3.288,3	3.277,5	3.359,4	3.473,1	3.299,8	3.819,4
93.920,8	96.955,7	98.463,7	101.732,7	103.055,7	105.918,6	109.638,2	112.042,8	118.360,6
64.991,6	66.604,9	68.502,7	70.157,3	71.430,7	73.299,8	75.407,1	77.407,5	80.889,4
13.385,4	13.872,6	14.606,6	14.866,9	14.901,4	14.941,1	14.572,1	14.458,2	15.095,0
51.606,2	52.732,3	53.896,1	55.290,4	56.529,3	58.358,8	60.835,0	62.949,3	65.794,3
28.929,3	30.350,8	29.961,0	31.575,4	31.625,0	32.618,8	34.231,1	34.635,2	37.471,2
13.346,6	14.394,0	15.358,9	16.408,9	15.929,1	16.479,6	16.347,9	16.395,5	19.371,9
15.582,6	15.956,8	14.602,1	15.166,5	15.695,9	16.139,2	17.883,2	18.239,7	18.099,2
25.384,2	25.756,8	26.462,3	28.188,0	28.702,4	28.722,4	30.063,5	30.143,0	30.820,7
21.630,3	21.984,7	22.472,2	23.718,8	24.183,7	24.089,8	24.802,3	25.078,3	25.257,7
3.753,9	3.772,1	3.990,1	4.469,1	4.518,8	4.632,6	5.261,2	5.064,7	5.563,0
64.740,2	**67.269,6**	**71.950,7**	**75.660,8**	**78.700,1**	**77.821,6**	**84.243,4**	**83.848,7**	**82.818,9**
20.490,6	21.034,9	21.896,1	21.848,3	22.667,1	22.751,5	24.145,4	23.692,8	23.541,5
80.438,3	**81.376,9**	**79.810,4**	**82.100,9**	**80.966,1**	**84.450,0**	**83.121,5**	**86.031,5**	**93.618,2**
90.398,8	91.637,4	94.492,3	96.627,1	99.022,4	102.190,3	104.333,5	107.659,2	108.213,9
13.456,0	13.995,7	14.828,5	15.384,2	15.889,3	16.396,9	17.082,9	17.501,1	18.395,0
76.942,8	77.641,7	79.663,8	81.243,0	83.133,1	85.793,3	87.250,6	90.158,1	89.818,9
51.248,5	50.961,6	49.756,7	50.644,4	49.821,5	49.072,1	48.337,0	50.137,3	55.293,7
4.240,8	4.434,6	4.730,5	5.030,1	5.576,6	5.892,0	6.150,3	6.279,0	6.524,5
1,5	2,2	2,6	3,3	8,9	7,2	6,9	7,5	8,3
843,3	876,7	929,2	997,8	1.040,3	1.075,0	1.152,8	1.249,4	1.413,2
57.379,5	57.663,6	56.866,2	57.764,4	57.267,2	56.938,7	57.068,0	59.915,4	62.998,5
16.041,0	16.878,3	15.616,1	15.785,5	15.043,6	14.452,2	14.706,6	16.436,3	18.306,4
736,1	545,0	269,6	344,3	356,6	280,7	260,6	252,0	207,9
24.399,2	24.268,9	24.739,0	24.566,7	24.524,6	24.946,1	24.949,0	25.328,8	25.715,0
16.203,3	15.971,4	16.241,5	17.067,9	17.342,4	17.259,7	17.151,8	17.898,3	18.769,1
76,9	84,0	143,0	153,2	161,0	169,4	204,9	196,0	225,2
4.702,8	5.125,2	5.789,6	6.519,9	7.136,2	7.848,9	9.019,5	9.236,6	8.118,4
2.461,4	2.485,2	2.682,0	2.398,8	2.765,3	2.497,4	2.690,1	3.300,4	3.363,2
4.129,3	4.489,2	4.443,2	4.385,7	4.331,2	4.663,8	4.536,4	4.972,9	4.394,3
-61.209,0	-61.222,1	-64.438,5	-65.170,6	-67.877,8	-66.812,4	-69.549,0	-71.765,0	-69.889,4

1997								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
57.846,1	**59.923,1**	**64.237,2**	**66.523,0**	**68.752,9**	**68.189,4**	**73.334,3**	**73.785,4**	**72.288,7**
-21.312,8	**-20.205,1**	**-22.988,6**	**-24.890,7**	**-25.163,8**	**-24.075,8**	**-30.254,1**	**-27.112,0**	**-29.974,8**
12.761,7	7.740,9	7.740,6	7.959,5	7.930,0	7.513,9	7.423,0	9.734,2	9.267,6
12.421,6	16.935,1	15.772,0	16.389,5	16.535,3	15.462,2	13.921,9	13.464,3	12.507,0
59,8	60,0	65,3	65,5	65,4	62,4	62,7	62,8	65,7
-46.556,0	-44.941,1	-46.566,4	-49.305,1	-49.694,6	-47.114,3	-51.661,7	-50.373,2	-51.815,1
36.533,3	**39.718,0**	**41.248,6**	**41.632,3**	**43.589,0**	**44.113,5**	**43.080,2**	**46.673,5**	**42.314,0**
28.952,5	29.352,5	30.156,8	31.129,4	31.185,5	30.990,0	31.136,5	30.994,2	31.075,2
7.580,8	10.365,5	11.091,7	10.503,0	12.403,5	13.123,6	11.943,7	15.679,3	11.238,8
3,97	**3,74**	**3,68**	**3,79**	**3,66**	**3,68**	**3,88**	**3,64**	**4,17**

TABELA XII. Bilans płatniczy RP w walutach wymienialnych - (w mln USD)

Wyszczególnienie	I Kwartał		II Kwartał	
	1996	1997	1996	1997
A. OBROTY BIEŻĄCE	**151**	**-1.532**	**-423**	**-1.165**
Wpływy z eksportu	5.537	5.766	5.874	6.692
Wypłaty za import	6.979	8.833	7.578	9.349
w tym: paliwa i energia	514	782	629	664
Saldo płatności towarowych	-1.442	-3.067	-1.704	-2.657
Usługi: wpływy	746	923	824	897
Usługi: wypłaty	891	833	899	837
Saldo usług	-145	90	-75	60
Dochody: wpływy	314	269	348	409
Dochody: wypłaty	188	200	692	725
w tym:				
zapłacone	188	200	691	724
Saldo dochodów	126	69	-344	-316
Transfery bieżące: wpływy	1.362	1.102	1.321	1.146
Rządowe	19	30	5	4
Pozostałe	1.343	1.072	1.316	1.142
Transfery bieżące: wypłaty	1.570	942	1.298	960
Rządowe	-	-	-	-
Pozostałe	1.570	942	1.298	960
Saldo transferów bieżących	-208	160	23	186
Rządowych	19	30	5	4
Pozostałych	-227	130	18	182
Nie sklasyfikowane obroty bieżące: saldo	1.820	1.216	1.677	1.562
B. OBROTY KAPITAŁOWE I FINANSOWE	**2.576**	**1.590**	**881**	**2.546**
OBROTY KAPITAŁOWE	**12**	**12**	**11**	**10**
OBROTY FINANSOWE	**2.564**	**1.578**	**870**	**2.536**
Inwestycje bezpośrednie:	763	456	424	779
polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	0	-6	-1	-6
zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce	763	462	425	785
Inwestycje portfelowe:	631	408	-184	1.071
polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	74	152	61	88
zagraniczne inwestycje portfelowe w Polsce (pasywa)	557	256	-245	983
Długoterminowe kredyty udzielone	3	-18	-3	-105
Wykorzystanie	1	23	5	124
Spłaty	4	5	2	19
Krótkoterminowe kredyty udzielone	-8	1	-3	8
Wykorzystanie	41	49	44	31
Spłaty	33	50	41	39
Długoterminowe kredyty otrzymane	-146	50	41	165
Wykorzystanie	56	165	275	321
Spłaty	202	115	234	156
Zapłacone	198	111	222	142
Nie zapłacone	4	4	12	14
Zrestrukturyzowane	2	2	-	-
Umorzone	2	2	-	-
Skonwertowane	-	-	12	14
Zaległe	-	-	-	-

III Kwartał		IV Kwartał		4 Kwartały	
1996	1997	1996	1997	1996	1997
-39	**-906**	**-1.041**	**-665**	**-1.352**	**-4.268**
6.221	7.018	6.788	7.753	24.420	27.229
8.335	9.541	9.682	10.775	32.574	38.498
578	584	706	561	2.427	2.591
-2.114	-2.523	-2.894	-3.022	-8.154	-11.269
888	838	925	1.066	3.383	3.724
832	839	970	910	3.592	3.419
56	-1	-45	156	-209	305
365	314	444	441	1.471	1.433
519	581	438	392	1.837	1.898
516	579	434	390	1.829	1.893
-154	-267	6	49	-366	-465
1.350	1.316	1.368	1.325	5.401	4.889
26	26	23	42	73	102
1.324	1.290	1.345	1.283	5.328	4.787
1.197	959	1.112	928	5.177	3.789
-	-	-	-	-	-
1.197	959	1.112	928	5.177	3.789
153	357	256	397	224	1.100
26	26	23	42	73	102
127	331	233	355	151	998
2.020	1.528	1.636	1.755	7.153	6.061
-97	**1.640**	**1.423**	**1.813**	**4.783**	**7.589**
20	**18**	**47**	**55**	**90**	**95**
-117	**1.622**	**1.376**	**1.758**	**4.693**	**7.494**
544	777	1.010	1.029	2.741	3.041
0	0	-26	-24	-27	-36
544	777	1.036	1.053	2.768	3.077
-320	639	114	-20	241	2.098
151	424	-4	151	282	815
-471	215	118	-171	-41	1.283
-6	25	-26	-12	-32	-110
13	23	36	57	55	227
7	48	10	45	23	117
-4	-39	10	-30	-5	-60
35	50	33	59	153	189
31	11	43	29	148	129
-196	-58	90	259	-211	416
193	192	295	511	819	1.189
389	250	205	252	1.030	773
372	235	172	223	964	711
17	15	33	29	66	62
2	1	-	-	4	3
2	1	-	-	4	3
13	13	33	29	58	56
-	-	-	-	-	-

cd. TABELI XII. Bilans płatniczy RP w walutach wymienialnych - (w mln USD)

Wyszczególnienie	I Kwartał		II Kwartał	
	1996	1997	1996	1997
Krótkoterminowe kredyty otrzymane	14	-4	4	379
Wykorzystanie	115	82	162	428
Spłaty	101	86	158	49
Pozostały krótkoterminowy kapitał	1.307	685	591	239
Pozostałe operacje finansowe	399	232	157	142
Zmiany pozostałych należności zagranicznych	712	425	229	27
Zmiany pozostałych zobowiązań zagranicznych	196	28	205	70
C. SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	177	541	-16	650
D. EXCEPTIONAL FINANCING	2	2	0	0
Zobowiązania zrestrukturyzowane	2	2	-	-
w tym : Klub Paryski	2	2	-	-
E. ZMIANY REWALORYZACYJNE	-317	-656	-354	-321
Rezerw oficjalnych brutto	-222	-546	-231	-240
Pozostałych należności i zobowiązań	-95	-110	-123	-81
R A Z E M od A do E	2.589	-55	88	1.710
F. ZMIANY REZERW OFICJALNYCH BRUTTO	-2.589	55	-88	-1.710

UWAGA

Począwszy od stycznia 1997 r. do rezerw oficjalnych brutto NBP włączono pieniądze zagraniczne-gotówka będące w posiadaniu NBP. Do grudnia 1996 r. pieniądze zmiany wyceny złota monetarnego, co spowodowało wzrost rezerw oficjalnych brutto o 123 mln USD.

III Kwartał		IV Kwartał		4 Kwartały	
1996	1997	1996	1997	1996	1997
7	202	60	15	85	592
104	304	216	387	597	1.201
97	102	156	372	512	609
-142	76	118	517	1.874	1.517
-62	811	102	890	596	2.075
28	-599	-212	-608	757	-755
-108	-136	228	235	521	197
88	-263	231	-460	480	468
3	1	0	0	5	3
3	1	-	-	5	3
3	1	-	-	5	3
-41	-107	-134	-71	-846	-1.155
-10	-97	-108	-71	-571	-954
-31	-10	-26	0	-275	-201
-86	365	479	617	3.070	2.637
86	-365	-479	-617	-3.070	-2.637

zagraniczne w posiadaniu NBP były wykazywane w pozycji „Pozostałe należności zagraniczne w walutach wymienialnych". W styczniu 1997 r. dokonano reklasyfikacji oraz

TABELA III. Kursy USD i DEM w 1997 roku (w zł)

TABELA IV. Kształtowanie się wysokości stóp oprocentowania kredytów złotowych w wybranych bankach komercyjnych według stanu na dzień 31 grudnia 1997 roku (w % w stosunku rocznym)

TABELA V. Kształtowanie się wysokości stóp oprocentowania depozytów złotowych w wybranych bankach komercyjnych według stanu na dzień 31 grudnia 1997 roku (w % w stosunku rocznym)

TABELA VII. Narodowy Bank Polski - aktywa i pasywa (w mln zł)

TABELA VIII. System bankowy: banki komercyjne i NBP - aktywa i pasywa (w mln zł)

TABELA IX. Miary pieniądza (w mln zł)

TABELA X. Bilans skonsolidowany systemu bankowego (w mln zł)

TABELA XI. Pieniądz rezerwowy i czynniki jego kreacji (w mln zł)

TABELA XII. Bilans płatniczy RP w walutach wymienialnych - (w mln USD)

cd. TABELI XII. Bilans płatniczy RP w walutach wymienialnych - (w mln USD)

Opracowano na podstawie materiałów NBP

Projekt graficzny:
Zbigniew Tomaszczyk
Ryszard Piwowar
Piotr Chodorek
Edro

Zdjęcie Prezesa NBP:
Piotr Liszkiewicz

Banknoty pochodzą ze zbiorów numizmatycznych NBP

Skład i druk:
Drukarnia NBP

Wydał:
Narodowy Bank Polski
Gabinet Prezesa
Wydział Promocji i Informacji
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
telefon 653 27 97, 653 23 35
fax 653 13 21
ISSN 1427-0277

© Copyright by Narodowy Bank Polski, 1998